George IGNATIEFF

ambasador, reprezentantul Canadei în Comitetul celor 18

În vîrstă de 56 de ani, dl George Ignatieff este unul dintre cei mai experimentați diplomați canadieni. Cariera sa, începută în 1940, însumează misiuni la Londra, Washington, New York (reprezentant permanent al Canadei la O.N.U.), Belgrad, Paris. În prezent, este reprezentantul țării sale în Comitetul celor 18 state pentu dezarmare de la Geneva. Aflat la București cu ocazia colocviului privind problemele securității europene, diplomatul canadian a avut amabilitatea de a răspunde întrebărilor noastre, în cadrul unei convorbiri.

La invitația noastră, diplomatul canadian a început prin a se referi la Colocviul de la București și, în general, la problema securității europene care constituia obiectul colocviului.

— Am fost fericit să accept invitația prietenilor români la acest colocviu, deoarece țara mea, Canada, deși membră a N.A.T.O., a considerat de la început că Apelului de la Budapesta trebuie să i se dea curs și este dispusă să discute subiectul, pe căi bilaterale, cu guvernele interesate. Apreciem că orice dialog asupra posibilităților de a realiza destinderea în Europa beneficiază de circumstanțe favorabile datorită Apelului de la Budapesta ; de asemenea, datorită speranțelor privind negocieri în unele probleme ale dezarmării între marile puteri. Consider, deci, că acest colocviu are loc într-un moment potrivit pentru a se examina măsurile ce pot fi luate pentru promovarea destinderii în Europa. Știm cu toții că în Europa există, într-un grad mai ridicat ca oriunde, cantități imense de arme și de forțe armate și că organizarea păcii mondiale trece prin asigurarea păcii în Europa. În acest cadru de discuții, am avut excelente schimburi de vederi, de o sinceritate remarcabilă. Cred că inițiativa română s-a dovedit cu atît mai binevenită, cu cît participarea a fost pe deplin reprezentativă. Interesul manifestat în Canada — și în Statele Unite, de altfel — față de problemele securității europene este explicabil prin aceea că în momentele de criză pentru securitatea europeană — în cele două războaie mondiale — noi am fost angajați în conflicte și am avut de suferit consecințe.

Desigur, Colocviul de la București nu și-a propus o abordare de detaliu a problemelor — aceasta ar reveni conferinței europene pe care o propune Apelul de la Budapesta. În legătură cu această conferință, părerea mea este că, în interesul destinderii, o astfel de acțiune trebuie pregătită cu grijă pentru a se evita situația ca reuniunea să producă deziluzii sau chiar să ocazioneze confruntări. Doresc să subliniez aprecierea favorabilă de care se bucură acțiunile guvernului român îndreptate spre stabilirea unor măsuri de destindere.

În continuare, diplomatul canadian s-a referit la activitatea Comitetului pentru dezarmare al celor 18 state, la contactele delegațiilor română și canadiană în acest cadru.

— Conferința pentru dezarmare de la Geneva are un merit important prin ceea ce aș numi „rolul ei educativ" ; noi, toți participanții, ne dăm seama că problemele care ne preocupă și de care sîntem răspunzători sînt imense — și extrem de importante pentru pacea mondială. Înțelegem, deci, că nu este cazul să vehiculăm neînțelegeri și să „marcăm puncte" ci, dimpotrivă, să facem din Comitetul pentru dezarmare un mediu în care să acționăm în comun pentru identificarea problemelor cele mai mature pentru negocieri. În această privință, nu există deosebiri de puncte de vedere între Canada și România ; adăugînd bunele relații personale cu purtătorii de cuvînt români, vă dați seama că putem coopera, că avem relații strînse, ceea ce e un lucru foarte bun. Canada și România sînt două țări mai mici — dacă dimensiunile teritoriilor diferă, cifrele privind populația sînt apropiate — preocupate de hotărîrile luate în comitet sau în negocierile dintre marile puteri. Este, de altfel, un moment cînd se așteaptă de la acestea din urmă, în conformitate cu articolul șase al Tratatului de neproliferare, pași pe calea limitării înarmărilor nucleare. De asemenea, Comitetul celor 18 este interesat în prezent de prevenirea extinderii armelor nucleare la medii noi — mă refer la fundul mărilor și oceanelor, de întărirea interdicțiilor prevăzute în protocolul de la Geneva, în 1925, privind armele chimice și bacteriologice, de realizarea unei încetări mai cuprinzătoare a experiențelor nucleare.

— Care sînt perspectivele propunerii suedeze privind extinderea încetării experiențelor nucleare și la mediul subteran ?

— Ar fi nerealist să exprim optimism, cel puțin pe termen scurt. Este incontestabil că s-au realizat progrese în direcția, utilă controlului, a detectării seismice a experiențelor ; Suedia și alte țări au contribuit la realizarea acestor progrese. Dar faptul că nu a putut fi demonstrată certitudinea absolută a detectării — de exemplu, imposibilitatea unei confundări cu fenomene seismice naturale —a permis persistența unor deosebiri importante de optică în abordarea problemei controlului.

— Cum credeți că vor evolua discuțiile asupra armelor chimice și bacteriologice ?

— Cred că aceste discuții vor fi stimulate de publicarea, la începutul lui iulie, a raportului alcătuit de oameni de știință dintr-un mare număr de țări la cererea secretarului general al O.N.U., U Thant. Așa cum am mai spus, este prevăzută în protocolul de la Geneva din 1925 interzicerea *folosirii* armelor de acest fel. Nu este, însă interzisă *producerea* acestor arme — și se știe că un mare număr de țări au produs și continuă să producă arme bacteriologice și chimice. Tocmai din acest motiv, problema rămîne o preocupare pentru Comitetul celor 18.

L-am rugat pe dl Ignatieff să ne expună liniile generale ale reconsiderărilor survenite recent în politica externă canadiană.

— Știu că a existat mult interes în legătură cu politica țării mele, interes stimulat, în special, de revizuirea politicii noastre militare. Ar trebui, probabil, să precizez că nu se are în vedere o răsturnare totală a orientării, a alianțelor noastre, ci o reconsiderare în sensul „aducerii la zi" a politicii canadiene. Canada nu este doar o națiune „atlantică", cu toate relațiile noastre tradiționale cu Europa, în special cu vestul continentului. Noi sîntem, de asemenea, o națiune americană — ne interesează și este firesc să ne intereseze relațiile cu Statele Unite, cu țările Americii Latine. În ce privește speculațiile legate de posibilitatea aderării Canadei la O.S.A., nu se prevede, în prezent, nici o hotărîre în acest sens. Ne preocupă, în special, dezvoltarea relațiilor economice și culturale cu țările latino-americane.

În continuare, doresc să arăt că sîntem și o națiune „pacifică", în sensul că extindem, și vom continua pe această cale, relațiile cu țările din această zonă. Japonia este deja un partener comercial important al țării mele. Tot în acest sens ne-a preocupat și problema relațiilor diplomatice cu China.

În sfîrșit, Canada este și o țară arctică. Problema dezvoltării teritoriilor vaste, bogate în resurse, din nord ne va cere, în perioada care urmează, eforturi deosebite : sîntem a doua țară din lume ca suprafață.

Sintetizînd, ceea ce își propune politica noastră nu este atît o modificare totală a orientării, cît o valorificare și o dezvoltare — așa cum afirmă primul ministru Trudeau — a potențialului istorico-geografic canadian. Precizez că este vorba de o diversificare a relațiilor noastre externe, în scopul identificării personalității Canadei pe continentul nord-american, fără reducerea interesului pentru Europa.

Mihai MATEI

Reuniunea de la Vina del Mar şi raporturile interamericane (I)

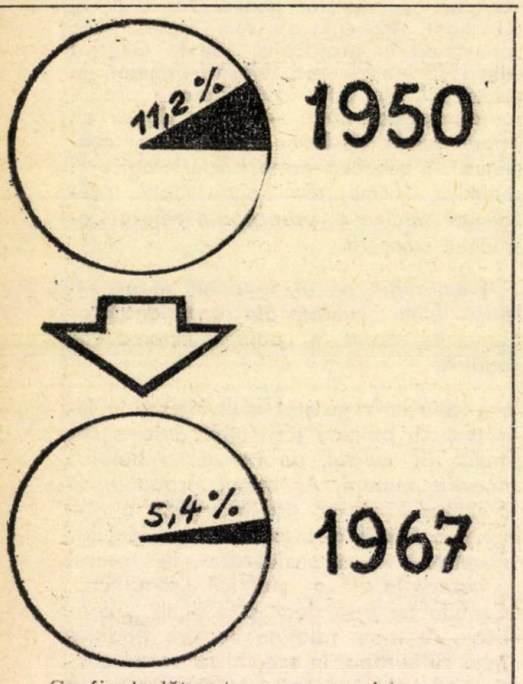

Graficul alăturat, pe care revista argentiniană „Clarin" l-a întocmit pe baza datelor C.E.P.A.L., arată cum a scăzut în 1967, față de 1950, ponderea exporturilor latino-americane în ansamblul comerțului mondial.

La 11 iunie, într-un cadru ceremonios, președintele S.U.A., Richard Nixon, primea vizita oficială a ministrului de externe chilian, Gabriel Valdes, însoțit de ambasadorii țărilor latino-americane acreditați pe lîngă Casa Albă. Era o delegație neobișnuită atît prin componența ei, cît și prin obiectul vizitei. Pentru prima oară în istoria relațiilor dintre S.U.A. și țările latine de pe continent, acestea din urmă exprimau într-un document *comun* punctele lor de vedere în aspectele esențiale ale raporturilor cu Washingtonul. Memorandumul a fost aprobat la 17 mai de C.E.C.L.A. (Comisia economică de coordonare latino-americană) ; orientările principiale ale documentului au devenit repede cunoscute, dar integral el nu a fost publicat decît după data la care, din însărcinarea C.E.C.L.A., Gabriel Valdes l-a înmînat președintelui Nixon sub forma unor *„propuneri ale Americii privind principiile și definirea intereselor latino-americane în raport cu cele ale Statelor Unite"*. De altfel, așa cum s-a și afirmat la întîlnirea de la Casa Albă, platforma elaborată de C.E.C.L.A. prilejuiește reliefarea pozițiilor latino-americane într-o conjunctură în care s-a exprimat și intenția noii Administrații de la Washington de a revizui politica sa inter-americană.

Presa internațională urmărește cu foarte mare atenție evoluția acestei reevaluări din ambele părți ; dacă din partea latino-americană ea a primit formulări principiale, însoțite de propuneri concrete, poziția nord-americană se menține încă în faza prospectărilor și a unor declarații de intenții puțin angajante. Ceea ce explică, în parte, și traseul accidentat impus călătoriei diplomatice a lui Nelson Rockefeller de „gazdele" latino-americane.

De fapt, pozițiile latino-americane privind raporturile cu S.U.A. se conturează cu claritate încă înainte de turneul lui Rockefeller, însărcinat de președintele Nixon să exploreze modalitățile de revizuire a relațiilor cu țările Americii Latine. Călătoria lui Rockefeller a permis, însă, un contact direct cu esența lor, în forme cu totul diferite de cele ale limbajului diplomatic folosit în documentul transmis Casei Albe.

O NOUĂ TERAPEUTICĂ

Ce a determinat momentul de cotitură, despre care se vorbește atît de mult, în relațiile dintre S.U.A. și țările de la sud de Rio Grande ? Nu este o revizuire concepută metafizic, ci un aspect important al concluziilor trase de țările latino-americane în legătură cu problemele atît de complexe ale dezvoltării lor economice. Cu toate progresele obținute de unele țări latino-americane în tonificarea economiilor naționale, pe plan continental rezultatele nu sînt considerate satisfăcătoare. Această concluzie se degajă din dezbaterile care au avut loc recent în Comisia economică a O.N.U. pentru America Latină (C.E.P.A.L.). Este adevărat că ritmul mediu de creștere economică a fost în 1968 de 5,4 la sută (în 1967 el fusese de 4,7 la sută), dar — în condițiile exploziei demografice de pe continent — sporul de producție calculat pe locuitor indică o „pierdere de dinamism". Această apreciere a C.E.P.A.L. este ilustrată de următorul grafic al creșterii producției pe locuitor : 2,2 la sută (perioada 1950—1955) ; 1,8 la sută (1955—1960) ; 1,7 la sută (1960—1968). Ce-i drept, în mai multe țări resursele naționale au început să fie îndreptate spre sectoare economice creatoare de valori superioare, dar viteza progresului industrial rămîne în urma mediei mondiale a acestuia. Dacă în 1960, ponderea latino-americană în producția industrială a lumii a fost de 3,1 la sută, în 1968 ea este de numai 2,5 la sută. Cu unele excepții, agriculturile latino-americane continuă să fie anchilozate de o productivitate slabă. „Situație dramatică în agricultură", constată un raport al secretariatului C.E.P.A.L. ; țările latino-americane, atît de bogate în soluri fertile, importă, totuși, anual produse agro-alimentare în valoare de 600 de milioane de dolari.

Una din sursele principale ale finanțării economiilor latino-americane îl reprezintă exportul lor. Dar în comerțul internațional al țărilor latino-americane se resimt încă efectele unor economii aflate la începutul diversificării lor. Dacă în 1950, comerțul latino-american reprezenta 11 la sută din schimburile mondiale, în 1968 acest indice este de numai 5,1 la sută.

— Nu este vorba—conchide C.E.P.A.L. — de stagnare sau de regres, ci de ritmul insuficient de alert al dezvoltării, care determină menținerea și chiar adîncirea decalajelor dintre țările latino-americane și țările cu economie dezvoltată. „Încetineala progresului economic și social a dus la asemenea extreme încît greutățile și conflictele sociale s-au agravat, iar tradiționalele obstacole ale creșterii economice au dobîndit noi dimensiuni. Trebuie să constatăm cu regret — spunea unul din participanții la lucrările C.E.P.A.L. — că în primul deceniu al dezvoltării a lipsit deseori o politică a dezvoltării.

În ultimii trei-patru ani, unele guverne latino-americane au trecut la reevaluarea strategiei dezvoltării. Teoriei despre „strategia globală" a dezvoltării — mizînd mai ales pe îmbunătățirea raportului de schimb — îi ia locul o nouă strategie, care pornește de la ideea că progresul economic își are factorii ei prioritari în resursele materiale și umane ale fiecărei țări, că vitalizarea producției naționale depinde, în primul rînd, de eforturile proprii, de modul și eficiența desfășurării lor.

Terapeutica individuală nu exclude însă (ci chiar solicită) eforturi comune pentru crearea unui climat extern favorabil redresării. Revizuirea strategiei dezvoltării pe baze realiste, în conformitate cu interesele fiecărei țări, a impus și reevaluarea adecvată — principială și practică — a relațiilor externe, în special a celor economice. Comisia economică pentru coordonare latino-americană a exprimat în unanimitate adeziunea la acele principii ale relațiilor interstatale care asigură — și în cazul raporturilor economice — egalitatea în drepturi, avantajul reciproc și deplina suveranitate a fiecărui stat de a hotărî, fără ingerințe, asupra tuturor problemelor dezvoltării sale. Faptul că S.U.A. ocupă un loc important în mecanismul relațiilor economice și financiare interamericane explică preocuparea specială în fața unor probleme spinoase ale raporturilor cu vecinul din nord. Raporturi caracterizate în multe cazuri prin injustiție și dependență. În această direcție și-a concentrat atenția reuniunea ministerială a C.E.C.L.A., care a elaborat documentul transmis președintelui Nixon.

MITUL FILANTROPIEI SAU „FRUMOASA RETORICĂ A TRECUTULUI"

Ce se impută Statelor Unite în America Latină ? Nemulțumirile latino-americane sînt alimentate de jocul dublu al S.U.A. pe teritoriul de la sud de Rio Grande. Pe de o parte, ele au apărut în ipostaza filantropului cu înțelegere pentru nevoile emancipării țărilor latino-americane ; pe de altă parte, au ocrotit, fățiș sau camuflat, pozițiile monopolurilor imperialiste nord-americane, ostile oricăror transformări economice sau sociale ce ar îngusta aria uriașelor profituri. Mitul filantropiei indusese în eroare mulți politicieni și economiști latino-americani, nemaivorbind de cei care, lansați pe orbita puterii de S.U.A., au devenit propagandiștii profesioniști ai acestui mit. Dar anii au trecut, iar realitățile dure ale situației economice

au spulberat mitul, au obligat — mai ales în urma presiunii mișcărilor populare — la reconsiderarea poziției oficiale latino-americane față de S.U.A. La sesiunea C.E.P.A.L. a fost prezentat și un bilanț cifric, demistificator. Ministrul economiei din guvernul chilian, Enrique Krauss, spunea în acest sens următoarele: „Nu negăm utilitatea finanțării externe — ar fi absurd — dar trebuie semnalat că ea are aspecte mai avantajoase pentru țările care o acordă, determinînd o serie de efecte negative în economiile țărilor pe care le vizează. În perioada 1960—1966, fluxul investițiilor particulare către America Latină — inclusiv beneficiile reinvestite — a fost de 2750 de milioane de dolari dar, tot în aceeași perioadă, cotele de amortizare a datoriilor, dobînzile și beneficiile au totalizat 8 335 de milioane de dolari". Un calcul care reflectă fidel imaginea S.U.A. în oglinda latino-americană. Dacă, în urmă cu nu prea mulți ani, exploatarea monopolistă a continentului latino-american a fost denunțată numai de forțele politice de stînga, în prezent, contracararea dominației nord-americane — exercitată în special prin mijloace economice și financiare — și-a făcut loc în obiectivele politicii oficiale a multor guverne latino-americane. Așa a devenit posibilă și elaborarea platformei de la Vina del Mar. Ea vizează: 1) statutul societăților nord-americane în țările Americii Latine; 2) schimburile economice și relațiile financiare cu S.U.A.

Să ne oprim, pentru început, la prerogativele dobîndite de societățile monopoliste nord-americane. Ele au acaparat mari bogății ale solului și subsolului latino-american, mai ales în perioadele unor guvernări reacționare, pentru care bunăvoința marii puteri din nord și aripa protectoare a unor puternice monopoluri din S.U.A. erau condiția esențială a existenței lor politice. Sub guvernarea dictatorului Perez Jimenez, zăcămintele de țiței din Venezuela, concesionate societăților anonime de S.U.A., s-au extins la 600 000 de hectare. În Guatemala, monopolul lui United Fruit pe plantațiile de banane a însemnat un adevărat stat în stat, compania respectivă avînd propriile sale forțe de poliție și chiar instanțe de judecată. La acordarea concesiunilor, în cele mai multe cazuri au fost stipulate doar datele expirării lor, fără condiții de limitare a beneficiilor, fără obligația firmei străine de a reinvesti, chiar numai parțial, profiturile obținute. Iar aceste profituri au atins cifre record. La 14 aprilie, revista „Newsweek" nota — într-un articol despre investițiile firmelor americane în America Latină (10 miliarde de dolari) — că profitul lor mediu anual este de 11,8 la sută, pe cînd în Europa occidentală această medie este de 6,7 la sută.

Se poate vorbi, în fața acestei situații, de „ajutor" acordat țărilor latino-americane? Lucrările celor două mari forumuri latino-americane din acest an (C.E.C.L.A. și C.E.P.A.L.) au avut tot timpul, în textul și subtextul dezbaterilor, contestarea pretinsului ajutor nord-american. Și nu este vorba doar de pomparea în afara Americii Latine a unor beneficii foarte mari. S-au prezentat analize aprofundate și aprecieri argumentate și despre diferite alte efecte negative ale prezenței capitalului monopolist străin în economiile țărilor latino-americane. Este vorba, în primul rînd, de destinația acestor investiții. Direcțiile principale ale utilizării lor au fost stabilite în funcție de interesele financiare sau comerciale ale firmelor respective și, în foarte multe cazuri, *s-au ignorat nevoile reale ale economiei naționale latino-americane.* Deținînd poziții-cheie în sectorul extracției și al prelucrării materiilor prime, monopolurile au împiedicat — fie prin presiuni economice sau diplomatice, fie prin aruncarea în balanță a capacității lor de concurență — înființarea sau consolidarea acelor sectoare ale economiei naționale care pot contribui la eliberarea economiilor latino-americane de sub dependența lor. Nu se poate tolera în continuare — s-a spus la C.E.P.A.L. — ca investițiile străine să aibă o autonomie venind în contradicție cu cerințele reale ale dezvoltării.

Acuzațiile la adresa comportării capitalului nord-american au constituit un lait-motiv al dezbaterilor de la cele două reuniuni latino-americane. *Cu tot cuantumul mare al investițiilor nord-americane la sud de Rio Grande, ele n-au contribuit la schimbarea vechilor structuri economice și sociale, ci, dimpotrivă, — prin dirijarea unor noi capitaluri spre sectoarele „tradiționale" ale economiei — au hipertrofiat monocultura și monoproducția — expresie a debilității unor economii, ușor de dominat.* Și astăzi, 90 la sută din exportul latino-american îl reprezintă materiile prime. John Kennedy sesizase cauzele economice și social-politice ale ostilității latino-americanilor față de monopolurile din S.U.A. Încercînd să contracareze reacțiile determinate de consecințele dominației capitalului privat nord-american, el a propus țărilor latino-americane o contribuție financiară oficială a S.U.A. sub firma statului american, în scopul stimulării unor reforme structurale în economie și în viața socială. Prima reacție a monopolurilor a fost o retragere demonstrativă a unei părți din capitalul investit, înlocuită apoi cu presiuni asupra Congresului pentru „corelarea" fondurilor „Alianței" cu „activitatea economică a societăților particulare din S.U.A. care au interese în America Latină". Sub administrația Johnson, treptat, volumul „ajutoarelor" Alianței și direcțiile de folosire ale acestora au fost fixate numai în acord cu firmele nord-americane, majoritatea fondurilor fiind îndreptate spre ramurile și întreprinderile controlate de companiile respective. „Alianța pentru Progres" a exprimat, în fond, o alianță a politicii oficiale a Washingtonului cu interesele capitalului particular nord-american, devenind un nou instrument al dominației S.U.A., pe continentul latino-american. Că „Alianța" a fost total ineficientă în modernizarea economiilor latino-americane este un fapt recunoscut în toate cercurile, inclusiv cele oficiale. Într-un discurs rostit înainte de alegerile prezidențiale din S.U.A., la 13 octombrie 1968, Richard Nixon afirma că „Alianța pentru Progres" necesită o „radicală reevaluare (...) Alianța este în curs de prăbușire (...) Prăpastia adîncă, deja enormă, care separă nordul de sud, continuă să se lărgească într-o cadență îngrijorătoare". Iar la 14 aprilie, anul acesta, cu prilejul aniversării a 69 de ani de la înființarea Uniunii panamericane, președintele S.U.A. caracteriza „Alianța" ca exprimînd „sloganuri și o frumoasă retorică ale trecutului".

Dacă președintele S.U.A. apreciază astfel o instituție considerată mai înainte ca instrumentul principal al raporturilor interamericane, ce formă vor lua ele în viitor? Premisele noului dialog, în viziunea latino-americană, au fost sintetizate în „consenso"-ul de la Vina del Mar, remis președintelui Statelor Unite. Sînt considerații asupra relațiilor interamericane, la care au subscris toate guvernele țărilor latino-americane.

Eugen POP

reflector

ÎN ZADAR...

Duminica trecută, fostul președinte francez, generalul de Gaulle, a ieșit pentru prima oară, după întoarcerea din Irlanda, din reședința sa de la Colombey. Împreună cu soția, urma să asiste la mesa duminicală în biserica din Boisserie, invadată de ziariști și reporteri ai televiziunii. Dar aceștia aveau să aștepte în zadar pentru că de Gaulle a hotărît în ultimul moment să se oprească la bisericuța din mica așezare Biernes, la 5 km de Colombey.

„O OPERAȚIE FINANCIARĂ PERFECT NORMALĂ"

Către sfîrșitul lunii iunie, directorul „Societății generale imobiliare" din Roma pleca la New York. A fost suficient pentru ca în cercurile de afaceri din capitala Italiei să se răspîndească zvonul că Vaticanul vinde peste ocean acțiunile pe care le deține în diferite firme din Italia. „Societatea generală imobiliară" este, într-adevăr, una din aceste firme. În plus, la originea zvonului, se afla și hotărîrea guvernului italian de a supune Vaticanul care se bucura pînă acum de complete exonerări fiscale, unui impozit asupra dividendelor aduse de acțiuni.

În total, investițiile Vaticanului în întreprinderile italiene sînt apreciate la 160 milioane de dolari. (Evaluarea aceasta provine din cercurile de afaceri, căci Sfîntul Scaun nu dă publicității nici bugetul său, nici bilanțurile sale financiare). Fapt este că zvonul cu pricina a suscitat o rumoare în proporție cu cuantumul presupus al investițiilor, așa încît purtătorul de cuvînt al Vaticanului a adus la cunoștința opiniei publice o punere la punct: „Vaticanul nu a făcut decît să vîndă un anumit număr din titlurile pe care le deține la Societatea generală imobiliară. Este vorba de o operație financiară perfect normală".

PENTRU CONSERVAREA MONUMENTELOR IERUSALIMULUI

În timp ce Consiliul de Securitate se întrunea la New York pentru a examina, la cererea Iordaniei, situația părții arabe a orașului, Ierusalimul devenea gazda unui „consiliu consultativ mondial" care are ca scop studierea unor proiecte de conservare a monumentelor istorice și religioase ale orașului. Consiliul cuprinde numeroase personalități din lumea științei și artelor, renumiți umaniști și specialiști în arhitectură și urbanistică, oameni de litere, teologi etc. Printre participanți se numără: fostul președinte al Filipinelor, Carlos Garcia, Ignazio Silone, Luis Borges, deținător al premiului Nobel, Henry Moore, Robert Menzies, fostul premier australian ș.a. Se crede că realizarea proiectelor aflate în studiu va necesita o perioadă de 8-10 ani și că punerea lor în aplicare va costa suma de 30 milioane dolari.

reportaj pe glob

RITMURILE PARISULUI

Cristian Popișteanu

Mai mult poate decît în trecut, poposind astăzi în Franța te simți contaminat de ritmurile trepidante ale activității sociale, politice, economice, care-ți refuză orice înclinație meditativă spre care te știi atras mai întotdeauna cînd treci pe sub castanii de pe Champs-Elysées, cînd contempli de la Sacré-Coeur panorama capitalei sau te afunzi în parcurile din Bois de Boulogne. Febra actualității fixează nu doar intensitățile mai clocotitoare sau mai domolite, după fluxul sau refluxul unor cauzalități economice — în prezent apreciate la Paris drept profunde și serioase pentru viitorul familiilor franceze — ci și acele clișee care disting pe azi de ieri în fizionomia unui oraș sau a unei țări. Oricît de atent la problematica unei națiuni cu care se întîlnește chiar repetat, un călător rămîne întotdeauna mai puțin avizat față de rădăcinile în care este ea implîntată decît față de imaginile cu care vine în contact. Și oricît de surd la sunetele din adîncuri, stetoscopul cotidianului transmite totuși — fie și filtrat — pulsațiile vieții generale dintr-o țară.

Metroul — expres

Poposind într-o duminică a acestei veri într-un Paris deșert, din care cetățenii s-au refugiat care încotro spre a se adăposti de focul sulițelor solare, primele noutăți ale peisajului parizian au fost marile depozite de materiale, răsărite ici și colo, în centru sau spre împrejurimi. Te lămurești curînd. Sînt amenajările de suprafață ale noii rețele a metroului. De cîteva luni, specialiștii au atacat cu toate echipamentele tehnicii moderne această lucrare, socotită una dintre cele mai importante din acest secol pentru transporturile din capitala franceză. Este vorba de o linie ce va traversa Parisul, cu o lungime totală de aproximativ 50 de kilometri, și pe care trenurile vor realiza o viteză aproape dublă — 100 km/oră — față de cea actuală din inelul central. Scopul acestei lucrări, în care se va investi un buget de multe milioane de franci, este de a înlesni, în special, străbaterea distanțelor dintre suburbiile Parisului. De altfel, noua linie se și cheamă Metroul Expres-Regional. Opririle în punctele pariziene propriu-zise vor fi puține, iar aceasta va contribui la accelerarea vitezelor de transport. Se scontează nu numai o scurtare a distanțelor pentru cîteva sute de mii de călători permanenți dar, ca un efect secundar, nu mai puțin important, o oarecare ușurare a traficului auto, care continuă să fie din ce în ce mai mult o adevărată ghilotină a timpului locuitorilor capitalei. O întîmplare trăită într-una din zilele ședерii la Paris a avut darul de a mă convinge mai mult decît zeci de discuții auzite despre psihoza „embouteillage"-lor. Avînd de străbătut un drum către Versailles, am fost prins de un asemenea acces de sufocație a circulației în apropierea podului Saint-Cloud și am parcurs 1 200 de metri în 120 de minute. Timp în care un confrate francez mi-a elogiat extaziat binecuvîntările metroului. Și încă un amănunt despre noua linie : constructorii, care cunosc probabil cîte s-au scris pe seama defectelor actualei rețele, vor să folosească în dotarea circuitului expres toate avantajele tehnicii electronice. Să așteptăm, așadar, o nouă escală la Paris pentru a le admira munca.

Nu numai „Concorde"

Desigur că senzaționalul a fost cel mai bine servit de defilarea avionului franco-britanic „Concorde" la joasă altitudine deasupra bulevardului Champs-Elysées. Imortalizarea acestui zbor publicitar deasupra Arcului de Triumf a acoperit pagina întîia a multor gazete. La Paris se spunea chiar că, văzîndu-l zburînd, francezii vor uita mai ușor cele 10 miliarde de franci cît costă. Toată lumea cunoaște pe de rost și performanțele viitorului transoceanic aerian și tribulațiile financiare prilejuite de lansarea sa ca un simbol — totuși real — al cooperării franco-britanice. Așa încît cel de al 28-lea salon aerospațial de pe Le Bourget ne va reaminti, prin prezența lui Concorde și prin alte cîteva prototipuri ale tehnicii zborului înfățișate vizitatorilor, că trăim într-o eră în care telegarii cei mai obișnuiți sînt aparatele cu strămoși semnați Vuia și Coandă. Dincolo de pavilioanele rezervate aviației propriu-zise (amintesc că au fost prezentate tipuri dintre cele mai noi ale industriei aeronautice din Franța, U.R.S.S., S.U.A., Anglia, R.F.G., Italia, Canada, R. S. Cehoslovacă, R. S. F. Iugoslavia, senzație stîrnind IL 62, TU 134 și 154 precum și Boeing 747), centrul interesului s-a deplasat spre salonul tehnicilor spațiale. Aici, cozi interminabile urmăreau stațiile interplanetare Venus 4 (care a sosit fix la rendez-vous-ul cu Luceafărul), Proton 4 și satelitul de telecomunicații Molnia 1, în vreme ce, la doi pași, aceiași vizitatori făcuseră cunoștință cu Apollo 8, precum și cu cei trei cosmonauți McDivitt, Scott și Schweikart, eroii palpitantului zbor al lui Apollo-9. O machetă a rachetei lunare Saturn V completează pavilionul Statelor Unite, în care toată lumea ar fi vrut să pună mîna pe emisarul pămîntean LEM, primul vehicul care s-a apropiat la doi pași de Lună. După ce ai văzut peste 200 de tipuri de avioane și elicoptere, precum și salonul spațial, înțelegi mai bine de ce în lumea industriei aeronautice se spune că, dacă nu participi la Le Bourget, înseamnă că nu exiști pe piața aviației mondiale.

În tradiția Le Corbusier

Atunci cînd vei avea în față perspectiva unui pachebot, și această perspectivă ți se va ivi în plin Paris pe

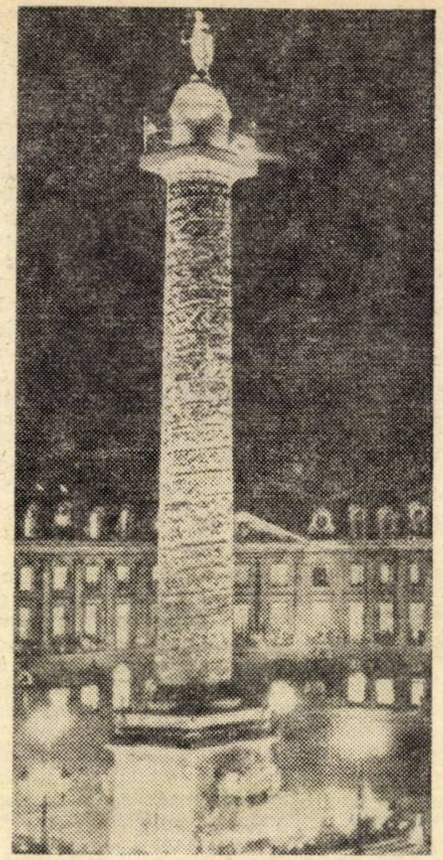

Noaptea în Place Vendôme

Avenue Foch, paradoxul arhitectural va părea atît de impresionant încît te vei gîndi neapărat la geniul lui Le Corbusier. Într-adevăr, temerarul artist al formelor a dotat Franța, printre altele, cu două imobile, dezvăluind concepția sa avansată — discutată și disputată și astăzi de specialiști — despre conviețuirea oamenilor în mediul locuinței. La Marsilia m-am oprit mai mult să cercetez La Cité Radieuse, decît să privesc de pe promontoriul eroului lui Alexandre Dumas. Poate pentru că, între timp, vremea lui Monte-Cristo a trecut, poate pentru că eu aveam prea puține ore de petrecut în acest atît de traumatizat de istorie port, poate pentru că formele matematice mi se par că ascund și reține astăzi mai durabil poezia. În orice caz, mărturisesc fără reținere aceeași admirație pentru geometria populată de omenesc cu care m-a încîntat Le Corbusier în vechea construcție — datînd din 1947 — văzută la Marsilia. Nu am văzut turnul ridicat de el zece ani mai tîrziu la Firminy, pe Loara, dar sînt entuziasmante proiectele realizate — sau pe cale de a fi definitivate — în tradiția sa de către constructorii francezi. Fie că este vorba despre ansamblurile Parly 2 din vestul Parisului, ori de Grigni 2 din sudul orașului, ele au calitatea de a resuscita în ambianța stereotipă — oricît de funcțională și de mereu mai modernă — a marilor metropole, acele elemente de miraj care sînt apa, aerul proaspăt, verdeața. Ce urmăresc, de fapt, arhitecții, inginerii, constructorii care au clădit Parly și Grigni și acum lucrează pe Avenue Foch, pe Avenue D'Italie, pe rue Lecoule, în Place de la Défense, iar mîine vor fi la Trappes, la Grif-sur-Yvette, la Bièvres, la Yvelines ? În primul rînd, să situeze Franța pe locul întîi în domeniul construcțiilor acestor amenajări (care, după cum se știe, se răspîndesc, de asemenea, în U.R.S.S., în S.U.A., în

Sacré Coeur, un obiectiv prezent în orice itinerar turistic parizian

Suedia, în Japonia). Ei se străduiesc să demonstreze că în veacul nostru se pot, totuși, găsi soluții prin care viața în uriașele centre urbane să nu fie atît de monotipizată. Creînd — prin ingenioase adaptări și combinații de materiale — aceste complexe urbanistice, se realizează unirea în cadrul aceluiași ansamblu atît a locuinței propriu-zise cît și a spațiilor grădinilor, magazinelor, piscinelor, școlilor, cinematografelor, bibliotecilor, terenurilor de sport. Marea problemă rămîne, totuși, cea a investițiilor și a prețului. Mult mai dificil de achiziționat decît tipul H.l.m. — locuințe accesibile unor largi categorii sociale — tipul de imobil și ansambluri locuibile visat de Le Corbusier va deveni întru totul demn de tradiția spiritului său de avangardă cînd va deveni cu adevărat popular.

Nu uitați Halele !

Festivalul de vară din Le Marais — ajuns la al optulea sezon — a trecut granițele cartierului al cărui nume îl poartă cu întinerită glorie, și s-a permutat către vechile Hale. Aș fi vrut să scriu despre acest festival. Începînd cu „London Festival Ballet" și sfîrșind cu reprezentarea lui „Faust" de Goethe, se spunea că va fi un lanț de splendide spectacole care, timp de 42 de zile, va fi adunat aproape două sute de mii de spectatori. Aș fi vrut să scriu despre frumusețea locurilor acestui festival, pentru a evoca din nou pe acel atît de unic rege al Franței care a fost Henric al IV-lea, atît de prezent în cartierul Le Marais. Dacă istoria Franței este într-atît de întipărită în tot acest Paris încît nu poate fi nici măcar descrisă, căci este turnată în ziduri și caldarîm, istoria cartierului Le Marais este ea însăși o mini-antologie a alcătuirii cronicii franceze. Dar atît festivalul cît și cartierul Le Marais rămîn pentru mai tîrziu cu frumosul său și istoria sa tulburătoare. Pentru că acum subiectul din Le Marais și din întreg Parisul sînt Halele. Nu cele noi, o altă expresie a cutezanței și măiestriei constructorilor francezi, care s-au mutat și instalat la Rungis, nu departe de Orly. Ci vechile Hale, inima

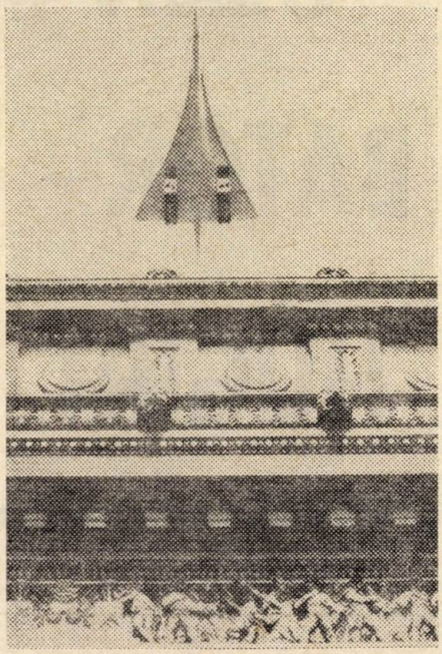

„Concorde" deasupra Arcului de Triumf

și — de ce să n-o spunem și noi, străinii — mîndria atîtor secole ale Parisului. Există o istorie, o literatură, o muzică, un argou al halelor care de aproape nouă secole se îmbogățesc neîncetat. Care este drama vechilor așezări ? Am trecut pe acolo și am întîlnit un calm neparizian. Cele 12 pavilioane, cu puzderia lor de ghișee și magazine alimentare de tot felul — și care au întreținut cu atîta sîrg și competență faima culinară franceză vreme îndelungată — aproape goale, zecile și zecile de bistrouri închise sau doar cu cîțiva oaspeți, sutele de automobile parcate în voie pentru că în perimetrul halelor rigorile circulației sînt încă necunoscute — iată un spectacol care pentru parizieni are efectul unui șoc. Și reacția a fost constituirea unui comitet pentru salvarea Halelor. Soluția — ca și în cazul cartierului Le Marais, de care începînd din 1962 se ocupă cu frenezie Asociația pentru salvgardarea și conservarea locurilor istorice ale Parisului — este de a injecta o nouă viață Halelor. Se vorbește despre crearea unui mare centru

Siluete arhitectonice contemporane : palatul radioteleviziunii

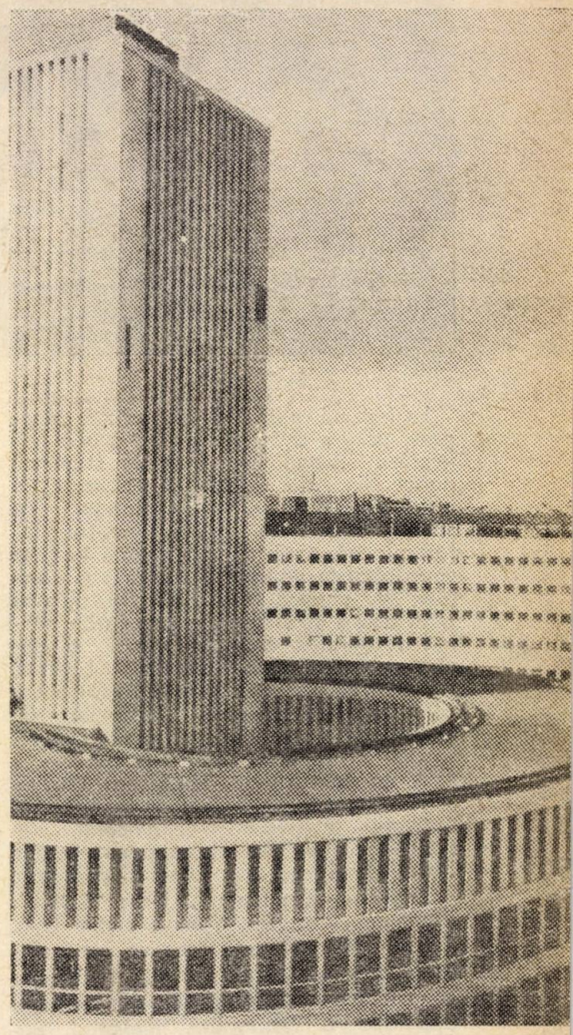

comercial internațional, a unui complex socio-cultural și a uneia dintre principalele centrale ale noii rețele a metroului-expres. După cum se vede, dacă febra construcțiilor este iubită și stimulată de francezi, sensibili la noțiunea de progres în toate domeniile, patrimoniul de care este legată istoria lor este deopotrivă adorat. Așa se explică de ce ideea demolării vechilor Hale apare ca un sacrilegiu. Același simțămînt este împărtășit de numeroși graficieni, în fața ofensivei noilor clădiri împotriva unor locuri de viață și de creație statornicite ca domenii ale pictorilor, cum este celebra La Roche. Deocamdată, festivalul Le Marais a irupt în vechile hale unde cel mai mare pavilion — Baltard — construit la începutul domniei lui Napoleon al III-lea — a adăpostit 2 700 de spectatori la fiecare reprezentație, iar un altul găzduiește la ora actuală salonul tinerilor sculptori. Dezbaterea provocată de viitorul rezervat acestor hale, unde, la un sfert de oră de cartierul latin și la același interval de marile bulevarde, s-au întîlnit sute de generații ale Parisului, continuă. Parafrazînd un celebru dicton, o mînă a scris pe zidul bisericii Saint Eustache : „Călătorule, de treci prin Paris, nu uita vechile Hale".

Mereu nou și pururi frumos, Parisul oferă prin miile de imagini impresionante îndemnul de a nu-l uita întru nimic, așa cum nu poți uita civilizația pe care poporul francez a clădit-o cu munca și talentul său între porțile cetăților sale, dintre care cea dintîi rămîne orașul de pe Sena.

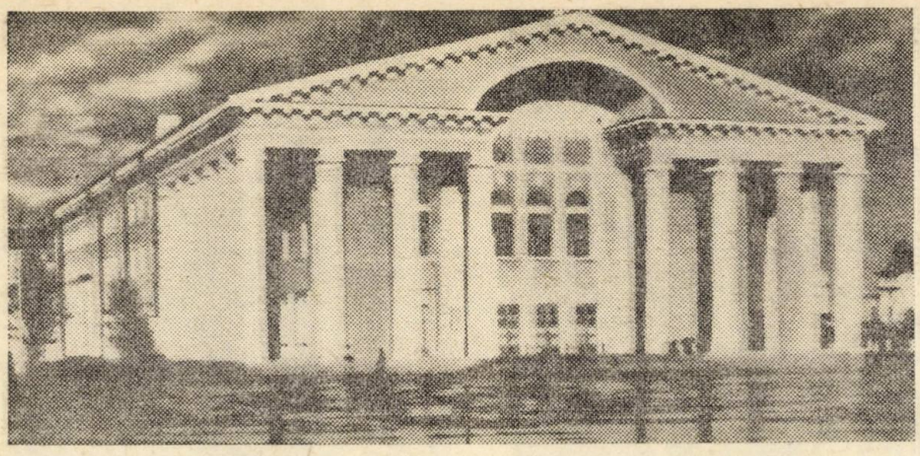

Ulan Bator. Teatrul de Operă și Balet

ULAN BATOR — HUGIRT

Neculai Roșca

La Muzeul central de stat al R.P. Mongole, printre exponatele care evocă frămîntata istorie a acestui străvechi popor din Asia Centrală, am văzut o fotografie, de mărimea unui caiet de școală, extrem de sugestivă pentru vizitatorul care vrea să stabilească în timp coordonatele dezvoltării actuale a capitalei și, implicit, ale drumului parcurs pînă astăzi de Mongolia populară : centrul fotografiei era dominat de o clădire reprezentînd o mînăstire budistă, străjuită de o mare de iurte. Aceasta era capitala Mongoliei — „capitala de pîslă", cum i se spunea, în ciuda respectabilei vîrste de peste 600 de ani — și prin ea întrezăreai imaginea întregii țări cu numai 48 de ani în urmă, cînd revoluția populară a zdruncinat din temelii relațiile feudale și a pus bazele făuririi unei vieți noi, libere și prospere.

Renăscut din temelii, Ulan Batorul, situat pe splendida vale a rîului Tola, ți se înfățișează astăzi ca un oraș modern, în plină dezvoltare, în care trăiește ceva mai bine de o cincime din întreaga populație a Mongoliei. Inginerul Bageahu, absolvent al Institutului de petrol și gaze din București, îmi explică marile prefaceri pe care le-au cunoscut aceste meleaguri. Străbatem împreună bulevardele largi, cu blocuri înalte, unele de cîte 10 etaje. Vizităm grădinile și parcurile amenajate într-o manieră specific locală, privim edificiile unor instituții de știință și cultură, clădirile impozante ale unităților industriale, magazinelor de tot felul, spitale și maternități, vizităm terenuri sportive, stadionul central etc. Cutreierăm cartiere întregi în care se construiesc zeci și sute de blocuri cu complexe moderne de deservire. Iată un tablou succint al imaginii capitalei de azi a Mongoliei.

În capitala țării este concentrată o bună parte din industria energetică, de pielărie, de prelucrare a lînii, constructoare de mașini, alimentară, a materialelor de construcții. La Ulan Bator își desfășoară activitatea numeroase institute de învățămînt superior — printre care o universitate, școli tehnice —, teatre, muzee, biblioteci, iar din 1961 Academia de Științe a R. P. Mongole.

În anii puterii populare, Mongolia a cunoscut o amplă dezvoltare. Au fost create și se dezvoltă noi ramuri industriale : extractivă (mine de cărbuni, petrol, metale colorate etc.), energetică, materiale de construcții, prelucrarea lemnului și a produselor agricole. Totodată, s-a intensificat creșterea animalelor, în special sub forma păstoritului transhumant, principala ramură a economiei, Mongolia deținînd primul loc din lume în privința numărului de animale ce revine pe locuitor. Pe văile rîurilor, mai ales în nordul țării, se cultivă cereale, cartofi și legume. Pentru creșterea producției la hectar, în ultimii ani au fost luate măsuri de lărgire a suprafețelor irigate, de extindere a mecanizării agriculturii.

Planul de stat de dezvoltare a economiei naționale și culturii pe anii 1969—1970 prevede o creștere la toți indicatorii principali : fondurile fixe vor crește în 1970 cu 30,7 la sută, productivitatea muncii — cu 11,7 la sută, iar venitul național — cu 15,6 la sută, față de anul 1968. În agricultură, volumul producției globale va crește în aceeași perioadă cu 20,1 la sută, din care producția globală în sectorul zootehnic cu 5,8 la sută.

■

Ne îndreptăm spre Hugirt, o renumită stațiune balneo-climaterică, situată la 500 km de la Ulan Bator. Străbatem drumuri șerpuite printre stînci, peste dealuri și munți, lăsînd în urmă așezări pitorești, dispuse la zeci și zeci de kilometri una de alta. De obicei, aceste distanțe mari prin stepa mongolă nu le parcurgi singur. Te însoțește peste tot togoru — o pasăre asemănătoare berzei noastre, care niciodată nu se desparte de perechea ei. Condițiile aspre ale acestor ținuturi au învățat-o să trăiască „în familie".

Situată în zona de pădure Hangai, pe valea rîului Orhon, ale cărui ape sînt foarte bogate în pește, la Hugirt, creație a regimului socialist, vin anual la tratament circa 4 000 de oameni ai muncii din cele mai îndepărtate colțuri ale Mongoliei.

De la localnici am aflat legenda acestei așezări. Un vînător însetat, pe nume Șunhlai, a descoperit aici, în urmă cu circa 400 de ani, un izvor de ape minerale pe care l-a numit „Pașau". De atunci, oamenii din sat și de prin împrejurimi au folosit aceste ape în scopuri terapeutice. Abia în anii revoluției populare s-au făcut cercetări pe baze științifice privind proprietățile curative ale apelor minerale și nămolului de aici, deosebit de eficiente în tratarea afecțiunilor reumatice și a altor boli.

Dornică să ne facă o surpriză, o colegă de breaslă, ziarista Biterea, de la „Unen" — organul central al Partidului Popular Revoluționar Mongol — ne-a invitat să vizităm iurtele unor păstori care îngrijesc herghelii de cîteva mii de cai. Langsuren, șeful echipei de păstori, ne-a poftit în iurtă. Interiorul ei era decorat cu un covor persan, tablouri, pe o măsuță se afla un aparat de radio, iar paturile, după tradiție, erau împrejmuite de perdele brodate cu frumoase motive naționale. Semn că civilizația și bunăstarea pătrund pînă în cele mai îndepărtate colțuri ale țării.

Pe itinerarele parcurse, am putut să observ grija pe care partidul și guvernul Mongoliei o manifestă pentru creșterea, instruirea și educarea tinerei generații. Un exemplu grăitor : la 40 kilometri depărtare de stațiunea Hugirt se află amenajată, într-o poiană situată la o altitudine de peste 1 600 m., splendida tabără Țagan-Țelo, organizată pentru pionieri. Copiii au la dispoziție săli de lectură și de muzică, aparate de gimnastică, biblioteci cu mii de volume, iar activitatea lor cultural-distractivă este supravegheată și îndrumată de numeroși profesori și educatori. În fiecare an, mii de copii din deșertul Gobi, din Harharon — cetate în care și-au avut reședința cei mai vechi hani ai Mongoliei — și din alte locuri ale țării își petrec aici, în mod plăcut, vacanțele de vară. La un spectacol la care am asistat, ei s-au întrecut timp de cîteva ore într-un gen de lupte specific naționale, care reclamă o costumație deosebită ; și-au etalat talentul interpretînd cu măiestrie dansuri, jocuri și cîntece populare în care slăveau frumusețea patriei, falnicii munți ai Hangaiului și preamăreau pe Suhe-Bator — eroul național al Mongoliei.

Tot ceea ce am văzut în Mongolia ilustrează că și aici, progresul social-economic și grija față de om, față de omul și bunăstarea lui, constituie atribute fundamentale ale socialismului.

lumea în cărți și reviste

Automatizare și umanism

Georges Elgozy, inspector general al Economiei naționale franceze, a fost, rînd pe rînd, consilier tehnic al ministrului finanțelor, al afacerilor economice și al planului; al ministrului sănătății publice și al populației; al ministrului de stat însărcinat cu afacerile culturale, André Malraux. Critic teatral al revistei „Réalités", Georges Elgozy e în același timp președintele Clubului Teatrului Națiunilor, al Clubului Teatrului Vivant și prezidează Comitetul european al cooperării economice și culturale. A consacrat mai multe lucrări viitorului Europei occidentale: „Franța în fața Pieței comune" *(1959), studiu pentru care a primit Marele Premiu literar european „Cortina Ulysse", și* „Europa europenilor" *(1961); publică în 1966* „Paradoxul tehnocraților" *(Premiul Cazes) și în 1967* „Contradicționarul sau Spiritul cuvintelor". *În 1968,* „Automatizare și umanism", *care obține Premiul CENTI al Informaticii, e prima lucrare generală asupra acestui subiect.*

Controlul și conducerea proceselor de producție de către sisteme tehnice care se autoreglează, se autoadaptează și se autoverifică, transmițînd singure materia primă și semifabricată pînă la realizarea produsului finit, trecerea în proporții uriașe la secții și întreprinderi bazate în întregime pe un asemenea sistem, revoluție tehnică ce determină salturi uriașe în producția mondială, toate manifestări ale automatizării, influențează în mod direct nu numai piețele de desfacere, ci și viața socială. Consecințele, pe care aplicarea pe scară tot mai largă a automatizării le condiționează prin schimbări în componentele sociale ale vieții și în condiția umană, supun sociologii și experții în economie la controverse care depășesc adesea cadrul unor informări reci și obiective. Bibliografia „Aspectele sociale ale automatizării" a Biroului Internațional al Muncii, publicată la Geneva în 1963, număra 1054 de titluri la care se adaugă cele cîteva sute tipărite ulterior.

Deși automatizarea interesează în egală măsură socialismul și capitalismul, societatea construită pe proprietatea privată — căreia i se adresează analizele largi ale lui Elgozy — ține seama în primul rînd de această proprietate privată și orice progres social se vede restrîns în realitatea sa și marcat de interesele înguste ale clasei dominante. În același timp, apare pe deplin evident faptul că implicațiile automatizării asupra vieții sociale sînt diferite în cele două societăți.

Georges Elgozy își începe expunerea după o necesară definire a diferențelor existente în accepția noțiunilor de mecanizare și automatizare. Mecanizarea constă în înlocuirea forței omului cu o energie exterioară, grație unei mașini care execută un program determinat rigid. Există o fascinantă istorie a evoluției uneltelor de producție. „Epoca mecanismelor ar fi simbolizată de orologiu, supapă, automatul lui Vaucanson; epoca mașinilor — de mașina cu aburi; epoca automatismelor — de termostat. Gama nesfîrșită a tehnologiei începe cu unealta, se continuă cu instrumentul (luneta, căruța), apoi cu mecanismul și, în sfîrșit, cu mașinismul. Ea ajunge astăzi la ultramașinism sau automatism". Această automatizare, ca metodă care dă posibilitatea mașinii să se autocontroleze și să se comande, prin mijloace care implică un grad înalt de mecanizare, nu e nici prelungire, nici generalizare a mecanizării, în virtutea unei funcționări automate a mașinii, pentru că ea nu începe decît după o mecanizare totală a observării procesului tehnic, a hotărîrilor asupra măsurilor de control necesare și a executării controlului. În același timp, posibilitatea trecerii mașinilor de la autocontrol la un grad superior de automatizare, ca marcă a celei mai recente înfățișări tehnologice, prin integrarea unor multiple și diverse operații într-un lanț continuu de producție, prin dispozitive de reglare automată completate de sisteme adiacente, prin calculatoare electronice care acoperă un cîmp larg de comandă automată și tratare a informației, determină delimitări necesare în schimbările tehnologice, considerarea unui termen uzitat drept impropriu și apariția acelui nou cuvînt „automation", care, pentru profesorul John Diebold de la Universitatea Harvard, înseamnă metoda „ce analizează, organizează sau comandă mijloacele noastre de producție în scopul realizării unei întrebuințări optime a tuturor resurselor noastre productive, mecanice, materiale și umane". „Automation" e, prin urmare, un proces polivalent atît prin mijloacele pe care le are la dispoziție cît și prin repercusiunile economice, psihologice și sociale.

Care sînt datele acestui uluitor salt tehnic? Nevoia unei uriașe informări determină un progres crescînd al realizărilor în telegestiune. Societatea *Xeros* fabrică telecopiatoare care transmit prin telefon orice document; societatea *Ampex* plănuiește un „videoclasor" care fixează conținutul a milioane de cărți pe o bandă magnetică ce poate fi proiectată pe un ecran de televiziune. Însă rezultatele electronicii sînt evident mai satisfăcătoare din clipa răspîndirii universale a microcircuitelor; prin ordinatoarele cu microcircuit care le-au înlocuit în 1965 pe cele cu tranzistori, viteza de acces s-a apropiat de o miliardime de secundă. *I.B.M. France* produce de cîțiva ani un micromodul („360") care asociază în spațiul unui degetar cincizeci de mii de tranzistori; timpul necesar răspunsului nu depășește cinci miliardimi de secundă. Microminiaturizarea va permite înregistrarea totală (imagine și sunet) în cîțiva centimetri cubi a unei emisiuni de televiziune de cîteva ore. Avantajul acestor moduluri îl dă fiabilitatea: securitatea funcționării unui circuit crește pe măsură ce se reduc dimensiunile. Viteza actuală a funcționării, apropiată de cea a luminii, rămîne insuficientă. A fost creată „nanosecunda", timpul în care electricitatea sau lumina nu parcurg decît treizeci de centimetri — raportul între o nanosecundă și o secundă e identic celui dintre o secundă și treizeci de ani. Și totuși, chiar această fantastică performanță se cere depășită: în 1967, firma *International Business Machine* (I.B.M.) pune la punct un circuit experimental care răspunde în patru sute de miliardimi de secundă! Extrema viteză de succesiune e convertită în multiprogramarea ordinatoarelor, care hotărăsc asupra priorității uneia sau alteia dintre operațiile-program și care creează o aparență de simultaneism. Fiabilității crescînde i se adaugă reducerea în egală măsură a prețurilor, rentabilitatea și polivalența.

Automatizarea bazată pe comanda numerică (mașina execută ordinele prezentate sub forma unei suite de numere), ca etapă avansată a automatismului industrial, e caracterizată prin lucrul calculatoarelor (mașini electronice deosebite de mașinile de calculat) care primesc directivele scrise de la inginer și le transmit mașinilor fără intervenția muncitorului. Aplicat în aeronautică, industria automobilului,

Georges Elgozy: „Automation et humanisme", Paris, Editura Calmann-Lévy, 1968

rafinăriile de petrol, centralele nucleare, industria chimică, producerea de energie electrică, hîrtie, ciment, oțel, sistemul tinde să pătrundă și în alte sectoare ale economiei.

În 1968, 65 000 de calculatoare au lucrat în întreaga lume.

Domeniul cercetării e în atenția tuturor parlamentarilor și oamenilor de stat în virtutea ideii că viitorul îi aparține. Sociologii americani afirmă că un dolar investit în cercetare va genera, cinci-șapte ani mai tîrziu, douăzeci și trei de dolari de produs brut; economiștii britanici au calculat („New Scientist", 8 dec. 1966) că rentabilitatea cercetării ar trebui să fie de zececincisprezece ori capitalul investit pentru un proiect definit și de 3—5 ori pentru un sector industrial dat.

AVANTAJE ȘI CONSECINȚE

Efectele automatizării sînt în general identice efectelor mecanizării, însă la un grad superior. Teama care a făcut obiectul a numeroase critici, dintre care unele foarte drastice, a fost creșterea șomajului, automatizarea înlocuind o forță uriașă de muncă. În timpul lui John Kennedy, *Labour Committee* din Camera Reprezentanților din S.U.A. stabilea într-un raport că automatizarea va desființa, în următorii cinci ani, cinci milioane de posturi. În 1965, Comisia națională a tehnologiei, automaticii și progresului economic, creată de președintele Johnson, denunța „responsabilitatea integrală" a automatizării în creșterea șomajului. Ministerul muncii american este însă de altă părere. „Se poate afirma — susține Elgozy — că tehnologia, și în particular automatizarea — care cere o schimbare parțială a mîinii de lucru —, exercită o influență pozitivă asupra numărului de posturi: din 1960 în 1968, numărul lucrătorilor în Statele Unite a trecut de la 66 la 75 de milioane. El continuă să crească în același ritm în cursul anilor următori". De fapt, reducerea posturilor industriale prin ameliorarea productivității nu e numai rezultatul automaticii și informaticii ci, în egală măsură, al tuturor perfecționărilor de orice origine. „Automatizarea industrială e generatoare de muncă: producția de masă și reducerea prețurilor determină o creștere a consumului și, prin urmare, a numărului posturilor disponibile. În plus, această tehnologie dezvoltă și diversifică nevoile consumatorilor; de unde, din nou, necesitatea creării de posturi". Firme numeroase își datorează existența automatizării. Creșterea importanței cercetării spațiale și a electronicii creează la rîndul ei mii de munci noi.

Șomajul creat de automatizare în societatea fundată pe proprietatea privată este considerat uneori ca „o fază *de tranziție* în derularea unei cariere profesionale" (Pierre Locardel, „Le Figaro", 24 august 1967); el ar putea fi diminuat — afirmă G. Sacerdote în „Aspectele sociale și morale ale automatizării" —, printr-o pregătire profesională polivalentă, prin extinderea obligativității învățămîntului politehnic, prin diminuarea orelor de muncă și a vîrstei de pensionare.

Automatizarea reduce considerabil fărîmițarea muncii, posturile ale căror ritmuri de muncă sînt impuse de mașină fiind eliminate. Răspunderea materială din ce în ce mai mare a angajatului, care determină o uzură nervoasă crescîndă, ridică problema reducerii numărului de ore de lucru. S-a calculat că în S.U.A. o singură oră smulsă celor 40 săptămînale ar crea un milion de posturi noi, concomitent cu o majorare considerabilă a salariilor care ar atrage după sine o tendință de automatizare mai profundă.

Automatizarea atrage o serie de consecințe psihologie. Cu mult înaintea lui Elgozy, John Snyder (în „Automation and unemploiment. Management's crisis" în revista „Management Review", noiembrie 1963) ridica problema dificultăților pe care le întîmpină muncitorii care și-au pierdut locul de muncă, în momentul trecerii lor în alte locuri sau localități. Sînt necesare — consideră Elgozy — o multitudine de măsuri de ordin educativ (șomajul afectînd în primul rînd muncitorii necalificți și fără pregătire profesională corespunzătoare), o adevărată politică a învățămîntului profesional. În 1965 U.N.E.S.C.O. propune ca toți inginerii și tehnicienii să se întoarcă la fiecare zece ani pe băncile universităților și institutelor. Această măsură numită „recyclage" (reciclaj profesional) poate îmbrăca mai multe aspecte: de transmitere a ultimelor date științifice; de adaptare a tehnicienilor unei ramuri automatizate la o alta; de promovare și de reeducare a cadrelor vîrstnice.

Automatizarea cere în mod necesar o planificare economică largă. Franco Arhibugi, G. Hartman și mulți alți economiști și sociologi consideră că nu poate exista automatizare fără planificare. E interesant că Elgozy merge mult mai departe în recunoașterea unor realități istorice. „O economie dirijată și planificată, a cărei producție ar aparține colectivității, ar fi în strînsă legătură cu sistemul socialist".

RAPORTUL OM—MAȘINĂ

Pe drept cuvînt umanariștii contemporani se întreabă asupra raporturilor dintre om și mașină. Progresele ciberneticii micșorează tot mai mult distanța care separă mentalul de mașinal, dar identitatea dintre ele este exclusă pentru că există o supremație a omului care presupune coordonarea diverselor funcțiuni (simț, auz, văz) imposibil de imprimat automatismelor. Cu toate descoperirile uriașe ale tehnicii moderne, încă n-au fost realizate aparate care să poată echivala, cel puțin, finețea funcțiunilor umane. Încît întrebarea lui Louis Couffignal din „La Cybernétique", dacă oamenii vor reuși să construiască aparate capabile de a descoperi teorii pe care nimeni să nu le înțeleagă, capătă o oarecare tentă de pueril. „Cu toată imprecizia frontierelor care separă materia inertă de cea vie, cu toate că ordinatoarele îndeplinesc anumite sarcini mai bine și mai repede decît creierul omenesc, nu există nici o temere și nici o speranță ca acești roboți să se bucure în vreo zi de facultăți extrasenzoriale care constituie particularitatea ființei umane". Există un pericol tehnocratic asupra căruia Georges Elgozy atrage atenția în cartea sa, o superioritate evidentă a mașinii în viteză de lucru și productivitate, logică și memorie, dar și o superioritate umană prin conștiință, inteligență și viață. Supremația umană, ca a singurei ființe a cărei polivalență și flexibilitate sînt inimitabile, e concretizată mai cu seamă în faptul că mașinile nu posedă niciodată un obiectiv care să le fie propriu, care să intereseze direct „ființa" lor materială.

Trebuie precizat totodată că există o dificultate evidentă în înlocuirea muncii umane prin munca mașinilor care merge pînă la a dobîndi nuanțele imposibilității. Dacă muncitorii pot fi înlocuiți prin automatizare, nu există încă uzină care să se dispenseze de aportul funcțional al inginerilor și al altor angajați; în același timp, sînt domenii în care munca manuală e cu mult mai rentabilă decît cea a mașinilor, ceea ce face ca acest fel de lucru să coexiste cu lucrul pe bandă și cu automatizarea. Informatica înlătură oboseala cerebrală și epuizarea nervoasă a omului, iar coordinatoarele electronice — această „inteligență artificială" — rezolvă problemele cele mai diverse, cu un grad înalt de dificultate, dar nu se pot *angaja* în diversele probleme care le sînt propuse. În progresul tehnic și social viitor, un rol important îl va avea, susține Elgozy, *cuplul ideal*, îngemănarea muncii umane și a automatismelor. Mașina e într-o strînsă dependență umană — ordinatorul, spre exemplu, nu reușește găsirea soluțiilor eficiente decît mulțumită informațiilor care i se dau și care sînt în întregime, în prealabil, rezultat al cercetărilor umane. Temerea de o dominare a mașinii nu-și are, deci, fundamentări concrete și recunoscute: mașina, operînd numai cu fapte și mijloace (nu cu valori și scopuri) e, de fapt, o prelungire a capacității creative a omului. Dacă există vreun pericol, el se găsește în altă parte și anume în „smulgerea sentimentului utilității", în acea uniformitate în gusturi, mișcări și posibilități de recreere. Nu trebuie neglijat însă faptul că timpul liber rezultat din introducerea automatizării creează o disponibilitate umană pentru o viață interioară și pentru activități ale spiritului. Viața socială poate suporta unele dezavantaje, în urma automatizării, dar acestea sînt mult mai puțin periculoase decît subechiparea tehnică și rămînerea la un nivel slab de dezvoltare. Demitizarea automatizării industriale e necesară. Dar, totodată, e necesară și înțelegerea rolului ei uriaș și adevărat în viața socială contemporană și mai cu seamă în cea a viitorului. Prin acea tendință „spre un umanism științific planetar", în care să fie luate în considerare interesele umane primordiale, Georges Elgozy se pronunță în cartea sa pentru colaborare și atmosferă de destindere între diferite state, chiar cu regimuri sociale diferite. De altfel, în cercetările spațiale și nucleare există deja o cooperare internațională prin Centrul european al cercetării nucleare cu sediul la Geneva, la care participă savanți din țările occidentale europene, din U.R.S.S., S.U.A. și Japonia. Automatizarea e necesară omului. „Adevărul este că omul n-ar ști să găsească confortul, prosperitatea și timpul liber fără automatisme" — încheie Elgozy. Totodată, însă, nu trebuie glorificate niște măsuri industriale pînă la a nu ține seamă de faptul că forța socială decisivă e omul și că tot el e creatorul acestor automatisme.

Stelian ȚURLEA

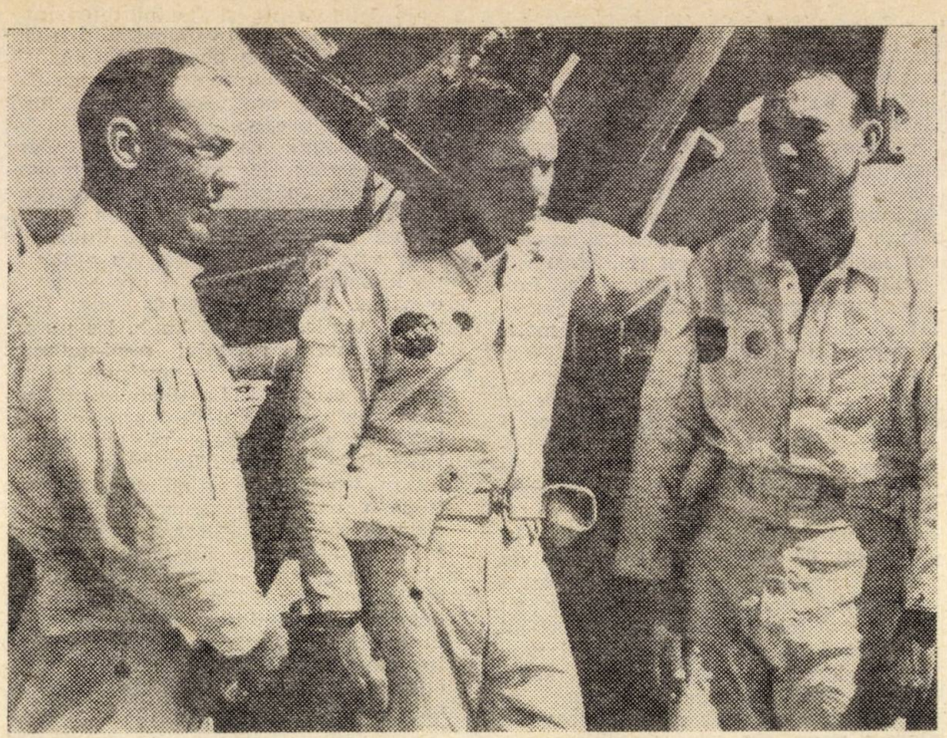

Edwin Aldrin, Neil Armstrong și Michael Collins (de la stînga la dreapta)

Neil Armstrong la una din numeroasele repetiții ale „pasului istoric"

Omul păşeşte pe Lună

Doi oameni, doi pămînteni de-ai noştri, vor călca pe Lună. Noi, toţi semenii lor, vom privi în clipa aceea televizoarele răspîndite pe întreg globul şi îi vom vedea. Ciudat e că avem nevoie să facem un oarecare efort pentru a ne pătrunde pe deplin de grandoarea insolită a momentului. Ritmul ameţitor în care s-au desfăşurat primii 12 ani ai erei cosmice ne-a deprins să privim minunile ca pe ceva de la sine înţeles. De cînd a învăţat cum poate scăpa de servitutea care părea cea mai inerentă condiţiei sale — am numit forţa gravitaţiei — omul s-a grăbit să ceară noii sale libertăţi tot ceea ce ea îi poate da. A trimis mai întîi în spaţiu obiecte fabricate de mîna lui, apoi a pornit el însuşi la drum, în călătorii din ce în ce mai hazardate, din ce în ce mai spectaculoase. Şi-a ales, ca primă ţintă, ca prim obiectiv turistic extraterestru, Luna. „Luna, scrie însă Raymond Cartier, nu este o străină. Luna este femeia Pămîntului, de care s-a desprins printr-o operaţie de genul celei cu coasta tatălui Adam. Ducîndu-se pe Lună, omul nu-şi părăseşte casa". Dar cît de puţin, cît de vag am cunoscut noi, cei de pe Pămînt, coasta lui înstrăinată! Stăpînind mareele, exercitînd o fascinaţie morbidă asupra somnambulilor, înspăimîntîndu-i pe oameni prin eclipse pe care le considerau rău prevestitoare, Luna s-a înveşmîntat întotdeauna într-o mantie de mister tulburător.

Se leagă de ea atîtea superstiţii, atîtea temeri iraţionale, încît pînă şi acum, după ce a fost fotografiată de aproape pe toate feţele, după ce a fost ciocănită, palpată, examinată cu ajutorul celor mai moderne mijloace de investigare, mai subzistă unele prejudecăţi şi credinţe false. Sînt sute de ani de cînd se ştie ce anume determină fazele Lunii, dar zodiacul şi horoscopul întemeiat de el apar şi astăzi, zilnic, în unele ziare şi reviste însumînd tiraje de sute de milioane de exemplare. Cine mai crede astăzi că, în timpul eclipselor, Luna ar fi mîncată de vîrcolaci? Cine mai vede pe Lună elefantul care i s-a năzărit cărturarului englez Paul Neal în secolul al XVII-lea? Mai aproape de noi, sir John Herschel, care a creat în secolul trecut analiza spectrografică şi a descoperit razele infraroşii, a văzut pe Lună oameni înaripaţi asemănători cu liliecii. De la marele savant Johannes Kepler, care a emis-o în jurul anului 1600, ipoteza după care craterele lunare ar fi orificii artificiale ducînd în subterane locuite de seleniţi a fost preluată de scriitorul H. G. Wells ca tramă a unui roman ştiinţifico-fantastic. Chiar şi în zilele noastre, oricît de greu de crezut ar părea acest lucru, apar ipoteze aberante deghizate în „adevăruri" ştiinţifice. Un publicist american, care s-a îmbogăţit pe seama credulităţii publicului, îndrăznea să scrie nu mai departe decît în 1966 că interesul pentru explorarea Lunii ar fi determinat exclusiv de... cunoaşterea precisă a faptului că Luna este amenajată ca staţie de escală pentru „farfuriile zburătoare" venite de pe alte planete (Frank Edwards, „Flying Saucers-Serious Business, „New York— 1966). Şi asta, după ce astrul nopţii fusese fotografiat sub toate unghiurile şi, datorită razei de pătrundere a mijloacelor de comunicare în masă, realităţile simple şi dure, ca şi ciudăţeniile astrului nopţii, deveniseră cunoscute chiar şi de cei ce nu urmăresc în mod special progresele ştiinţei.

O primă sondă spaţială „Lunik 1", lansată la 2 ianuarie 1959, se pierduse în spaţiu după ce trecuse „pe lîngă" Lună, la o distanţă de 7 500 km. Experienţei sovietice i-a urmat o experienţă americană: la 3 martie 1959, racheta „Pioneer IV" a zburat pe o traiectorie care a dus-o la 60 000 km de Lună. Era perioada de reglare a tirului. În acelaşi an, însă, Luna avea să înceapă a-şi dezvălui secretele, altele decît cele pe care le poate afla observatorul de la Flagstaff, de unde, cu începere de prin 1940, Luna este fotografiată automat o dată la fiecare 30 de secunde. 12 septembrie 1959: „Lunik 2" nimereşte pe Lună şi se sfărîmă. Aşadar, se poate ajunge pe Lună. Rămîne doar să se descopere metoda de a ateriza lin. Vor trece, pînă atunci, ani de zile. 4 octombrie 1959 — momentul primelor mari revelaţii: „Lunik 3" priveşte şi fotografiază, pentru întîia oară în istorie, faţa nevăzută a Lunii. Harta lunară îşi dublează aria de cuprindere, dar nu este încă deosebit de precisă. Urmează cinci ani de pauză. Sînt anii în care exploratorii Cosmosului nu trimit sonde spre Lună, căci au de făcut ceva mult mai important: să pună la punct navele care vor purta spre înălţimi nepămîntene oameni din specia aceea nouă pe care sovieticii o vor numi a cosmonauţilor, iar americanii a astronauţilor.

În timp ce neuitatul Iuri Gagarin deschide, la 12 aprilie 1961, era zborurilor omului în Cosmos făcînd la bordul lui „Vostok 1" un tur orbital al Pămîntului, urmat la intervale mici de Alan Shepard (5 mai 1961, „Mercury 3", zbor suborbital de 15 minute), de Virgil Grissom (21 iulie 1961, „Mercury 4", zbor suborbital), de Gherman Titov (6

august 1961, „Vostok 2", 17 rotații în jurul Pămîntului), de John Glenn (20 februarie 1962, „Mercury 6", primul zbor orbital american), de Scott Carpenter (24 mai 1962, „Mercury 7", repetarea zborului anterior), de Andrian Nikolaev (11 august 1962, „Vostok 3"), care rămîne patru zile în spațiu și realizează împreună cu Pavel Popovici (12 august 1962, „Vostok 4") primul zbor cosmic de grup, de Walter Schirra (3 noiembrie 1962, „Mercury 8", șase revoluții), de Gordon Cooper (15 mai 1963, „Mercury 9", 34 ore, 19 minute), de Valeri Bîkovski („Vostok 5", 119 ore) și de Valentina Tereșkova (16 iunie 1963, „Vostok 6", prima și pînă acum singura cosmonaută), în tot acest timp, deci, Luna aștepta.

Privirile aveau să se întoarcă din nou spre ea în 1964 : la 28 iulie, „Ranger 7" (va fi urmat de alte două sonde din seria „Ranger") se zdrobește de Lună după ce a trimis o serie de fotografii excelente. La 18 iulie 1965, „Zond 3" transmite circa 30 de fotografii ale feței invizibile a Lunii. Harta se completează și se precizează. Urmează alte premiere lunare ; la 31 ianuarie 1966, „Luna 9" izbutește să se așeze lin pe suprafața Lunii. Performanța va fi repetată de încă un aparat din seria sovietică „Luna" și de cinci sonde din seria americană „Surveyor". 31 martie 1966 : pentru prima oară, oamenii plasează un satelit în jurul satelitului Pămîntului. Este „Luna 10". Sondele spațiale satelizate ulterior în jurul Lunii (trei sovietice și șapte americane) vor transmite alte fotografii ale ansamblului globului lunar și vor furniza informații despre caracteristicile ei fizice și despre anomaliile cîmpului ei gravitațional.

Ce imagine a Lunii au construit acești soli mecanici, care au dat tot ce puteau da și care au demonstrat în plus, prin cele mai evoluate exemplare ale lor („Zond 5" — 15 septembrie 1968 și „Zond 6" — 10 noiembrie 1968), că după un zbor în jurul Lunii se poate reveni pe Pămînt ? Un astru mort (dar, de fapt, cît de mort ?) format din rocă de bazalt — deci, în mod aproape cert, o așchie desprinsă din Pămînt, și nu, așa cum se presupunea la un moment dat, o stîncă oarecare a cerului, satelizată întîmplător de planeta noastră. Altceva ? Că este rece — dar cît de rece ? Că este totalmente lipsită de apărare împotriva agresiunii mediului exterior. Fără atmosferă, fără nici o centură de protectie, ea este izbită în plin de meteoriții veniți din Cosmos (atmosfera terestră îi arde pe cei mai mulți dintre ei, transformîndu-i în inofensive stele căzătoare), este la discreția razelor ultraviolete care, nefiltrate, distrug necruțător orice formă de viață. Peste 20 000 de găuri rotunde de cele mai variate dimensiuni au fost identificate, alte mii sau zeci de mii sînt doar bănuite. Răni produse de meteoriți ? Craterele unor vulcani din timpuri imemoriale ? Probabil și una, și alta. Dar dacă au existat cîndva vulcani, mai are sau nu Luna un nucleu central incandescent ? Luna nu are aer, Luna nu are apă, dar înseamnă oare asta că n-a avut niciodată ? Numai valurile mărilor selenare puteau lăsa urme ca cele care se văd pe fotografiile peisajului dezolant de astăzi, numai albiile unor foste rîuri pot desena linii, sinuozități atît de familiare ochiului nostru. Și dacă urme de viață, dacă forme de organizare biologică necunoscută nouă... ?

E unul dintre riscurile pe care se pregătesc să le înfrunte primii pionieri ai Lunii, e unul dintre primele mistere pe care se pregătesc să le dezlege. „Surveyor 7" a zgîriat solul lunar și i-a examinat, rudimentar, structura chimică. Savanții cred a ști astăzi că, fizic, se prezintă ca un fel de nisip, destul de dens sau de tare pentru ca aparatele „Explorer", „Luna", „Ranger", „Surveyor" să nu fi fost înghițite, acoperite de el. În vid, au arătat experiențele de laborator, nisipul se sudează. Jeturile de gaze ale micului vehicul cu care vor aseleniza Armstrong și Aldrin vor spulbera însă nisipul, determinînd formarea unei gropi adînci de vreo jumătate de metru și avînd circa 2,50 metri lărgime. Dar, dacă... ?

Echipajul lui „Apollo 11" pornește la drum cu un coeficient de securitate de aproape sută la sută, datorită experienței acumulate în cele 5 382 de ore petrecute de alți cosmonauți în spațiu (ceea ce echivalează cu timpul necesar pentru a parcurge de 750 de ori cu avionul distanța Paris — New York). În cele 1 421 de mișcări de revoluție în jurul Pămîntului și în cele 21 de tururi pe o orbită lunară, predecesorii lor au demonstrat tot ce este omenește posibil să se facă astăzi în afara zonei gravitației terestre : zboruri în formație, întîlniri spațiale, scurte aventuri în vid, în afara navelor cosmice, trecerea dintr-o navă în alta, asamblarea de platforme spațiale. În mai, anul acesta, Tom Stafford și Gene Cernan, vegheați din nava-bază de John Young, au evoluat într-un aparat minuscul la nici 15 kilometri de suprafața Lunii. Aici se oprește experiența înaintașilor și începe misiunea inedită a lui „Apollo 11" : să coboare (sau trebuie spus să urce ?) pe Lună, să facă vreo cîțiva pași și o jumătate de duzină de experiențe științifice și să se întoarcă acasă, pe Pămînt, nevătămați și cu o mulțime de date noi.

Hotărîrea definitivă s-a luat la 12 iunie. Da, a spus generalul Sam Philips, șeful proiectului „Apollo", da, totul e în ordine. Se poate trece la acțiune în conformitate cu programul inițial. Nu-i nevoie să așteptăm următoarea „fereastră lunară" din a doua jumătate a lunii august. Mîine, vineri în 13, să înceapă încărcarea rezervoarelor lui „Saturn" cu cele trei milioane de kilograme de kerosen, oxigen și hidrogen lichid. „Data de 16 iulie, a spus răspicat generalul Philips, va fi respectată ; dar dacă pînă atunci vom avea cumva impresia, chiar numai impresia, că nu sîntem complet gata, nu vom ezita să amînăm misiunea. Nu vom ezita nici chiar să aducem înapoi echipajul dacă se va ivi vreo problemă după începerea zborului".

După cum spuneam, oamenii se deprind repede cu nemaivăzutul și, ca atare, startul ansamblului spațial „Saturn 5" — „Apollo 11", desprinderea primelor trepte ale rachetei, înscrierea pe orbita terestră și desprinderea de pe ea, traiectoria spre Lună și chiar zborul circumlunar nu-i vor mai impresiona ca acum cîteva luni, pentru că nu mai sînt premiere absolute. Televizoarele vor deveni centrul atenției generale în cele 22 de ore pe care Armstrong și Aldrin le vor petrece pe Lună. Cele trei societăți naționale de televiziune din S.U.A. vor transmite în direct, de-a lungul tuturor acestor 22 de ore, iar noi, cei din Europa, vom asista prin intermediul sateliților de telecomunicații la momentele cele mai tulburătoare.

Duminică, 20 iulie, ora 22 și 22 de minute... Neil Armstrong și Edwin Aldrin se află în LEM. Au ajuns pe linia terminus a expediției, „Apollo 10". De aici începe necunoscutul. Zboară cu o viteză orizontală de 3 500 km/h și o viteză verticală de 200 km/h. În aceste 12 ultime minute, vor străbate o traiectorie acoperind o distanță de 450 km pe solul Lunii. Cu șapte minute înainte de momentul aterizării, ei nu văd încă Luna, ascunsă vederii de propriul lor LEM, înclinat într-un unghi de 55 de grade. Doar ecranul-radar le semnalează iminența impactului cu solul. Luna le va apărea în hublouri cînd se vor afla la numai trei kilometri de ea. Viteza de zbor este mult mai mică. Au ajuns la un kilometru de Lună și evoluează cu o viteză orizontală de 65 km/h și o viteză verticală de 15 km/h. La numai 200 de metri, pilotajul semi-automat va redresa LEM-ul la verticală în raport cu orizontul. La 65 de metri, viteza orizontală va deveni practic nulă. Micile rachete laterale vor transforma LEM-ul în elicopter. Rezervele de carburant vor permite un minut de reflexie (plus o marjă de securitate de 40 de secunde) pentru alegerea exactă a punctului de aterizare. Contactul cu solul lunar va sparge extremitățile casante ale picioarelor LEM-ului, ceea ce va determina aprinderea unei lumini albastre în fața fiecăruia dintre ocupanții lui. Gata ! Dacă LEM-ul ar avea o înclinare de peste 30 de grade în raport cu verticala, pasagerii ar fi striviți. Comandantul Armstrong va fi singurul în măsură să ia decizia supremă și va avea numai o jumătate de secundă la dispoziție : poate rămîne pe Lună sau trebuie să apese pe butonul „Abord" care ar readuce instantaneu LEM-ul pe o orbită de întîlnire cu CSM—7? Dar „fiabilitatea" LEM-ului, adică măsura în care se poate avea încredere în perfecta lui funcționare, a fost evaluată la 99,996 la sută, ceea ce se apropie practic de absolut. Așadar, vehiculul se va afla în punctul dinainte stabilit din uscata Mare a Liniștii. Cosmonauții își vor începe cele 22 de ore de program lunar prin controlul amănunțit al instrumentelor. După două ore, vor mînca și vor avea dreptul la odihnă de patru ore. Un lucru e sigur : își vor simți trupul ușor. Pe Lună, corpurile cîntăresc de șase ori mai puțin decît pe Pămînt. După odihnă, o nouă masă, depresurizarea cabinei și, în sfîrșit, ieșirea pe Lună. Armstrong și Aldrin știe precis cum trebuie să-și împartă cele două ore și jumătate pe care le vor petrece pe Lună. Ca orice turiști, ei vor privi, vor fotografia, vor colecționa suveniruri. Și, în plus, vor lăsa și ei în urmă cîteva obiecte. Gesturile necesare au fost repetate de zeci de ori la Houston, în condiții cvasilunare. Dar, mai întîi, trebuie să părăsească LEM-ul.

Luni, 21 iulie, ora 8 și 12 minute (ora Bucureștiului): îmbrăcat într-un costum uriaș de scafandru, avînd în spate aparatul de oxigen și pe piept camera de luat vederi, comandantul Neil A. Armstrong va ieși prin trapă. Îl vom vedea din spate, coborînd cele nouă trepte ale scării. Îl vom vedea, pentru că Edwin A. Aldrin, aflat încă în LEM, îi va filma plecarea.

Ce cuvinte memorabile va rosti în clipa cînd va pune piciorul pe Lună, se întreabă îngrijorați americanii care privesc lucrurile în perspectivă istorică? Revista „Esquire" i-a prezentat chiar o listă întreagă de sugestii. Dar Armstrong va avea griji mai urgente decît posteritatea. În primul rînd, va trebui să se aplece și să strîngă la iuțeală, într-un săculeț, pămînt, nisip, pietre, sau ce se va afla în preajmă. Un scripete va ridica imediat sacul plin în LEM. Dacă se va întîmpla ceva cu Armstrong, dacă Aldrin va trebui să fugă în mare viteză, va aduce cel puțin cu el cîteva mostre de sol lunar. Este de presupus, însă, că Armstrong nu va fi înghițit pe loc de nisipuri

mișcătoare. Cînd îl va vedea că se ține bine pe picioare, că poate face cîțiva pași, Aldrin va coborî și el. De data aceasta, Armstrong va fi cel care va filma ieșirea lui din LEM.

Și pentru că spectacolul face parte integrantă din expediție, pentru că valoarea experimentului va fi măsurată și după imaginile transmise în direct, prima lor sarcină, după reîntîlnire, va fi fixarea antenei de televiziune. („Cum de-o fi reușit Columb să se descurce fără televiziune?" — se în-

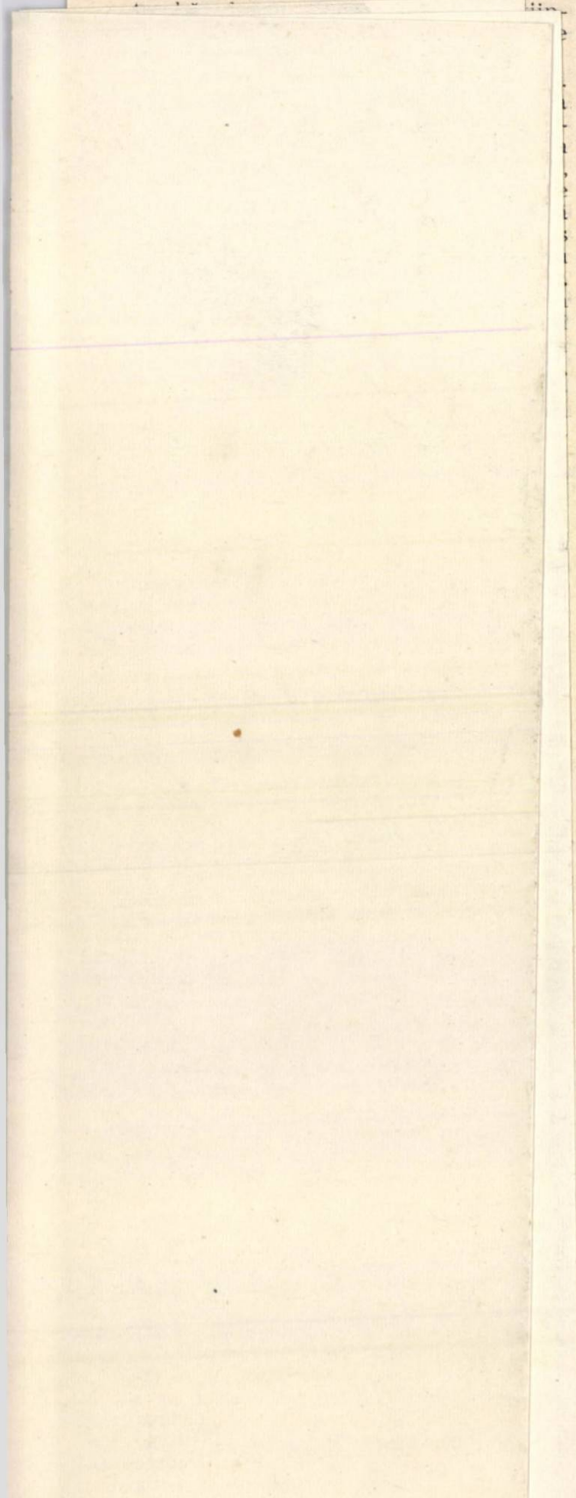

Iulie 1969, a. d.
Am venit în numele păcii pentru întreaga omenire".

Urmează numele lui Neil Armstrong, Edwin Aldrin și Michael Collins și cel al președintelui Statelor Unite, Richard Nixon. În partea superioară a plăcii vor fi fixate două emisfere — emisferele Pămîntului, iar un punct va marca pe una dintre ele Cape Kennedy, locul de unde va fi pornit „Apollo 11".

Părăsind lumea aceea în care umbra lor măsoară zece metri și pe care o vor fi văzut prin vizierele care filtrează 82 la sută din strălucirea razelor solare dar nu denaturează culorile, Armstrong și Aldrin vor mai privi, probabil, o dată de pe Lună Pămîntul aflat în primul pătrar și vor regăsi adăpostul și vehiculul de care depind supraviețuirea și înapoierea lor, LEM—5. Vor represuriza cabina, vor arunca echipamentul devenit inutil, dar nu se vor grăbi să plece de pe Lună. Mai întîi vor mînca, apoi vor dormi pe rînd, cîte patru ore fiecare, și la 22 de ore de la aselenizare, vor primi de la centrul Houston semnalul de start. O manevră simplă și se va declanșa unicul motor rachetă al LEM-ului (prevăzut, însă, pentru siguranță, cu două sisteme independente de aprovizionare cu combustibil). Dar dacă...? Incertitudinea, la acest moment, este minimă. Pe Pămînt, în 1980 de experiențe consecutive pe 35 de motoare de încercare, racheta-propulsoare a funcționat de fiecare dată admirabil. Și, totuși, acest „dar dacă" va fi continuu prezent în mintea tuturor pînă la sfîrșit, pînă la revenirea pe Pămînt. În cazul, extrem de improbabil, al defectării motorului-rachetă, nimeni și nimic nu i-ar mai putea salva pe cosmonauți. Echipele de ajutor cosmic sînt încă de domeniul unui viitor destul de îndepărtat. Atunci, Michael Collins, care va fi privit totul de la distanță, de pe orbita de parcare a navei-mamă, ar trebui să se înapoieze pe Pămînt singur. La conferința de presă de sîmbătă, un reporter i-a întrebat de-a dreptul pe cosmonauți cît vor putea rezista dacă reîntoarcerea le va fi tăiată. Nimeni n-a zîmbit, nimeni n-a luat întrebarea în glumă. „Nu știm, au răspuns cosmonauții. Două zile, poate trei..." Codul nescris al onoarei cosmice nu îngăduie scurtarea agoniei.

Am zăbovit asupra acestei perspective sumbre pentru că ea nu poate fi eliminată niciodată pe de-a-ntregul. Infinit mai probabilă este însă întoarcerea netulburată în CSM—7 și de acolo, pe o traiectorie asemănătoare cu cea a lui „Apollo 10" jos, pe Pămînt în mijlocul Pacificului.

În locul primirii triumfale de care s-au bucurat toți cosmonauții, cei trei eroi ai lui „Apollo 11" vor fi tratați după un ritual special. Am relatat într-un număr anterior despre carantina fără precedent căreia îi vor fi supuși atît astronauții cît și tot ceea ce vor aduce cu ei de pe Lună: vor primi de la scafandri costume speciale B—16 (îmbrăcăminte pentru izolare biologică), le vor îmbrăca, vor fi stropiți cu o soluție de iod, vor ieși din cabină, vor fi transportați cu un elicopter pe marea navă care îi va aștepta și vor fi închiși imediat în camera specială de carantină. Camera va fi trimisă cu avionul în Texas și apoi, cu un autocamion, la laboratorul de destinație. Timp de trei săptămîni, nu vor veni în contact decît cu specialiștii care vor împărți cu ei izolarea.

N-am enumerat decît o mică parte dintre problemele misiunii „Apollo 11", cap de serie pentru cea de a doua jumătate a programului „Apollo" și pentru explorarea directă a Lunii. Programul inițiat în 1960 și al cărui cost a fost evaluat la 24 de miliarde de dolari a ajuns abia la jumătatea lui. Debutul a fost întîrziat cu 19 luni de tragedia în care și-au pierdut viața astronauții Virgil Grissom, Edward White și Roger Chafee. Abia a șaptea cabină spațială din seria „Apollo" a fost declarată bună pentru a zbura cu oameni la bord. „Apollo 7" nu a părăsit, însă, orbita circumterestră, pe care a rămas vreme de 11 zile. La 21 decembrie 1968, „Apollo 8", avîndu-i la bord pe Frank Borman, James Lovell și William Anders, a pornit spre Lună și a înconjurat-o de zece ori, la o distanță de 110 kilometri. „Apollo 9", lansat la 3 martie anul acesta, a avut altă misiune: verificarea modulului lunar. În sfîrșit, în luna mai, „Apollo 10" și-a dus piloții pînă în preajma Lunii și i-a așteptat acolo pe cosmonauții Tom Stafford și Gene Cernan, care au făcut o plimbare cu modulul LEM la o distanță de numai 15 kilometri de Lună.

Așa s-a deschis calea aterizării pe astrul satelit. Ce va urma? Nu o explorare în cercuri din ce în ce mai largi, pornind din primul centru cunoscut, ci atacarea unor puncte dispersate pe toată fața vizibilă a Lunii, pentru o cît mai rapidă cunoaștere extensivă a ei. Vom învăța, în următorii doi ani, o geografie nouă, originală, care glorifică prin nomenclatura ei pe corifeii științei mondiale și ai geniului uman, în general, și, pe de altă parte, evocă tărîmuri de vis și poezie, în contrast violent cu realitățile aspre. În noiembrie, deci, „Apollo 12" își va depune astronauții în Oceanul Furtunilor. „Apollo 14" va aborda un teren mai accidentat, craterul Fra Mauro (numit astfel după un geograf venețian din secolul XV), situat în apropierea imensului crater Copernic. Și, mai departe, „Apollo 14" va explora o zonă situată între Marea Liniștii și Marea Nectarului, iar „Apollo 15", un promontoriu care domină strîmtoarea dintre Marea Liniștii și Marea Serenității; „Apollo 16" va cerceta craterul Tycho în mijlocul căruia o piramidă înaltă de 1 500 de metri strălucește, văzută de pe Pămînt, ca un diamant. Pentru iunie 1971 este prevăzută lansarea lui „Apollo 17", care urmează să studieze Colina Marius într-o zonă fără cratere mari, dar prezentînd falii prelungi și cîmpuri de lavă. Cosmonauții, care vor dispune atunci de un adevărat automobil lunar, climatizat, se pot aștepta să întîlnească un sol fierbinte și mișcător. „Apollo 18" și „Apollo 19" vor întîmpina pericole și mai mari, întrucît primul urmează să coboare în Valea Schroter, din nordul Mării Ploilor, pentru a cerceta cauzele apariției unor lumini roșii, semnalate de numeroși observatori terestri, iar cel de-al doilea va întreprinde un studiu similar în Falia Hyginus, ale cărei margini sînt crestate de 13 cratere ciudate. În iulie 1972, ultima navă cosmică din seria „Apollo" va pătrunde în centrul craterului Copernic, arenă gigantică, înconjurată de un zid înalt de 4 000 de metri.

Săptămîna viitoare, deci, doi oameni vor păși pe Lună. Un act de bravură fără raport imediat cu necesitățile stringente ale omenirii, cum afirmă unii? O afacere prea costisitoare, un lux pe care umanitatea n-ar trebui să și-l permită cîtă vreme, pe propria ei planetă, atîtea racile și suferințe grele își așteaptă încă remediul? Știința avansează însă în ritmul ei propriu și chiar dacă acest lucru nu este totdeauna vizibil de la bun început, ritmul ei se dovedește totdeauna determinat de necesități profunde, inexorabile.

Felicia ANTIP

IUNIE

FAȚA NEVĂZUTĂ A LUNII...

Montaj de Radu Cosașu

Vineri, 13, se dau publicității rezultatele concursului internațional de coafură 1969, desfășurat la Evian și dotat cu „Al optulea Challenge al lacului Leman" ; au participat 100 de specialiști din Franța, Luxemburg, Elveția etc. Clasamentele generale :

Clasa coafură masculină-juniori : 1. Gerard Kreps (Luxemburg). 2. Bernard Finet (Geneva). 3, ex-aequo :...

La Derby, exact după 154 de ani, se reconstituie bătălia de la Waterloo, cu ajutorul a zeci de mii soldați de plumb ; englezul Graham Phoenix conduce o șarjă de cavalerie la care Napoleon nu se gîndise și scoate din luptă 110 000 „soldați" (față de 90 000 omorîți în realitate), obținînd o strălucită victorie asupra lui Wellington. 3 cai sînt împușcati la Auteuil, după ce și-au fracturat picioarele în cursele de obstacole. 8 milioane de banane antileze sînt aruncate în marea Irlandei dintr-un cargou care n-a putut descărca la Liverpool din cauza grevei docherilor. Iluzionistul spaniol Xévi bate recordul mondial de conducere auto cu ochii legați : 43 kilometri. Pe o distanță de 650 de kilometri, apele Rinului sînt infectate de 50 kg insecticid „Thiodan Endosulfan". 4 morți și 18 răniți într-un autocar cu nuntași, la Kabul ; o cutie de cartușe explodează pe acoperiș — cartușe care urmau să fie trase în cinstea mirelui și miresei. 50 de morți, 400 de răniți, lîngă Segovia (Spania), striviți sub sfărîmăturile unui acoperiș de restaurant, proaspăt construit.

Clasa coafură masculină-seniori : 1. Philippe Cataldo (Annecy) 2. ex-aequo :...

Pentru a amîna apariția în fața tribunalului, Fernand Savoy — autor al unui furt de 60 000 franci — înghite un briceag și bucăți de cutie-conservă. La precedenta încarcerare, înghițise în același scop o furculiță. În Carolina de Nord, de-a lungul a 160 km de coastă, mii de păsări ale mării cad și mor pe plajă ; specialiștii sînt stupefiați și n-au nici un răspuns. Un expert londonez în demolări își dinamitează casa : el — mort, soția și 7 copii în stare gravă. La Colonia se instituie premiul „Offenbach" — decernabil din 3 în 3 ani pentru artiștii care se disting în genul operetei. 43 de persoane decedate, alte 300 între viață și moarte, la un banchet funerar în orașul indian Palara — intoxicate după servirea dulciurilor. Autoritățile franceze refuză să împrumute orașului Glasgow tabloul „Giocondei". Pentru prima oară în Elveția romandă — curse de ciini-vînătoare, cu pariuri ca la cursele de cai. Fiecare concurent (între 18 luni și 7 ani) trebuie să posede o licență, după ce a dovedit că aleargă disciplinat și nu atacă partenerii de întrecere. Directorul comercial al unei fabrici de gulere, Michael Booty, dovedește calitatea excepțională a produsului (rezistență la eforturi pînă la 4 500 livre) folosind — pe propria persoană — ghilotina de la muzeul Tussaud din Londra. Comandantul fanfarei republicane franceze, François-Julien Brun, se pensionează. Poliția elvețiană anchetează un individ care se dădea drept papa Clement al 15-lea, hotărît să lanseze o nouă „schismă de la Avignon". 15 ani închisoare pentru Sylvain Gonot care, în 1960, și-a tăiat nevasta în bucăți, după ce i-a dat două palme și femeia și-a spart capul de colțul unei mese ; tribunalul n-a reținut premeditarea, codul nu prevede sancțiuni suplimentare pentru modul cum te debarasezi de un cadavru.

Clasa coafură feminină-junioare : 1. Danielle Rettmann (Luxemburg), 2. Bernard... (Lyon).

Luni, 16 iunie, o femeie telefonează îngrozită poliției din München, anunțînd că un urs s-a urcat pînă la fereastra apartamentului ei, la etajul al cincilea. În buletinul parohial, pastorul Lewis Lloyd afirmă că osemintele lui Oliver Cromwell au fost regăsite într-un cavou al bisericii Sfîntul Nicolae din Londra. (Decedat în 1658, lordul protector a fost înhumat la Westminster ; pe timpul Restaurației, corpul i-a fost exhumat, spînzurat, decapitat și apoi a dispărut.) Ipoteza cea mai răspîndită susținea că Cromwell ar fi îngropat la Tyburn — la numai 6 km de biserica Sf. Nicolae. O domnișoară din Cayenne (Guiana franceză) îl caută în toată lumea pe René Hauwaert (belgian) pentru a-i anunța că, de la 1 iunie, dînsa e mama unui fiu al dînsului. Hauwaert e de meserie navigator solitar pe mări și oceane. Un deținut care lucra în afara închisorii din Fort-Myers (Florida) sare dintr-un camion, la un stop „pe roșu", și se refugiază rapid în prima clădire aparută în cale — a doua închisoare a orașului.

Sion (Elveția) : *Al 32-lea concurs de steno și dactilografie, probe premergătoare concursului internațional de la Varșovia care se va desfășura în această vară ; steno : 306 silabe pe minut — în franceză ; 120 de silabe — în germană ; 110 silabe — în engleză și italiană ; în dactilografie, cîștigătorul a bătut la mașină cu viteza de 92,1 cuvinte pe minut. (Recordul mondial : 117 cuvinte/minut).*

Un ordinator I.B.M. 360—40 analizează 43 de discursuri și 3 interviuri ale generalului de Gaulle și ajunge la concluzia că fostul președinte utiliza un vocabular de 4 000 cuvinte. Se reamintește că Racine nu depășea în tragediile sale cifra de 3 000, iar cei 7 candidați la președinție s-au slujit în primul tur de 1 500—2 000 cuvinte, cota francezului mediu. Alexandre Sanguinetti, fost ministru în cabinetul Couve de Murville, se opune propunerii ca Charles de Gaulle să fie numit mareșal al Franței : „În istoria Franței au fost 370 de mareșali. Mai mult de 40 au fost spînzurați, exilați, extrădați, împușcați... Nu există decît un singur general de Gaulle. Titlul de mareșal n-ar adăuga nimic gloriei lui". La Elysée, după ce strînge mîna lui Georges Pompidou, Alain Poher predă lui Pierre Messmer plicul în care se găsește codul atomic. După festivitatea instalării ca președinte, dl Pompidou mărturisește : „Costumul pe care l-am purtat azi nu e cel mai nou... credincioasa mea servantă s-a temut ca decorațiile și colierul Legiunii de Onoare să nu-mi agațe hainele cele mai bune..." Dl Léo Hamon, purtătorul de cuvînt al noului guvern francez, întreabă în clipa cînd intră în cabinetul său : „Și unde-i sufrageria ? Franța e o țară unde politica nu se discută decît la masă..." În Belgia, senatorul Cuvelier susține în Senat : „Merckx este demnul reprezentant al națiunii noastre. Roiul lui e tot atît de reprezentativ ca al nostru..." Un cetățean valon declară despre același ciclist, eliminat brutal și neconvingător din Turul Italiei, acuzat de dopaj : „Valon, flamand, toată lumea este cu Merckx și l-aș vedea foarte bine prim-ministru..." Autorul preferat al noului campion mondial de șah — Boris Spasski — e Dostoievski. Iar Jacky Ickx, după ce cîștigă „cea mai senzațională cursă de automobile din istoria celor 24 de ore de la Le Mans", cu un avans de doar 120 metri față de al doilea clasat, e gata să se ciocnească pe o șosea „civilă" cu un biet Renault-4 ; campionul evită accidentul, aruncînd mașina sa Porche în dreapta și ciocnind-o de un stîlp electric. „N-ai de loc reflexe !" îi strigă șoferul Renault-ului, în timp ce Ickx iese viu și nevătămat din mașina sa, făcută praf. Prințul Norodom Sianuk al Cambodgiei termină cel de al 8-lea film în regia sa : „Trandafirul din Bonor". Federico Fellini declară în „La Stampa", că vrea să înceapă un film despre „marile personaje ale timpului nostru" : „Vreau să străbat lumea ca ziarist și s-o redau fără deformări". La Los Angeles, în cadrul colocviului de percepții extrasenzoriale, savanții americani și sovietici aduc probe cu privire la capacitatea omului de a-și transmite telepatic gîndurile pînă la mii de kilometri (dr. Thelma Moss prezintă comunicații telepatice între studenții americani și englezi, la 8 000 km distanță).

Clasa coafură feminină-senioare : 1. Hélène Nivolais (Chartres) 2. ...

Alexander Godfrey Mac Donald of Mac Donald, al șaptelea baron Mac Donald, și Simon Cristopher Joseph Fraser, al 24-lea baron Fraser, veghează cu strășnicie la activitatea unui submarin plin cu experți americani veniți să ia un eșantion din pielea monstrului de la Loch Ness. După două luni de mariaj trist, Luigi Urru din Sicilia vine în patul conjugal cu pușca pentru a-și sili soția să-și îndeplinească obligațiile conjugale. Condamnare la 3 ani și 7 luni închisoare — menținută chiar și după ce Agnes și-a retras plîngerea... La muzeul Goya din Castres (Franța) — o expoziție cu dovezi irefutabile că alchimistul Cagliostro s-a reîncarnat într-un negustoraș din Paris. Françoise Sagan se hotărăște să ceară ministrului de interne a i se da din nou dreptul de a intra în cazinouri (în 1964, scriitoarea ceruse să i se interzică accesul în sălile de joc). „Times" publică următorul anunț : „Editor, trecut sportiv de boxer și fotbalist, evoluînd rapid spre atacul de cord, caută muncă manuală grea". Autorul anunțului, om înstărit și corpolent, aspiră să care saci de făină pentru a preîntîmpina un infarct.

Challengeul internațional al coafurii 1969 revine Comitetului artistic din Luxemburg.

Coliba unei familii de negri în timpul războiului de secesiune

NEGRII DIN AMERICA — IERI ŞI AZI

Edgar TOPPIN

Unde începe segregaţia

(6)

La Atlanta veniseră vreo 40 000 de vizitatori pentru deschiderea importantei Expoziţii internaţionale a bumbacului. Singurul vorbitor negru la ceremonia de deschidere a fost Booker T. Washington, întemeietorul şi conducătorul Institutului Tuskegee din Alabama. Creelman îl descrie ca fiind un om „înalt, osos, cu o frunte înaltă, nasul drept, o bărbie masivă... ochi sfredelitori şi o atitudine impunătoare".

În autobiografia sa „Eliberat din sclavie" (1901), Washington avea să scrie : „Primul lucru de care îmi amintesc este că, după ce am terminat de vorbit, fostul guvernator Rufus Bullock s-a repezit la tribună şi mi-a strîns mîna..." Creelman arăta că „noi ovaţii puternice au salutat această demonstraţie şi, timp de cîteva minute, cei doi bărbaţi au stat faţă în faţă, strîngîndu-şi mîinile". A doua zi, cînd Washington a încercat să străbată străzile Atlantei, mulţimi de albi l-au înconjurat, „dorind să-i strîngă mîna".

Vezi „Lumea" nr. 24, 25, 26, 27 şi 28.

Ecourile discursului său s-au răspîndit. Ziarele din toată ţara au publicat textul integral al cuvîntării şi editorialele prin care îl comentau. „The Boston Transcript" scria că discursul lui Washington „pare să fi lăsat în umbră toate celelalte activităţi şi expoziţia însăşi. Senzaţia pe care a provocat-o în presă nu a mai fost atinsă vreodată".

Preşedintele Cleveland i-a scris lui Washington la 6 octombrie 1895 pentru a-i mulţumi că i-a trimis o copie a discursului său : „L-am citit cu un interes enorm şi cred că expoziţia ar fi pe deplin justificată, chiar dacă singurul ei rezultat ar fi că a oferit posibilitatea pronunţării acestui discurs".

După cuvîntarea de compromis de la Atlanta, Washington a fost catapultat de americanii albi în situaţia de purtător de cuvînt al rasei sale în următoarele două decenii. Frederick Douglass, care fusese timp de aproape jumătate de secol liderul netăgăduit al negrilor americani, murise la 20 februarie 1895, cu şase luni înainte de cuvîntarea de la Atlanta.

Douglass (1817-1895) şi Washington (1856-1915) au privit problemele rasiale ale Americii în mod diferit. Primul s-a născut în districtul Talbot (Maryland), iar al doilea în districtul Franklin (Virginia) ; ambii fuseseră crescuţi în sclavie, avînd taţi albi şi mame sclave, lipsite de apărare, care din fericire s-au ocupat cu devotament de copiii lor nelegitimi. (Un bărbat alb care viola o femeie sclavă nu era pasibil de sancţiuni penale, el era doar obligat să plătească daune civile proprietarului dacă femeia nu era proprietatea lui).

Asemănarea dintre ei lua sfîrşit cu faptul că amîndoi erau sclavi mulatri, născuţi la ţară, şi nu-şi cunoscuseră niciodată taţii. Douglass ura sclavia, scotea în evidenţă cruzimea pe care ea o implica, riposta (susţinînd că „era biciuit mai des cel care era biciuit mai uşor") şi a continuat să-şi manifeste nemulţumirea, în ciuda îmbunătăţirii situaţiei, pînă cînd, la vîrsta de 21 de ani, a fugit de la stăpînul său. Washington a trăit ca sclav numai nouă ani, fiind eliberat de războiul civil, dar părerea lui era că „negrii nu nutreau sentimente de amărăciune faţă de albi nici înainte şi nici în timpul războiului..."

Fugind în nord atunci cînd fervoarea morală aboliţionistă atinsese punctul culminant, Douglass a luptat prin viu grai şi prin scris împotriva sclaviei, lansînd filipice la adresa sudiştilor deţinători de sclavi şi a nordicilor apatici şi plini de prejudecăţi. Deşi bătut de mulţimile albe care împrăştiau întrunirile sale abolioniste şi de huliganii albi iritaţi de atitudinea sa curajoasă în favoarea negrilor, acest cruciat a trăit securitatea relativă pe care o prezentau oraşele din nord sau de frontieră, ca New Bedford (Massachusetts), Rochester (New York) şi Washington. El nu a trăit niciodată în regiunile rurale din sudul îndepărtat, unde un negru militant avea toate şansele să fie linşat fără ca ucigaşii săi să fie prinşi vreodată şi cu atît mai puţin pedepsiţi. Timp de cinci decenii, Douglass le-a cerut negrilor să acţioneze în permanenţă, să caute să obţină dreptul de vot, dreptul de a face parte din jurii, dreptul de a fi soldat, în care vedea condiţii ale libertăţii depline.

Pînă la Washington, tema dominantă a acţiunii negrilor fusese acţiunea militantă. Existase întotdeauna cîte cineva care recomanda supunerea, precauţia, acomodarea dar abia în timpul lui Washington această atitudine a început să devină predominantă. Washington a reuşit să urmeze Institutul Hampton din Virginia, unde se punea accentul pe instruirea practică, elevii fiind învăţaţi să lucreze cu propriile lor mîini.

După ce a predat cîţiva ani la Hampton, a acceptat oferta ce i s-a făcut în 1881 de a conduce o şcoală nouă la Tuskegee, Alabama. Această şcoală dispunea de 2 000 de dolari anual pentru salariile corpului didactic (ca urmare a cererii unui legislator alb care căutase să obţină voturile negrilor), dar nu avea clădiri, nici elevi, nici personal sau profesori.

Pornind de la nimic, în mijlocul unei comunităţi rurale situate în sudul îndepărtat, unde albii priveau o asemenea acţiune cu reavoinţă, convinşi că învăţămîntul i-ar face pe negri inapţi pentru rolul de simpli muncitori pe care trebuiau să-l îndeplinească, Washington a construit o mare instituţie, care în 1915 dispunea de două milioane de dolari. El şi elevii săi au făcut singuri cărămizile, au construit clădirile, au fabricat mobila şi au cultivat cele necesare hranei pentru şcoală. La terminarea cursurilor şcolii, elevii ei se răspîndeau în tot sudul, creînd numeroase „mici Tuskegee".

Concepţia lui Booker T. Washington a fost influenţată şi de înrăutăţirea poziţiei omului negru în ultimul sfert al seco-

lului al XIX-lea. El și-a dat seama că agitația și acțiunea militantă erau inutile în fața hotărîrii albilor din nord și din sud de a-i reduce pe negri la statutul degradant de oameni de categoria a doua. Era convins că retragerea din politică va slăbi încordarea și le va da negrilor o șansă de a întări comunitățile negre prin succese economice, ca meseriași, oameni de afaceri și liber-profesioniști negri, pregătind astfel trecerea lor ulterioară în categoria de cetățeni cu drepturi depline. Rasismul tot mai accentuat și tendința de a-i lipsi pe negri de drepturile lor l-au convins că supunerea și acomodarea reprezentau cele mai bune tactici în momentul respectiv.

O DOGMĂ VECHE

Ideile de superioritate rasială au existat întotdeauna în America, dar în secolul al XIX-lea ele s-au intensificat. Justificarea lor „științifică" pare să fi fost furnizată atunci cînd „darwiniștii" sociali au aplicat la rasele umane ideea evoluției biologice, expusă în cartea lui Charles Darwin, „Originea speciilor" (1859). Ei susțineau că unele rase au evoluat, ajungînd la un nivel mai ridicat decît altele. Profesorul William Graham Sumner, de la Universitatea Yale, sublinia că evoluția, „în loc să vină în sprijinul egalității naturale a oamenilor, va demonstra inegalitatea lor". Sumner a atacat măsurile adoptate de Congres în perioada Reconstrucției, care încercau să legifereze egalitatea politică dintre negri și albi. El susținea că guvernul nu poate „să nesocotească lupta pentru existență" și că ar trebui „să nu caute să-i ajute pe unii și să-i handicapeze pe alții, în scopul de a contrabalansa avantajele și dezavantajele ereditare sau de a-i face pe oameni să pornească în viață de la o poziție de egalitate".

Cartea lui Arthur de Gobineau, „Inegalitatea raselor umane" (1855), a fost tradusă din limba franceză la sfîrșitul secolului și a introdus în gîndirea americană ideea „deosebirii calitative" dintre rase, cu plasarea pe treapta cea mai înaltă a albilor nordici, urmați de albii alpini și mediteraneeni, apoi de asiatici, negrii situîndu-se pe treapta cea mai de jos".

Imperialismul secolului al XIX-lea și concepția lui Kipling despre „povara pe care trebuie să și-o asume omul alb" au întărit rasismul american.

Pe măsură ce Statele Unite dobîndeau colonii străine, fără a avea intenția să acorde populației acestor țări cetățenia deplină, sprijinul nordiștilor pentru negrii sudiști dispărea. Directorul revistei „Atlantic Monthly" a pus punctul pe i: „Dacă rasa mai puternică și mai inteligentă este liberă să-și impună voința popoarelor nou cucerite de pe cealaltă parte a globului, de ce nu ar face-o și în Carolina de sud sau Mississippi" ?

Douglass a susținut întotdeauna că Partidul republican, partidul lui Lincoln și al aboliționiștilor, „reprezenta arca pe care negrii ar trebui să plutească pentru a străbate apele potopului și a deveni cu adevărat liberi", în timp ce celelalte partide reprezentau oceanul „în care negrii se vor îneca". Partidul republican s-a situat însă în fruntea curentului de „asumare a poverii" de către omul alb și de dobîndire de colonii. De asemenea, pe măsură ce fermierii din vestul mijlociu reprezentau tot mai multe voturi, iar industria în dezvoltare îi făcea pe noii lideri ai sudului să fie mai favorabili capitalismului nordic, republicanii nu mai aveau nevoie de voturile negrilor pentru a rămîne la putere sau pentru a instaura un guvern federal favorabil industrializării. Noii republicani puteau, deci, să-i abandoneze pe foștii lor aliați, lăsîndu-i în grija binevoitoare a albilor sudiști, care susținuseră întotdeauna că știau mai bine ce se potrivește negrilor.

Procesele din 1883 cu privire la drepturile civile au justificat discriminarea rasială și au desființat legea drepturilor civile din 1875, care acorda „tuturor persoanelor... folosirea deplină și egală a posibilităților, avantajelor și înlesnirilor... hanurilor, localurilor publice... teatrelor și altor locuri de distracție publică". Curtea Supremă a hotărît că oamenii de afaceri își puteau alege clienții și că „pînă la votarea unei legi de către stat sau a unei acțiuni adoptate în această privință", pe baza drepturilor prevăzute de amendamentul 14, acțiunea federală era nejustificată.

Între 1880 și 1890 negrii mai votau încă, dar fraudele electorale, intimidarea și linșajele le-au redus puterea ; în același deceniu, media anuală a negrilor linșați era de 67, pentru ca în deceniul următor să se ridice la 116, anii de vîrf fiind 1892 (162) și 1894 (134).

Atîta timp cît albii sudiști votau în mod masiv pentru democrați, supremația albă era la adăpost. Dar mișcarea populistă de după 1890 a determinat scindarea voturilor albilor în funcție de interesele lor economice. Ambele părți căutau să-i atragă pe negri, care erau mai apropiați de interesele economice populiste dar care nu aveau încredere în albii din clasa de jos, simțindu-se mai la adăpost cu democrații din clasa superioară, clasa foștilor stăpîni.

Ca urmare, statele din sud au început să zădărnicească drepturile de vot ale negrilor prin taxe de vot, descalificări penale și teste privind știința de carte, aplicate în mod discriminatoriu. Pentru a-i apăra pe albii care ar fi putut să-și piardă astfel dreptul de vot, unele state, începînd cu Louisiana, au votat clauze privitoare la bunici, care prevedeau că : „nici o persoană de sex bărbătesc care la 1 ianuarie 1867 sau... înainte de această dată dețineau dreptul de vot... și nici un fiu sau nepot al unei asemenea persoane... nu poate fi lipsit de dreptul de a se înscrie pe listele de alegători și de a vota... ca urmare a faptului că nu posedă calificările cerute cu privire la știința de carte sau proprietate". Se știe că negrii nu votau înainte de legile Reconstrucției din martie 1867. Mississippi i-a lipsit pe negri de dreptul de a vota în 1890, Carolina de sud în 1895, Louisiana în 1898, iar celelalte state între 1900 și 1910.

Ținînd seama de aceste regrese, compromisul din Atlanta, al lui Washington, pleda pentru posibilități economice. Cuvîntarea sa îi sfătuia pe negri să rămînă în sudul rural, să devină folositori albilor sudiști și să se împrietenească cu aceștia. El le-a cerut albilor sudiști să-i considere pe negrii leali, devotați, nesindicalizați și care nu recurg la grevă, drept principala lor forță de muncă. Booker T. Washington afirma că negrii au greșit atunci cînd au căutat să se afirme ca oameni eliberați pornind din „vîrful politic", în loc să se afirme la „baza vieții" și să caute să se ridice dovedindu-se cetățeni necesari. „Agitarea problemelor egalității sociale — a spus el — este nebunie curată, deoarece posibilitatea de a cîștiga un dolar într-o fabrică merită infinit mai mult decît posibilitatea de a cheltui un dolar la operă".

În 1896, Curtea Supremă a Statelor Unite părea să fie de acord cu el. În procesul Plessy, ea a aprobat o lege a statului Louisiana prin care se cerea căilor ferate să pună la dispoziția negrilor vagoane separate denumite „Jim Crow", aprobînd astfel politica „separat, dar egal". Singurul care a făcut opinie separată a fost judecătorul John Marshall Harlan din Kentucky, care a argumentat că această decizie „marchează cu stigmatul servituții și degradării o mare parte a concetățenilor nostri, egali cu noi în fața legii".

Cu aprobarea Curții Supreme, segregația devenea acum modul de viață al sudului. Acolo unde această separație se aplicase înainte din obicei sau prin legi, privind exclusiv școlile sau căsătoriile, statele sudiste au votat o serie de legi prin care impuneau separația negrilor în toate sferele imaginabile. Rasismul, linșajul, lipsirea de dreptul de vot și separația i-au împins pe negrii din sud la un nivel deosebit de coborît. Dar, la începutul secolului nostru, și negrii din nord au avut de suferit, după cum vom arăta în cele ce urmează.

MIGRAȚIA SPRE NORD

În august 1908, mulțimea năvăli pe străzile orașului Springfield din Illinois, strigînd : „Lincoln v-a eliberat, dar noi vă vom arăta unde vă este locul !"

Mai multe mii de albi se adunaseră pentru a linșa doi negri deținuți în închisoare, unul suspectat de a fi ucis un om alb, celălalt acuzat de a fi violat o femeie albă. Vinovăția lor era departe de a fi fost stabilită, dar mulțimea era gata să-i execute fără judecată.

Autoritățile i-au îndepărtat pe captivi și un alb numit Loper, patronul unui restaurant, i-a dus cu mașina pe gardieni și prizonierii lor într-un oraș din apropiere, unde au reușit să se urce într-un tren și să se îndrepte spre o închisoare mai puțin amenințată. Înfuriată, mulțimea a dat foc automobilului lui Loper, i-a invadat restaurantul căutînd mărfuri și whisky, după care a pornit într-un turneu prin cartierele negre învecinate, strigînd : „O să vă arătăm noi !"

Ziaristul William English Walling, care se afla la Springfield în timpul dezordinilor, a scris pentru numărul din 3 septembrie 1908 al revistei „Independent" un articol intitulat : „Războiul rasial în nord". El arăta că, după părerea albilor, criminalitatea neagră reprezenta motivul pentru care „negrii pașnici și inocenți erau obligați să fugă din oraș pentru a-și salva viața, deși unii dintre ei trăiseră aici în mod onorabil de peste 50 de ani".

În acest timp, alte mii de albi din Springfield, inclusiv copii, femei „și chiar oameni de afaceri prosperi, în automobile, priveau cu calm cum manifestanții îi atacau pe negri, jefuiau și devastau casele și magazinele lor, dădeau foc și ucideau".

Unii albi prinseseră pe ușile caselor batiste albe pentru a-i avertiza pe manifestanți despre rasa ocupanților și pentru ca mulțimea să-i lase în pace atunci cînd snopea în bătăi pe negrii din casele vecine și dădea foc locuințelor lor. Walling a ajuns la concluzia că cea mai mare parte a albilor din Springfield îi sprijineau pe manifestanți. „Am vorbit cu mulți dintre ei a doua zi după masacru și nu am constatat nici o deosebire de păreri în această problemă. «Dar bine, negrii aceștia afurisiți au ajuns să se creadă la fel de buni ca și noi», era justificarea finală pe care o folosea fiecare ; și am auzit-o nu o dată, ci de zeci de ori".

(Va urma)

LE NOUVEL
OBSERVATEUR
PARIS

SPECTRUL ANULUI 1929

DOMNUL RUEFF prezice cu mult calm o criză occidentală care s-ar apropia de catastrofele anului 1929. Un bancher francez, dl Megrelis, ceva mai prudent, vorbește de pericolul unei „crize occidentale a plăților". Speculatorii occidentali fie ei mari sau mici, se arată de o nervozitate extremă. Bursa din Londra a înregistrat asemenea scăderi încît pierderile merg pînă la 40 la sută. Cursul la bursa din Tokio scade vertiginos. Pretutindeni reculul și neliniștea sînt sensibile.

De ce ? Pentru că guvernul american a lansat programul de deflație cel mai brutal din întreaga istorie a Statelor Unite. Nici o armă nu e lăsată nefolosită spre a pune capăt inflației galopante : 4,3 la sută, ritmul de creștere a prețurilor anului trecut ; 4 la sută în primele cinci luni ale acestui an. Dolarul e amenințat de o „încălzire" care nu provine din sporirea salariilor (puterea lor de cumpărare s-a redus ușor în ultimii patru ani), ci mai degrabă din programele-gigant de investiții ale marilor trusturi (într-o creștere de 14 la sută față de nivelul anului trecut) care s-au aruncat în cursa inovațiilor tehnice.

Pentru a împiedica inflația, guvernul american n-a încetat de șase luni să strîngă frînele economiei. Dobînda cu care băncile americane împrumută în prezent celor mai buni dintre clienții lor se ridică la 10,65 la sută pe an. Dar, nici cu o asemenea dobîndă nu se satisfac toate cererile. E motivul pentru care marile trusturi americane încearcă, mai degrabă decît să-și reducă programele de investiții, să găsească bani în restul lumii, mai cu seamă în Europa occidentală. Într-o singură săptămînă, aceste trusturi au obținut 1 014 milioane de dolari pe piețele „eurodolarului". Încă în prima săptămînă a lunii iulie, ele își procuraseră 700 milioane de dolari. Pentru a obține aceste împrumuturi din partea deținătorilor europeni de capitaluri concretizate în devize convertibile (dolar, marcă vest-germană, franc elvețian, liră engleză), trusturile plătesc dobînzi astronomice : aproape 13 la sută. În acest fel, 3,5 miliarde de dolari au fost scoși din Europa occidentală în primele trei luni ale acestui an. Trei alte miliarde, cel puțin, au fost pompate de atunci încoace. Ceea ce explică eșecul mai multor împrumuturi lansate în Marea Britanie luna trecută : explică, în același timp, ascensiunea verticală a dobînzilor în Europa occidentală (aproape 10 la sută la Paris, 10,5 la sută în Marea Britanie). Aceasta înseamnă, practic, că deflația americană, înainte chiar de a produce efecte în Statele Unite, se repercutează asupra celorlalte economii capitaliste.

Cît timp poate dura o asemenea situație ? Experții oficiali americani spun că pînă la sfîrșitul anului. Experții particulari considerau la începutul acestui an că Statelor Unite le sînt necesare un an de regres și șase milioane de șomeri.

Care vor fi consecințele, în Statele Unite și în restul lumii capitaliste ? Experiențele trecute au demonstrat doar că e dificil să se prevadă cînd și cum va lua sfîrșit o perioadă de recesiune în economia americană. Ce se va întîmpla dacă unul sau mai multe din marile trusturi americane, atinse de această stare, nu-și vor putea onora datoriile ? Cum se va evita ca cele 12 miliarde de dolari pe care trusturile americane le-au împrumutat pînă acum din Europa și transferat în S.U.A. să nu provoace o contracție și mai sensibilă a schimburilor internaționale, pentru care mijloacele de plată internaționale erau notoriu insuficiente încă înaintea acestei puncții ? Ce rezultate vor avea măsurile deflaționiste pe care le iau în prezent guvernele britanic, japonez, vest-german, francez și american — și cum se va împiedica provocarea de către aceste măsuri, adăugate efectelor deflaționiste ale „războiului taxelor de interes", a unei depresiuni generalizate ?

Acestea sînt întrebările pe care și le pun la Tokio, Londra, Frankfurt și Paris deținătorii de capitaluri. Cum n-au primit un răspuns convingător de la experți, sînt cu toții obsedați de amintirea anului 1929.

Michel BOSQUET

Macheta unui ceas atomic de proveniență japoneză, care va fi prezentat la Expoziția universală „Osaka 1970". Se prevede că ceasul nu va „greși" decît cu maximum o secundă la cîteva mii de ani...

ПРАВДА
MOSCOVA

„ZILELE NOI ALE SUDANULUI"

Interviu cu general-maior G. N. Numeiry

președintele Consiliului Comandamentului Revoluției din Sudan

„ÎNȚELEGEM răspunderea pe care ne-o asumăm în fața poporului. Nu vom ceda, oricare ar fi jertfele pe care ni le cere victoria". Aceste cuvinte mi le spunea un om cu fața obosită, îmbrăcat într-o uniformă kaki, general-maiorul Gafar el-Numeiry, președintele Consiliului Comandamentului Revoluției, organul suprem al puterii din Sudan, care m-a primit în clădirea Marelui Stat Major. De aici, organizația „ofițerilor liberi", care în noaptea de 25 mai a luat puterea în mîinile sale, își exercită atribuțiile de conducere a unităților militare, a organelor administrative și organizațiilor obștești. Tot aici au loc ședințele Consiliului, consfătuirile comune cu guvernul, cu reprezentanții armatei, întîlnirile cu delegații diferitelor pături ale populației.

— Domnule președinte, care sînt principalele date ale situației actuale din Sudan ?

— Noua putere a țării se stabilizează. Am reușit să luăm conducerea în mîinile noastre. Regimul pe care l-am înlăturat s-a destrămat. Ne bucurăm de sprijinul majorității populației. Sîntem plini de hotărîrea de a nimici toate forțele care vor acționa împotriva poporului. Revoluția trebuie să se apere.

După părerea lui Numeiry, cercurile imperialiste, care se tem de întărirea puterii progresiste în Sudan, pot încerca să folosească împotriva noului regim emigrația contrarevoluționară sudaneză din unele regiuni limitrofe cu Sudanul.

— În aceste condiții, rezolvarea problemei referitoare la sudul țării, populat de triburi nearabe, dobîndește o însemnătate și mai mare. Nu trebuie să

permitem transformarea acestei regiuni într-o bază a contrarevoluției, a spus Numeiry. În legătură cu aceasta am avut o consfătuire cu guvernul. Problema sudului este complexă. Nu se poate rezolva într-o zi sau două, dar ne-am propus să o reglementăm, și o vom face. Principiul de bază va fi abordarea pașnică, folosirea mijloacelor pașnice. Vom acorda drepturi naționale triburilor din sud, care se deosebesc prin considerente de ordin etnic, religios și lingvistic, în cadrul statului sudanez unitar. Va fi propusă o anumită formă de autonomie. Avem experiența rezolvării problemei naționale în multe țări, inclusiv Uniunea Sovietică.

— Ce forme poate lua dezvoltarea imediată a Sudanului ?

— După ce am preluat puterea, am interzis mitingurile și demonstrațiile pentru ca reacțiunea să nu le poată folosi spre a ne crea greutăți și dezordini. Nu credem, însă, că țara poate fi condusă numai prin metode administrative. Nu concepem viitorul fără o activitate populară largă, fără unitatea tuturor forțelor progresiste, incluzînd și P. C. din Sudan. Baza acestei unități poate și trebuie să devină lupta pentru învingerea înapoierii economice și sociale, pentru dezvoltarea forțelor de producție și, pe această bază, construirea fundamentului material al noii societăți din Sudan. Acest obiectiv l-am înscris în declarația noastră program. Firește, vom ține seama de particularitățile naționale și religioase ale Sudanului.

— Ce intenționează să facă guvernul dv. în domeniul construcției economice a Sudanului ?

— Consiliul Revoluției a fost creat pentru a asigura condiții dezvoltării țării pe o cale progresistă. Măsuri practice, inclusiv economice, va întreprinde guvernul civil. Țelul principal este dezvoltarea economiei naționale extrem de înapoiate. Pentru aceasta, Sudanul dispune de resurse naturale uriașe. Dezvoltarea economică trebuie să slujească poporului. Chiar prima măsură a guvernului privind reducerea prețurilor la mărfurile de primă necesitate — sare, ceai, cafea — a demonstrat că ne preocupă situația poporului. Intenționăm să reorganizăm actuala administrație în domeniul producției de bumbac, principala cultură de export a țării. Noul aparat administrativ va fi creat pe o bază economică sănătoasă, corespunzătoare intereselor țăranilor-arendași și ale statului. Guvernul a luat hotărîrea să anuleze vechile datorii ale arendașilor cultivatori de bumbac.

Pentru a submina revoluția noastră, elementele reacționare încearcă să semene îndoiala în rîndurile maselor, să răspîndească zvonuri că guvernul intenționează, chipurile, să naționalizeze proprietatea particulară. Sînt zvonuri false. Conștient de rolul capitalului particular, sudanez și străin, guvernul revoluționar își dă seama că țara nu poate evita economia cu mai multe sisteme, în care sectorul de stat să ocupe cu timpul o poziție dominantă.

The Washington Post

VA FI REMANIAT GUVERNUL SPANIOL?

DUPĂ ce a condus Spania în mod virtual cu același cabinet în ultimii patru ani, generalul Francisco Franco va proceda în curînd la o remaniere masivă pentru a forma echipa care, după cum speră el, va conduce națiunea spre eventuala tranziție de după guvernarea sa de treizeci de ani.

Înalte oficialități spaniole sînt de părere că această schimbare a și fost stabilită de către conducătorul Spaniei și că doar momentul și detaliile concrete nu se cunosc încă. Opinia generală este că schimbările vor avea loc anul acesta.

O oficialitate din apropierea guvernului a declarat că „noul cabinet ar putea fi anunțat chiar în luna iulie, înainte ca generalul Franco să părăsească Madridul pe timpul verii ; s-ar putea, însă, ca acest lucru să se întîmple la toamnă. Sigur este că va avea loc o remaniere a cabinetului".

Se crede că noul guvern va reprezenta mai mult decît o simplă schimbare de personalități — dintre care unele au devenit nepopulare în ultimii ani — fiind vorba de o realiniere a forțelor de bază reprezentate în guvern. Actualul cabinet reprezintă un amalgam cu grijă echilibrat de falangiști din vechea gardă, militari și tehnocrați din organizația catolică laică Opus Dei.

Deși formula definitivă a noului guvern este cunoscută numai de Franco și de cîțiva dintre consilierii săi intimi, cîteva concluzii generale par să fi întrunit acceptarea aproape unanimă. Cea mai importantă dintre aceste concluzii este că noul guvern va fi grupat în jurul actualului și influentului vicepreședinte, amiralul Luis Carrero Blanco, considerat de multă vreme drept eminența cenușie a lui Franco. Constituția din 1966 prevede numirea unui premier și este, deci, probabil că amiralul Carrero Blanco va fi numit întîiul prim-ministru separat al Spaniei de după 1939, de cînd Franco deține ambele funcții : șef de stat și premier.

Se apreciază că cea mai importantă schimbare va consta în plecarea ministrului de externe, Fernando Maria Castiella y Maiz, care conduce politica externă spaniolă din 1957. Castiella este acuzat că politica sa privitoare la Gibraltar nu a dat rezultate, că a întrecut măsura în cursul recentelor renegocieri ale acordului privitor la baze încheiat de curînd cu Statele Unite, și că, după cum se arată, ar fi tărăgănat decolonizarea Guineei spaniole unde, lucru semnificativ, amiralul Carrero Blanco are numeroase proprietăți.

Se spune că va fi înlăturat și controversatul ministru al informațiilor și turismului, Manuel Fraga Iribarne, datorită opoziției manifestată față de el de amiralul Carrero Blanco și de miniștrii din Opus Dei sprijiniți de vicepreședinte. Dar Fraga are reputația unui bun luptător politic și este simpatizat de Franco, astfel încît șansele sale de supraviețuire sînt considerate bune.

Experții politici spanioli consideră în general că modificările din cabinet vor duce la o ușoară întărire a organizației Opus Dei, care are și acum patru miniștri în guvern în posturile cheie ale economiei. Opus Dei dorește ca Spania să obțină o acceptare europeană, de natură să permită dezvoltarea economiei sale, pentru o mai strînsă cooperare comercială și industrială cu restul Europei.

Laureano Lopez Rodo, actualul ministru fără portofoliu, căruia îi revine sarcina planului economic al Spaniei și care este cel mai puternic ministru din cadrul organizației Opus Dei, va ocupa, după cît se crede, postul de ministru de finanțe în noul guvern. Principalul candidat la postul lui Castiella este Andres Garrigues, ambasadorul Spaniei la Vatican.

Ambarcațiunea lui Thor Heyerdahl a ajuns aproximativ la jumătatea traversării Atlanticului. În imagine : Yvonne Heyerdahl, soția faimosului explorator, și Bettina, fiica sa, vorbind prin radio cu șeful echipajului de pe „Ra".

Le Monde
PARIS

Republica Dominicană

EVANTAI POLITIC PREELECTORAL

Joaquin Balaguer

UN AN ÎNAINTE de expirarea mandatului lui Balaguer, violența amenință din nou relativa stabilitate a unui regim care trebuie, pentru a se menține, să dea constant garanții armatei, claselor conducătoare și americanilor, fără a reuși însă să și le apropie.

Atentatele, arestările se înmulțesc. Zvonurile în legătură cu o lovitură de stat sînt frecvente, iar întoarcerea, în luna ianuarie, a generalului Wessin Y Wessin, după un exil de trei ani la Miami, constituie încă un element de nesiguranță. Nimic nu a fost definitiv reglat după instalarea actualului guvern și aceleași antagonisme persistă. Nemulțumirea se manifestă chiar în interiorul guvernului, în care se înfruntă partizani și adversari ai organizării unor noi alegeri care să instaleze însă aceeași conducere, adică pe președintele Balaguer. În armată, militarii „constituționaliști" sînt dați la o parte ; în rîndurile clerului, înalți membri sau simpli preoți denunță tot mai frecvent nedreptățile sociale. „Sînt convins că într-un viitor apropiat țara se va găsi în fața acestei alternative : să se unească în jurul unei personalități civile care să beneficieze de sprijinul electoral, sau să se resemneze a vedea repetarea episodului din 1930". Cu aceste cuvinte, președintele Balaguer, la 27 februarie, ziua independenței, și un an înaintea consultărilor electorale din 1970, a deschis campania prezidențială și a pus, în principiu, problema realegerii sale.

Dominicanii nu apreciază, însă, de loc favorabil realegerea lui Balaguer. În plus, amintirea lui Trujillo e încă prea prezentă pentru ca anunțul președintelui să nu declanșeze un val de proteste în rîndul partidelor, inclusiv în rîndul partidului reformist de guvernămînt. Acesta s-a împărțit în două grupuri : unul favorabil continuității, celălalt net ostil. Împotriva lui Balaguer și chiar în interiorul partidului său, s-a format un „Front național reformist împotriva realegerii" sau „Frenoreal", care a ales pentru candidatura la vice-președinția republicii pe Augusto Lora, bogat și puternic avocat din orașul Santiago. Singurul său program constă, pentru moment, în combaterea candidaturii lui Balaguer și în criticarea acțiunilor desfășurate de guvernul său.

În acest context, întoarcerea generalului Wessin Y Wessin a fost primită cu o oarecare indiferență, deși el a declarat că a ales calea legalității. Baricadat în casa apărată de gărzile civile și militare, el se întîlnește cu membrii din așa-numitul „Partido quinsqueyano democrato" (P.Q.D.), creat cu fonduri venite din S.U.A. și sprijinit de unul din cei mai credincioși partizani ai politicii acestora în Republica Dominicană, Lorenzo Berri, proprietarul lui Wimp's. Programul în zece puncte al P.Q.D. — cu care intenționează să intre în alegeri — promite garantarea proprietății private, respectarea ordinii, dezvoltarea socială, economică și culturală.

Fără partid, dr. Garcia Godoy, vechi colaborator al lui Juan Bosch și președinte provizoriu din septembrie 1965 pînă în iunie 1966, conduce una din principalele fabrici de tutun din Santiago. El a renunțat de curînd la postul de ambasador la Washington pentru a intra în campania electorală precedînd alegerile prezidențiale. Obiectivul platformei sale : formarea unei mișcări de reconciliere națională, care va merge de la stînga moderată pînă la dreapta progresistă, acțiune în care se va sprijini în special pe tineret. Nu exclude nici participarea elementelor „constituționaliste", a membrilor P.R.D. (partidul revoluționar dominican) sau ai altor partide. Preconizează, de asemenea, o transformare tehnică a economiei dominicane, crearea de cooperative agricole, strîngerea legăturilor cu alte țări ale Americii Latine și deschiderea legăturilor cu țările socialiste.

Nici partidul social-creștin, favorabil realegerii, nici P.R.D. nu și-au desemnat pentru moment candidatul. Celelalte partide care vor participa la consultarea electorală sînt Uniunea civică, puțin reprezentativă, P.S.P. (Partidul socialist popular), Mișcarea „14 iunie", M.P.D. (Mișcarea populară dominicană). Fără existență legală, partidul comunist e, în primul rînd, important la Santo Domingo, unde domină sindicatul industriilor.

În panorama social-politică a Republicii Dominicane, un fapt semnificativ e, fără îndoială, noua poziție adoptată de preoți. Apărînd clasele muncitoare și în special țăranii, clerul se ridică împotriva „politicii claselor conducătoare și a imobilismului guvernamental". Exemplul cel mai recent al acțiunilor sale îl constituie afacerea din estul insulei, unde țăranii au refuzat să evacueze, chiar sub amenințarea armatei, pămînturile pe care le ocupau prin confiscarea lor de la familia Trujillo și pe care acum le revendică familia Morales Garrido. Episcopul din Iguey, Pepen, a publicat, ca urmare a presiunilor lui Garrido, o scrisoare care pune în discuție sistemul proprietății în Republica Dominicană și îndeamnă țăranii să se unească. Episcopul din Santiago, Roque Adames, și 53 de preoți din dioceza sa au publicat, la rîndul lor, un document în care cer „revizuirea legilor ancestrale, prea des nedrepte ale proprietății pămînturilor, legi care vor să consacre dreptul absolut la proprietate al cîtorva, negîndu-l pe al majorității". Ei atacă chiar monopolurile internaționale, colonialismul economic și violența — cîteva din cauzele subdezvoltării și ale dependenței față de S.U.A. a Republicii Dominicane.

Claude KIEJMANN

LA STAMPA
TORINO

REGIMUL PORTUGHEZ ȘI RĂZBOIUL DIN COLONII

OFICIAL, nu se știe nimic. Ziarele portugheze descriu cu amănunte dramatice evenimentele din jungla vietnameză, dar nu dau știri despre războiul din coloniile africane. Din cînd în cînd, rubrica necrologică informează că soldatul Gomez a murit tragic în Mozambic ; sau rubrica onorifică semnalează acordarea unei medalii locotenentului Fonseca, căzut într-o acțiune în Angola. Sînt scurte știri fără comentarii, iar și mai rar apar articole generale despre evenimentele din colonii, revăzute și aranjate de autoritățile militare. De opt ani portughezii luptă în Angola, sînt puși într-o situație dificilă în Mozambic, iar în Guineea-Bissau trupele sînt asediate în centrele locuite, deplasîndu-se numai cu elicopterul dintr-un loc într-altul. Dar, în timp ce circa 120 de mii de soldați portughezi luptă în provinciile de dincolo de mare într-un război greu și tot mai misterios, în Portugalia marea tăcere din timpurile lui Salazar nu s-a schimbat.

E un război care condiționează viitorul politic și economic al Portugaliei. Absoarbe 45 la sută din bugetul unei țări înapoiate, care are cel mai scăzut venit pe cap de locuitor din Europa. Tinerii, deși plătiți bine pentru riscanta lor meserie de „pacificatori" (serviciul militar care durează patru ani), rămîn neproductivi pentru o națiune lipsită dramatic de învățători, medici, lucrători specializați. Războiul izolează în exterior Portugalia, condamnată de toți pentru represiunile militare dictate de un anacronic și încăpățînat vis de „mărire". El frînează reformele interne prin atitudinea amenințătoare și ambiguă a generalilor care supraveghează mișcările lui Marcelo Caetano, mereu

gata să denunțe cel mai mic semn de slăbiciune liberală a acestuia.

În plus, e un război fără speranță, pe care însăși portughezii sînt de acum convinși că nu îl vor putea rezolva prin bombardamente cu napalm. Mulți tineri fug în exterior pentru a nu sfîrși ca soldați în colonii. Chiar și adepții mai puțin extremiști ai prezenței Portugaliei în Africa admit că soluția trebuie să fie politică : vorbesc de o confederație, de o independență condiționată a teritoriilor africane, cu drepturi garantate pentru portughezii stabiliți în Angola și Mozambic.

Miza cea mai mare a războiului colonial e Angola, de două ori mai mare ca Franța, bogată în fier și foarte bogată în petrol. Guvernul portughez nu are mijloace pentru mari investiții și apelează la capitalul străin cu speranța ca interesele economice occidentale să o sprijine împotriva mișcărilor de eliberare. Regiunea Cabinda, pe care Congo o izolează de restul Angolei, accesibilă numai pe cale aeriană sau maritimă, a fost botezată cu optimism „Kuweitul Portugaliei". Concesiunile de cercetare au fost făcute societății Gulf. Previziunile, începînd din 1970, sînt de șapte milioane și jumătate de tone anual de petrol brut.

Lupta partizană s-a deplasat în sud, unde Portugalia, care se lăuda cu colonialismul său antirasist, are doi aliați jenanți dar prețioși : Rhodesia și Africa de sud. Africa albilor ajută economiceşte efortul militar al portughezilor ; iar mirajul petrolului ar putea multiplica interesele pentru conjunctura politică a regiunii. Se spune, la Lisabona, că războaiele secesioniste din Africa și, în primul rînd, cel din Biafra, sînt destinate a reevalua în ochii occidentalilor rolul „pacificator" al Portugaliei.

E o strategie politică și industrială pe termen lung, dar situația militară din Angola rămîne precară, cu mari zone în sud-vest controlate de partizani.

„Coloniile — spune un profesor din Lisabona — costă astăzi Portugalia cu mult mai mult decît dau ele în bumbac și bogății minerale. Mîine, raportul economic se va putea schimba, dar în beneficiul capitalului străin, singurul care poate dispune de mari investiții. Petrol sau nu, guvernul lui Caetano nu-și poate face iluzii de a rezista la infinit în orașe fortificate".

Cea mai recentă sumă alocată de O.U.A. pentru susținerea luptei de independență a coloniilor portugheze e de un miliard de lire. Chiar și preoții catolici locali sprijină mișcările de independență (opt preoți negri sînt cu domiciliu forțat în Portugalia pentru „trădare politică").

Marcelo Caetano, rupînd tradiția nevroticei singurătăți a lui Salazar, a fost în Mozambic, iar călătoria era definită „un succes politic", deoarece a coincis cu părăsirea frontului de către liderul african Lazaro Kavandame cu partizani makonde. În realitate, numai clanul makonde al lui Kavandame (circa 700 de persoane) a depus armele ; în pădurile Mozambicului de nord, războiul continuă cu duritate și face problematică realizarea giganticului dig de pe Zambezi. În Guineea, „cimitirul albilor", situația e și mai dramatică : navigația fluvială e controlată de partizani și zone vaste au o administrație autonomă, apărate de armata populară.

Încercînd să rupă izolarea internațională, moștenitorii lui Salazar fac un ultim efort politic pentru a salva șubredul imperiu, dar răspîndirea mișcărilor de partizani îi pune în fața unui sfîrșit inevitabil. Sarcinile militare din Africa fac și mai grea acea „evoluție în continuitate" pe care Caetano o propunea pentru o precaută nemodernizare a salazarismului. În noiembrie, alegerile pentru Adunarea Națională vor da prilejul intrării în acțiune, fie chiar sub control rigid, a forțelor liberale și social-democratice, ca alternativă a regimului. Din cauza consemnului de tăcere, se va vorbi puțin de război, dar problema africană va rămîne subînțeleasă și prezentă în toate apelurile și discursurile. E imposibil ca „salazariștii noului val" să piardă alegerile, organizate cu știutele sisteme ; dar, strîns între dreapta militarilor colonialiști extremiști și presiunile democratice, guvernul lui Caetano va trebui să iasă din ambiguitate.

Partizani din Mozambic

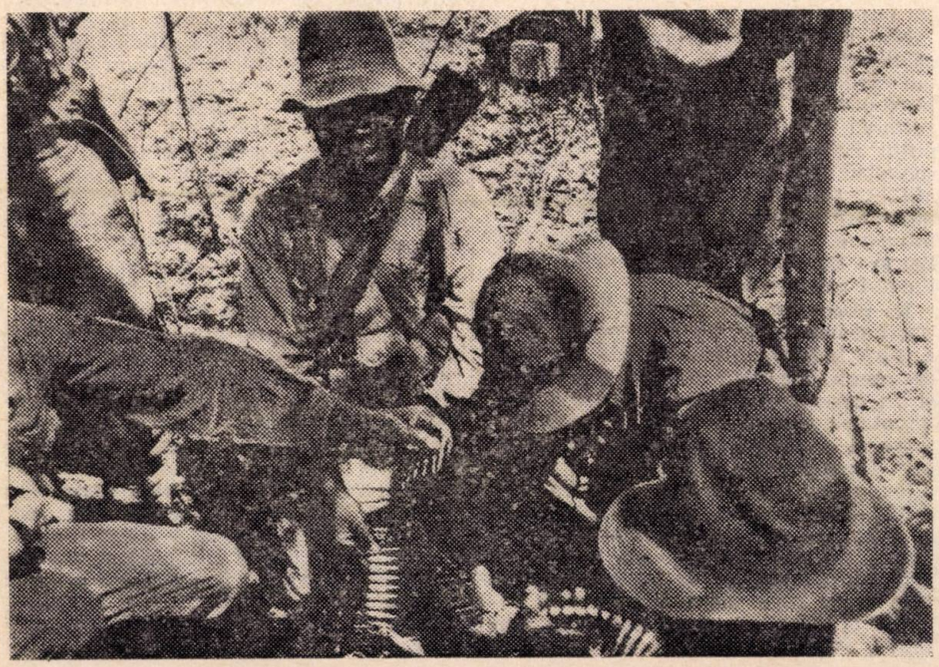

profil

Dinesh Shri Singh

ministrul afacerilor externe al Indiei

În urma remanierii guvernamentale efectuate de primul ministru al Indiei, Indira Gandhi, care deținuse pînă la acea dată și portofoliul externelor, în postul de ministru al afacerilor externe a fost instalat, la 14 februarie 1969, Dinesh Shri Singh, membru al Partidului Congresul Național Indian.

Dinesh Singh s-a născut la 19 iulie 1925, în Kalakankar, statul Uttar Pradesh. Tatăl său, Raja Avadhesh Singh, prieten cu Mahatma Gandhi și Javaharlal Nehru, era conducătorul unei familii a cărei tradiție a fost reprezentată de-a lungul anilor de lupta pentru înfăptuirea idealurilor naționale și a realizării reformelor democratice în India.

După ce a urmat cursurile unor școli și colegii de renume, care i-au conferit o solidă și multilaterală educație, încă de la obținerea independenței Indiei a devenit secretarul particular al lui Nehru. Deși extrem de tînăr, Dinesh Singh primește sarcini de înaltă răspundere, reprezentînd India mai întîi la Londra și apoi ca ambasador la Paris. În 1957, la 32 de ani, este ales membru în Lok Sabha și începe o lungă activitate parlamentară, fiind pe rînd membru al unor serii de comitete parlamentare, precum și membru în Consiliul Național al dezvoltării turismului.

Paralel cu activitatea sa internă — politică și administrativă — Dinesh Singh desfășoară o vastă activitate diplomatică în afara granițelor țării sale. În aprilie-mai 1959 este delegatul Indiei pentru F.A.O., în 1960 participă la sesiunea O.N.U., în ianuarie 1960, ca secretar general al Consiliului Indian pentru Africa, ia parte la Conferința Popoarelor Africane de la Tunis, și apoi la următoarea sesiune desfășurată în martie 1961, la Cairo. Participă, de asemenea, în iulie 1966, la conferința E.C.O.S.O.C.

În perioada 1962—1969, Dinesh Singh ocupă posturi reprezentative în guvernele Shastri și Indira Gandhi, dar simultan activează ca parlamentar, fiind reales în Lok Sabha în 1962 și în februarie 1967, ca deputat al circumscripției Pratapgarh din statul Uttar Pradesh.

În mai 1962, Dinesh Singh devine adjunct al ministrului afacerilor externe, iar în 1966 ministru de stat la ministerul de externe. La 13 martie 1967, este numit ministru al comerțului pentru ca, după doi ani, primul ministru al Indiei să-i ofere portofoliul externelor.

R. B.

poșta redacției

LIMBI, MINORITĂȚI

E. Victor, Craiova. 1) Limbile vorbite în Filipine sînt spaniola, engleza, tagalog, visayan, ilocano și bicol. 2) Populația Laosului este formată pe jumătate din laoțieni și pe jumătate din triburi de origine chineză și indoneziană care trăiesc în munți. Există, de asemenea, o minoritate chineză și o minoritate vietnameză. 3) Lucrarea „Antanta balcanică" conține numeroase elemente informative de natură să infirme acele presupuneri care nu se întemeiază pe fapte concrete. Ea se înscrie pe linia studiilor care înfățișează evenimentele istorice în adevărata lor lumină și contribuie la spulberarea ideilor preconcepute. 4) În Pakistanul de est trăiesc triburile chakma, mogh, tripura, murung, banjugi, pankhoo, lushei și khyang.

ORGANIZAȚII PALESTINIENE

Liviu Telman, comuna Turdaș, județul Hunedoara. Al Fatah este cea mai mare dintre grupările de gherilă palestiniene. Numărul lor a crescut în ultimul timp și este apreciat în prezent la 30. Statele arabe își manifestă oficial solidaritatea cu grupările de gherilă palestiniene și le acordă sprijin material și moral. Din cauza complicațiilor pe care le creează însă existența unor grupuri înarmate nesubordonate jurisdicției și controlului statului respectiv, unele țări arabe impun restricții activității acestor grupuri pe teritoriul propriu. Este, între altele, cazul Iordaniei, al Siriei și al Irakului. În Liban, unde acțiunile lor au determinat izbucnirea unei crize guvernamentale de lungă durată, grupările de gherilă nu mai au în prezent dreptul de a-și desfășura activitatea.

GUANTANAMO

Haralambie Niță, Fieni, județul Dîmbovița. 1) Pe teritoriul Cubei, Statele Unite dețin în continuare baza militară de la Guantanamo. 2) Nu dispunem de informații de dată recentă în legătură cu familia lui Patrice Lumumba și Ben Barka; imediat ce vom afla unele lucruri noi, vi le vom transmite.

COMMONWEALTH

Anton Sztupi, Beclean, județul Bistrița-Năsăud. 1) Posesiunile engleze din Marea Caraibilor traversează în prezent un proces continuu de transformări constituționale. Ultimele tratative de la Londra privind statutul diverselor insule s-au referit la St. Vincent, una dintre insulele arhipelagului Windward. Ea nu și-a căpătat statutul de stat asociat în 1966 o dată cu celelalte insule din grupurile Windward și Leeward-Antigua (cu Barbuda și Redonda), Dominica, Grenada, St. Kitts-Nevis-Anguilla și St. Lucia — din cauza disputelor interne din acel an electoral. Acum, divergențele par a se fi rezolvat și la tratativele de la Londra au participat atît Milton Cato, ministrul principal al insulei, cît și Ebenzer Joshua, liderul opoziției. După ce va deveni stat asociat, St. Vincent va primi dreptul de autoguvernare internă, afacerile externe și apărarea țării rămînînd în sarcina Marii Britanii. Va avea, de asemenea, dreptul de a se declara independentă, cu un preaviz de șase luni. Este un pas care intenționează să-l facă în momentul de față Grenada, al cărei prim-ministru, Eric Gairy, a și discutat problema cu reprezentanții O.N.U. și ai autorităților britanice. Singurul motiv de ezitare îl constituie pentru guvernul din Grenada cheltuielile militare pe care le-ar implica independența deplină. Menționăm că St. Vincent are 90 000 de locuitori, iar Grenada 100 000. 2) După cum ați observat și dv., în cadrul Commonwealth-ului apar mereu forme noi de asociere, participare etc. și este destul de dificil să fie clasificate în mod precis. 3) Comitetul judiciar al Consiliului privat al reginei este curtea supremă de apel pentru anumite probleme juridice în Australia, Noua Zeelandă, Ceylon, Federația Malayeză, Sierra-Leone, Jamaica, Trinidad-Tobago, Kenya și Malawi. Jurisdicția sa derivă din principiul de drept britanic care recunoaște „dreptul tuturor supușilor regelui de a face apel la Consiliul suveranului". În conformitate cu statutul de la Westminster (1931), dominioanele care aderau la el puteau aboli dreptul de a face apel la Comitetul judiciar. Pe această bază, Canada a abolit în 1935 acest drept de apel față de sentințele penale. Australia și Noua Zeelandă nu au adoptat statutul de la Westminster. Legislația australiană limitează, însă, dreptul de apel la cazuri specificate în constituție și prevede necesitatea unui consimțămînt special al Curții Supreme Australiene pentru un apel la Comitetul judiciar al Consiliului Privat. În practică, acest consimțămînt a fost dat foarte rar. Comitetul judiciar a primit, de asemenea, extrem de puține apeluri din Noua Zeelandă. În India, problema a fost reglementată prin legea abolirii jurisdicției Consiliului Privat din 1949. Pakistanul a procedat la fel, punînd capăt dreptului de apel în afara hotarelor țării.

Constantin Florea, comuna Valea Călmățuiului, județul Brăila. Caricatura trimisă de dv. nu întrunește calitățile necesare pentru a fi publicată.

„FARFURIE ZBURĂTOARE"?

Ca profesor de geografie și astronomie și, în același timp, redactor științific la radio Cluj, sînt preocupat de 20 de ani de problema „farfuriilor zburătoare". Considerînd foarte interesant și de o mare obiectivitate științifică ciclul dv. de articole referitor la raportul Condon, vă trimit o relatare despre povestea adevărată a unei farfurii zburătoare „autentice". Am scris un articol pe această temă în ziarul „Előre", dar mi se pare că episodul este destul de semnificativ pentru a fi cunoscut și de cititorii revistei „Lumea". Multe ziare din Apus au publicat, drept incontestabile, documente atestînd existența „farfuriilor zburătoare", clișee care reprezentau obiecte ingenios fotografiate pe fundalul boltei cerești. Acestea se numără printre trucurile aparent veridice. Alte trucuri fotografice sînt de natură optică și vehiculează iluzii create de luminiscență. Miezul lor constă în expunerea dublă, în retușări ale negativului sau pozitivului și în supra-copieri. Excelente „farfurii zburătoare" au produs diferitele leziuni ale stratului de gelatină de pe filmul fotografic (bule de aer microscopice, zgîrieturi etc.), precum și procesele chimice desfășurate incidental în masa lor. Reflectări interioare sau exterioare pot genera, de asemenea, în mod cu totul neașteptat, „farfurii zburătoare". Mai toate fotografiile studiate de comisia Condon au fost foarte șterse, lipsite de contururi precise — deci erau piese de calitate inferioară, făcînd aproape imposibilă o analiză mai temeinică. Am amintit aceste concluzii ale raportului Condon înainte de a prezenta fotografia excepțional de reușită și, la prima vedere, veridică, a unei „farfurii zburătoare"... Numai că ea este opera hazardului, o glumă tipică a întîmplării. În momentul cînd executa fotografia, autorul însuși nu știa — și nu avea cum să știe — ce anume prinde în obiectivul aparatului său. Elucidarea „misterului" a impus cercetări ulterioare din cele mai minuțioase. Fotografia a fost făcută de Alexandru Szabó, membru al Orchestrei Filarmonice din Cluj, cu ocazia turneului de la Budapesta — și anume, de pe balustrada bine cunoscutului Bastion al Pescarilor din vechea cetate de scaun. Aparatul „Zenith", alimentat cu film ORWO NP 20, a fost instalat pe balustrada Bastionului la ora 23,15 minute, iar expunerea a durat exact un sfert de oră. Între timp, grupul de 20 de persoane din care făcea parte fotograful nostru amator gusta frumusețea unei vederi panoramice asupra orașului luminat feeric — și nimeni n-a observat vreun fenomen neobișnuit. Înapoiat acasă, Alexandru Szabó a developat filmul în propriul său laborator; nu mică i-a fost uimirea cînd a observat, pe clișeu, imaginea unui obiect în formă de disc cu halo, proiectat pe bolta cerească. A făcut imediat copii pozitive mărite și m-a rugat să-i explic ciudata întîmplare. Studiind fotografia, la prima vedere obiectul de pe clișeu mi s-a părut a fi, într-adevăr, o „farfurie zburătoare", mai ales că negativul nu prezenta nici cea mai vagă urmă de intervenție voită sau de leziune, deși îl cercetasem la microscop. Consultîndu-mă cu cîțiva fotografi clujeni experimentați, precum și cu personalul științific de la catedra de fizică de la Universitatea Babeș-Bolyai, am reușit, totuși, să dezlegăm misterul. Halo-ul și dîrele luminoase dimprejurul „farfuriei zburătoare" ne avertizează dintru bun început că avem de-a face cu fenomenul reflectării luminii. Pornind pe această urmă, n-a mai fost nevoie de vreo deplasare la fața locului pentru a conchide că „farfuria zburătoare" nu era altceva decît carcasa metalică a unui felinar de stradă aflat sub bastion sau, mai precis, sub punctul unde fusese instalat aparatul fotografic. Printr-un ciudat concurs de împrejurări, imaginea ei s-a proiectat în obiectiv sub un unghi care, virtual, o proiecta pe bolta cerească, deasupra orașului. Iată cum a luat naștere o excelentă fotografie de „farfurie zburătoare" — care nu are însă, firește, mai multă putere probatorie decît suratele ei mai puțin norocoase sub aspectul execuției.

Prof. dr. Ioan XANTUS
Cluj

Cerasella Prodan, Craiova. Din cauza vîrstei înaintate, personalitatea despre care ne întrebați nu mai desfășoară, în ultimii ani, o activitate publică.

poșta redacției

ELECTORALE

Luca Băeșan, Timișoara. 1) Edward Kennedy a fost ales senator al statului Massachusetts cu prilejul alegerilor speciale organizate în acest stat în anul 1962. A întrunit, atunci, 55,4 la sută din voturi, sau cu 284 942 mai multe voturi decît candidatul partidului republican, George Cabot Lodge, fiul lui Henry Cabot Lodge. Mandatul său expiră în anul 1971. Campania electorală din 1962 a fost singura susținută pînă în prezent de Edward Kennedy. După cum s-a arătat în răspunsul nostru din nr. 26/1969, soția sa, Joan Kennedy, a participat activ la această campanie. 2) Răspunsul pe care vi l-am dat în nr. 7/1969, în legătură cu ordinea succesiunii prezidențiale în S.U.A., era riguros exact. După cîte se pare, dv. confundați actul de a prezida o ședință a Senatului cu funcția de președinte pro-tempore al Senatului. Atîta timp cît Statele Unite au un vicepreședinte, care este de drept și președintele Senatului, nu poate fi vorba de existența unui președinte pro-tempore al forului legislativ. În momentul asasinării lui John Kennedy, președintele Senatului era Lyndon Johnson, vicepreședintele S.U.A., indiferent de faptul că în ziua respectivă el nu se afla la Washington, iar nu Edward Kennedy, care prezida întîmplător o ședință a Senatului. Lista succesiunii prezidențiale include 12 persoane avînd în vedere, între altele, și faptul că unul sau altul dintre deținătorii funcțiilor respective ar putea să nu îndeplinească toate condițiile (vîrstă, loc de naștere etc.) cerute de Constituția S.U.A. unui președinte al Statelor Unite. 3) Întrucît revista noastră conține și rubrici cum ar fi „Pe urmele istoriei", „In lumea științei", „Lumea în cărți și reviste" etc., e firesc ca unele dintre întrebările cititorilor noștri să se refere la probleme care se încadrează în tematica acestor rubrici. Preferăm, într-adevăr, să răspundem la întrebări privind politica externă, dar înțelegem, totodată, să acordăm o atenție egală tuturor cititorilor noștri.

INSULA WAKE

Cucu Gligă Surupină, Deva. Insula Wake a fost atacată de forțele japoneze la 8 decembrie 1941, la numai cîteva ore după atacul de la Pearl Harbor. După o rezistență înverșunată, forțele americane de pe insulă s-au predat la 23 decembrie 1941. Japonezii au luat 1 616 prizonieri. Ocupanții japonezi au întărit puternic insula, dar ea a fost bombardată puternic, în repetate rînduri, de aviația americană și devastată complet. Garnizoana japoneză a capitulat la 4 septembrie 1945. Imediat după aceea, Statele Unite au construit o bază aeronavală pentru uzul avioanelor care zboară din Hawai spre Japonia. La 15 octombrie 1950, pe insula Wake a avut loc o importantă conferință între președintele de atunci al S.U.A., Harry Truman, și generalul Douglas Mac Arthur, în legătură cu Japonia, Coreea și alte probleme ale Extremului Orient.

„REPORTAJ PE GLOB"

Ioan Nagy, comuna Dobra, județul Hunedoara. Rubrica „Reportaj pe glob" este alcătuită exclusiv din relatări ale unor redactori sau colaboratori ai revistei care au vizitat locurile evocate. Raza ei de cuprindere depinde, ca atare, de călătoriile întreprinse de redactorii și colaboratorii noștri. De aici, unele goluri al căror număr ne străduim să-l reducem cît mai repede.

N.A.T.O., S.E.A.T.O.

Gheorghe N. Luxandra, comuna Stîlpeni, județul Argeș. 1) Data creării N.A.T.O. și S.E.A.T.O. și lista țărilor membre au fost repetate de atîtea ori la „Poșta redacției" încît nu ne îndoim că dv., ca vechi cititor al revistei, le veți găsi cu ușurință. 2) Recitiți articolul „C.A.E.R. — posibilități de dezvoltare a colaborării reciproc avantajoase", publicat în „Lumea" nr. 19/1969. Consiliul de Ajutor Economic Reciproc a fost creat în ianuarie 1949. 3) Tot în colecția revistei puteți găsi și informațiile solicitate în legătură cu mutarea sediului N.A.T.O. de la Paris la Bruxelles.

GRENADA — 1492

Mihai S. Mătăsaru, Focșani. Nu este vorba de o antedatare intenționată, sprijinită pe surse greșite, ci de o simplă greșeală de tipar. Este, într-adevăr, binecunoscut faptul că ultima fortăreață maură de pe teritoriul Spaniei a fost recucerită de spanioli în 1492, anul descoperirii Americii de către Columb. Aveți, de asemenea, dreptate în ce privește anul semnării tratatului de la Paris după războiul americano-spaniol : 1899, nu 1889 cum a apărut, din eroare, în revista noastră. Vă mulțumim pentru atentele sesizări.

ECUMENISM

Dumitru Ruxăndescu, București. 1) Vorbind de curînd în fața Consiliului Mondial al Bisericilor, organizație creată în 1948 și care reunește peste 260 de biserici ortodoxe și protestante (biserica catolică nu face, însă, parte din ea), papa Paul al VI-lea a arătat că, după părerea sa, ecumenismul, adică reunificarea bisericilor creștine, reprezintă un obiectiv foarte îndepărtat, a cărui realizare nu se întrezărește deocamdată. 2) O dată cu prăbușirea statului hitlerist a fost înmormîntată definitiv și doctrina ultrareacționară pe care se întemeia.

Nicolae Moise, Isaccea. 1) Fotografiile tuturor șefilor de state și guverne apar, treptat, în cadrul rubricii „Profil", care i-a prezentat pînă acum pe cei mai mulți dintre ei. 2) Toate datele solicitate de dv. în legătură cu scufundarea vasului „Titanic" au apărut la „Poșta redacției" din nr. 25/1967.

Ioan Săcăleanu, Cluj. Afară de portretele tuturor președinților Franței, reproduse în nr. 26/1969, puteți găsi la „Poșta redacției" din nr. 22/1969 și 24/1969 lista completă a șefilor statului francez din 1871 și pînă în prezent, inclusiv pentru perioadele în care în Franța n-a ființat un regim republican.

Toader Șuștic, elev, comuna Șieu, județul Maramureș. 1) Regele Constantin al Greciei nu s-a înapoiat în țară. El locuiește, împreună cu întreaga sa familie, la Roma. 2) Lista completă a președinților Adunării Generale a O.N.U. a apărut la „Poșta redacției" în nr. 50/1967.

Ing. Valeriu Mîndru, Roman. 1) Acreditarea ambasadorilor se face de către șeful statului, sau, în cazul unei situații de interimat, de persoana care exercită interimatul, în conformitate cu constituția țării (regentul în cazul unui regim monarhic, un vicepreședinte al republicii în cazul unui regim republican etc.) 2) Problema nu se pune în acești termeni.

C. Vintilă, Alba Iulia. Văduva lui Moise Chombe locuiește în Belgia. Ea a plecat la Alger pentru a ridica trupul neînsuflețit al fostului lider congolez. Are zece copii.

M. Weiner, Buzău. 1) Un reportaj din Liechtenstein, însoțit de fotografii, a apărut în nr. 7/1966. 2) Președintele Republicii Ciad, François Tombalbaye, s-a născut în anul 1918. 3) Regina Iuliana a Olandei este căsătorită, din ianuarie 1937, cu prințul Bernhard de Lippe-Biesterfeld.

Valeriu Sima, comuna Mărgău, județul Cluj. Așa după cum am precizat, în Statele Unite recensămintele generale ale populației au loc o dată la zece ani. Cifrele care se publică în intervalul dintre două recensăminte sînt estimative.

Grigore Gavrilovici, București. Vă mulțumim pentru bunele aprecieri. Vom ține seama de propunerile dv. În problema paginilor de publicitate, menționăm, încă o dată, că numai forma de prezentare aparține revistei. Conținutul reclamelor este determinat de întreprinderile care folosesc paginile de publicitate.

Iosif Sofronie, București, V. Manolescu, București, Leon Aldrofean, Bistrița. Nu lipsa de spațiu este motivul determinant al refuzului nostru de a publica oferte de vînzare a unor colecții de reviste, ci lipsa de cereri. Cititorii revistei „Lumea" solicită numai numere disparate, pentru completarea colecțiilor lor, și noi am publicat toate cererile care ne-au parvenit.

Petric Stuparu, Iași, str. Mistreților nr. 4, dorește să cumpere „Lumea" nr. 24 și 26/1968.

M. Popovici și V. Rotman, Brașov. Ni se pare hazardată intenția de a parcurge pe motocicletă distanțe imense prin regiuni de deșert. Cum nu sîntem însă specialiști în privința acestui gen de călătorii, nu ne considerăm în măsură să vă dăm sfaturile și indicațiile solicitate.

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

— LOCUINȚE-

TURIST

„tip Comănești" —

dimensiuni
4x5 m cu 2 camere
3x4 m și 2x2 m
și un hol deschis 2x2 m.
Construcție din
panouri placate pe
rame cu p.f.l.
melaminat

— DIVERSE TIPURI

DE SCAUNE

CURBATE

— 788/22 (G)
— C 50 — U (Titi)
— S 22
— G—60 — M
— 201/22
— Scaun tip 1. 308/U
— Scaune curbate cu fund de placaj ; cu fund placaj pirogravat ; cu fund de trestie în culoare mahon
Taburete tip 515/18
„ 515/22
ST — 309

— PLĂCI FIBROLEMNOASE DURE

— PLACAJ:

uz general
cofrage
special pentru vagoane export în grosime 15 m m și 25 mm. în formate diferite

— CHERESTEA

RĂȘINOASE

COMĂNEȘTI

produce

Lei 2

ÎN CONCEDIU, LA MARE, LA MUNTE

— articole pentru plajă (rochii, halate, costume din malipol)

— costume de bae din țesături (pantaloni lungi, șorturi, fuste)

— articole pentru sport, turism, vacanță etc.

Nr. 30 17 iulie 1969

LUMEA

CABINETUL DE MATEMATICĂ SIBIU

Harta feţii vizibile a Lunii

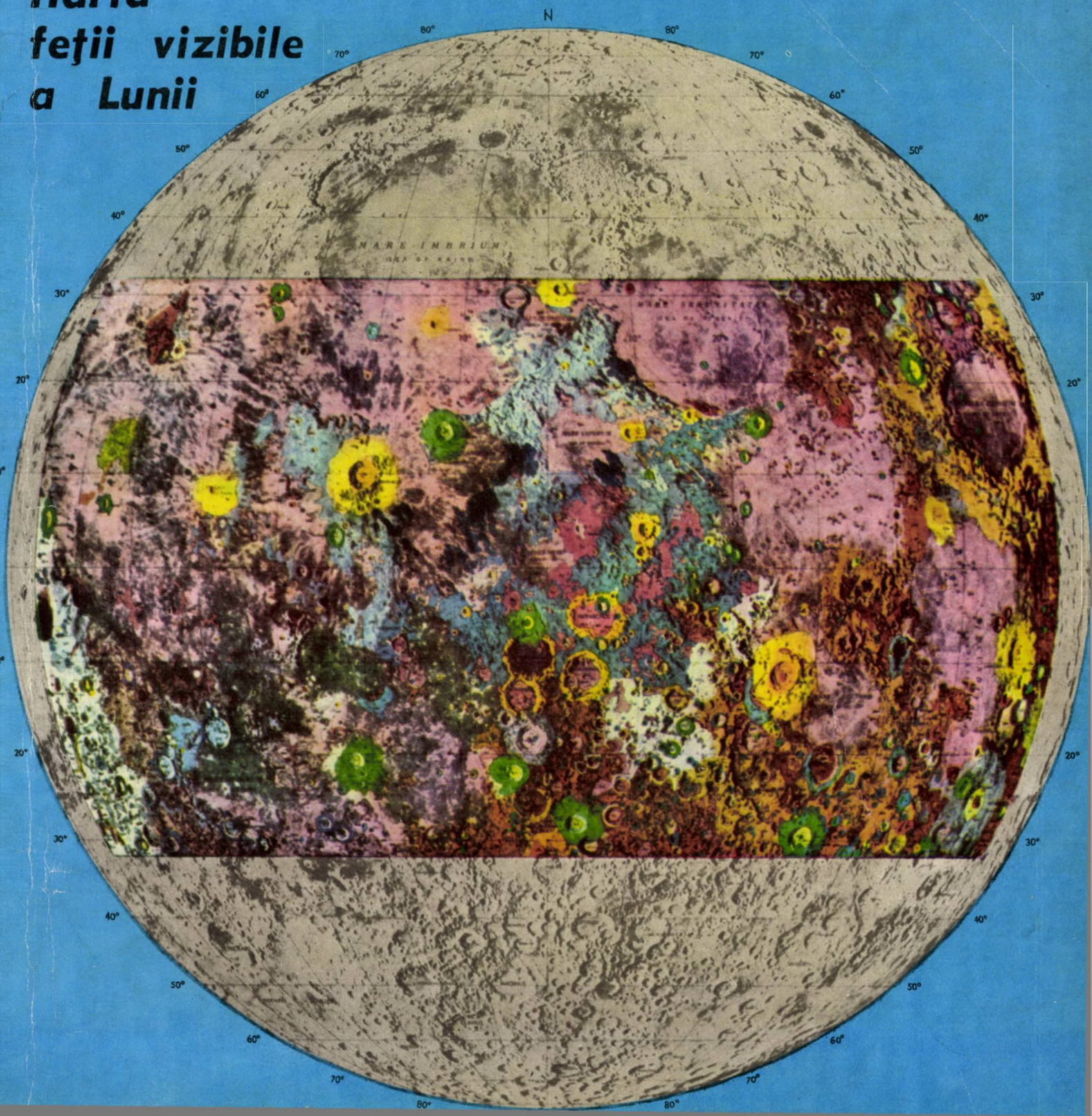

Mitingul de la Carei

VIZITA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU ÎN JUDEȚELE CLUJ, SATU MARE ȘI BIHOR

Pe străzile Clujului

În fața machetei
Fabricii de zahăr din Oradea

LUMEA

Nr. 30 (299) 17 iulie 1969

sumar

3 SĂPTĂMÎNA în telegrame. *Rodica Georgescu*

ARTICOLE

1 Deplina unitate între politica internă și externă a României socialiste. *Constantin Florea*
4 În sprijinul înțelegerii europene. *Cristian Popișteanu*
5 Actualitatea Acordurilor de la Geneva. *Corneliu Vlad*
6 Prietenia și colaborarea multilaterală cu țările socialiste — temelia politicii externe a României. *Conf. univ. dr. Dumitru I. Mazilu.*
10 Între „țara reală" și „țara legală". *Luca Pavolini, directorul revistei „Rinascita".*
11 R.A.U. Istorie și contemporaneitate. *Petru Ignat*
14 Reuniunea de la Vina del Mar și raporturile interamericane (II). *Eugen Pop*
19 Vatican și noul „aggiornamento". *Sergiu Verona*
24 Negrii din America — ieri și azi (7). *Edgar Toppin*

CORESPONDENȚE

9 MOSCOVA Dezbateri de politică externă. *Silviu Podină*
13 ATENA. Configurații politice și economice. *Alexandru Cîmpeanu*
18 BAGDAD. Petrol și dezvoltare. *Petru Tomulescu*
21 Cape Kennedy. Apollo-11 — spre Lună. *Ion Petru*

REPORTAJ PE GLOB

16 Varșovia. *Petre Iosif*

LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE

22 Știința politică și securitatea europeană. *Silviu Brucan*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

27—30 — Medunarodna Politika. Prace. Le Monde. Le Nouvel Observateur. Voix Ouvrière.

PROFIL

30 MAURICE SCHUMANN, ministrul afacerilor externe al Franței

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

CABINETUL DE PARTID BIBLIOTECA SIBIU

Deplina unitate între politica internă și externă a României socialiste

Tovarășul Nicolae Ceaușescu în fața unei machete înfățișînd planul de sistematizare a municipiului Cluj

În aceste zile din preajma celui de al X-lea Congres al Partidului Comunist Român — eveniment de o deosebită însemnătate în viața partidului și poporului nostru — întreaga țară cunoaște o puternică efervescență politică, o atmosferă de înflăcărat entuziasm. Ampla dezbatere a Tezelor și a proiectului de Directive pentru Congres, care deschid în fața României noi și minunate perspective de dezvoltare și progres, s-a transformat într-o uriașă demonstrație a unității de nezdruncinat a întregului popor în jurul partidului și guvernului, a hotărîrii neabătute a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii, de a-și consacra energia și capacitatea creatoare înfăptuirii programului măreț de înflorire continuă a României socialiste, elaborat de partid.

Vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu într-o serie de județe din nord-vestul țării, întîlnirile celorlalți conducători de partid și de stat cu oamenii muncii au prilejuit o nouă manifestare a încrederii profunde a întregului popor în politica marxist-leninistă a Partidului Comunist Român, în Comitetul său Central, în frunte cu secretarul său general, o expresie elocventă a atașamentului profund față de această politică. Acest atașament se datorește faptului că Partidul Comunist Român își îndeplinește cu cinste și înaltă responsabilitate mandatul încredințat de popor, că activitatea sa, atît pe plan intern cît și pe plan extern, este consacrată progresului și prosperității națiunii noastre socialiste, se află în slujba intereselor fundamentale ale păcii și socialismului.

Politica Partidului Comunist Român, principiile și obiectivele ei fundamentale oglindesc unitatea, realizată în mod armonios și consecvent, cu înaltă grijă și responsabilitate, între interesele naționale ale țării noastre și interesele generale ale cauzei socialismului și păcii în lume. Aceste două laturi esențiale ale activității partidului și guvernului nostru constituie un tot unitar, inseparabil — izvorît din însăși natura obiectivă a orînduirii noastre socialiste — care determină o concordanță deplină între politica internă, de construcție a societății socialiste, de înflorire multilaterală a patriei, și politica externă, de promovare a cauzei generale a socialismului, păcii și progresului social. *„Între politica internă și externă a țării noastre* — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea ținută la Conferința extraordinară a organizației județene de partid Cluj — *există o strînsă unitate. Noi considerăm că numai acționînd cu fermitate și hotărîre atît pentru construcția orînduirii socialiste în țara noastră, cît și pentru dezvoltarea colaborării internaționaliste cu țările socialiste, cu partidele comuniste și muncitorești, cu toate forțele antiimperialiste, ne îndeplinim îndatoririle naționale cît și internaționale, contribuim la mersul înainte al socialismului, la creșterea influenței sale în lume".*

În întreaga lor activitate, partidul și statul nostru pornesc de la considerentul că făurirea și dezvoltarea cu succes a constucției socialiste în fiecare țară reprezintă o contribuție la întărirea și dezvoltarea sistemului mondial socialist, la creșterea forțelor socialismului și progresului în întreaga lume. Muncind cu entuziasm pentru înflorirea multilaterală a patriei sale, poporul nostru își aduce, în același timp, întreaga contribuție la consolidarea sistemului mondial socialist, la întărirea pozițiilor comunismului în lume.

În strînsa împletire a intereselor naționale cu cele ale luptei internaționale, în devotamentul nemărginit față de interesele și aspirațiile vitale ale poporului nostru, față de interesele forțelor mondiale ale socialismului și progresului rezidă unul din principalele izvoare ale forței și vitalității politicii interne și externe a partidului. Consecvența și principialitatea, realismul și caracterul profund științific, dinamismul și orientarea constructivă — trăsături caracteristice acestei politici, în toate manifestările ei — au contribuit la creșterea prestigiului României peste hotare, la manifestarea tot mai activă a țării noastre în viața politică internațională, în lupta pentru crearea unui climat de securitate, cooperare și încredere între popoare, pentru triumful cauzei socialismului și progresului social.

Ca țară socialistă, România — așa cum se știe — pune în centrul întregii sale activități internaționale prietenia, alianța și colaborarea frățească cu țările sistemului mondial socialist, de care sîntem legați prin puternice legături internaționaliste întemeiate pe comunitatea orînduirii social-politice, ideologia marxist-leninistă unică, identitatea țelurilor finale — construirea socialismului și comunismului. Partidul și guvernul român dau o înaltă apreciere acestor relații de colaborare și cooperare multilaterală, în care văd un factor de mare importanță al progresului fiecărei țări socialiste, al creșterii influenței internaționale a socialismului, și au exprimat în repetate rînduri hotărîrea lor de a dezvolta neobosit prietenia și colaborarea cu țările socialiste vecine, cu țările membre ale C.A.E.R., cu toate statele socialiste. *„Considerăm că numai acționînd împreună* — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea ținută la mitingul de la Carei — *țările noastre socialiste vor reuși să obțină succese tot mai mari în construcția noii orînduiri și, în același timp, să întărească forța întregului sistem mondial socialist. Vom acționa și în viitor pentru a dezvolta relațiile de prietenie frățească cu toate țările socialiste, punînd pe primul plan dezvoltarea relațiilor cu Uniunea Sovietică, cu Bulgaria, Iugoslavia și Ungaria — țări socialiste vecine. Vom face totul pentru ca relațiile cu aceste țări, cu toate țările socialiste, să fie cît mai bune, cît mai prietenești".*

Îndeplinindu-și cu neabătută consecvență îndatoririle ce-i revin în cadrul Tratatului de la Varșovia, România acționează pentru dezvoltarea capacității sale de apărare, pentru întărirea colaborării cu armatele celorlalte țări membre ale Tratatului, ale tuturor țărilor socialiste. În același timp, țara noastră, ca membră a C.A.E.R., dezvoltă colaborarea și cooperarea în producție în cadrul acestei organizații ca și cu celelalte state socialiste, considerînd că aceasta corespunde intereselor naționale și internaționale ale țării noastre, ale tuturor statelor sistemului mondial socialist.

Punînd în centrul relațiilor sale externe prietenia cu țările socialiste, România dezvoltă, în același timp, relațiile de colaborare cu celelalte state cu orînduire socială deosebită de a noastră, în spiritul coexistenței pașnice. Intensificarea relațiilor politice, economice, cultural-științifice dintre toate statele și popoarele lumii constituie un imperativ major al zilelor noastre, o cerință obiectivă, legică a diviziunii internaționale a muncii, — accentuată în gradul cel mai înalt de revoluția tehnico-științifică contemporană — și, totodată, o condiție *sine qua non* a creării unei atmosfere de prietenie și înțelegere între popoare, a unui climat propice rezolvării problemelor internaționale litigioase, asigurării păcii și securității popoarelor. În condițiile cînd alături de țările socialiste există un număr mare de țări cu altă orînduire socială, coexistența pașnică, dezvoltarea relațiilor între toate statele, indiferent de sistemul lor social-politic, dezvoltarea contactelor între state pe multiple planuri, inclusiv schimburile de vizite între oamenii de stat, reprezintă singura cale rațională pentru reglementarea problemelor vieții internaționale, pentru preîntîmpinarea unui nou război mondial, pentru menținerea păcii și liniștii popoarelor.

În acest spirit a acționat și acționează România, animată de dorința sinceră de a contribui, pe măsura forțelor sale, la soluționarea problemelor care frămîntă azi omenirea, la dezvoltarea colaborării între popoare, în interesul păcii și progresului în lume. Este elocvent faptul că țara noastră întreține astăzi relații diplomatice cu 93 de state (față de numai 25 în 1948) și legături economice cu peste 100 de țări, că s-au intensificat continuu contactele și întîlnirile pe care conducerea statului nostru le-a avut cu reprezentanții altor state, atît din Europa cît și de pe alte continente. Amploarea fără precedent a relațiilor noastre externe este o puternică dovadă a justeței politicii externe a partidului și guvernului țării, o recunoaștere a contribuției României la dezvoltarea bunei înțelegeri și a colaborării cu toate popoarele, la triumful cauzei păcii. *„Ca țară socialistă* — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea rostită recent la Cluj —, *România va acționa și în viitor pentru a-și aduce contribuția la dezvoltarea legăturilor cu toate statele, fără deosebire de orînduirea lor socială, la găsirea căilor pentru soluționarea problemelor internaționale în interesul păcii și socialismului. Acționînd astfel, ne îndeplinim atît obligațiile naționale față de poporul nostru, cît și obligațiile internaționale față de țările socialiste, față de mișcarea comunistă internațională, de cauza păcii".*

Întreaga activitate internațională a partidului și statului nostru are ca fundament trainic, permanent, principiile egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, respectării suveranității și independenței naționale, a dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur destinele. Aceste principii înaintate, corespunzînd năzuințelor și intereselor vitale ale tuturor popoarelor, exigențelor contemporane ale întăririi păcii și încrederii între state, se afirmă tot mai mult în sfera relațiilor internaționale, se bucură de recunoașterea și sprijinul unor păturii tot mai largi ale opiniei publice mondiale.

Pornind de la considerentul că toate țările, mari sau mici, sînt chemate să-și aducă contribuția activă, prin inițiative și acțiuni practice, concrete, la menținerea păcii, România depune eforturi neobosite pentru înfăptuirea consecventă a acestor principii în viața internațională, militează neobosit pentru zădărnicirea acțiunilor agresive și a politicii de forță promovate de cercurile imperialiste, este pe deplin solidară cu popoarele care luptă împotriva imperialismului, colonialismului și neocolonialismului, pentru cîștigarea și consolidarea independenței naționale. Dezbaterea într-o atmosferă de puternic entuziasm creator și aprobare unanimă a Tezelor și proiectului de Directive pentru Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român pune încă o dată în lumină hotărîrea neclintită a partidului și guvernului țării noastre, a întregului nostru popor, de a nu precupeți nici un efort, de a milita și în viitor — în strînsă unitate cu țările socialiste, cu toate forțele revoluționare și progresiste ale contemporaneității — pentru triumful cauzei păcii și socialismului, corespunzător intereselor fundamentale ale întregii omeniri.

Constantin FLOREA

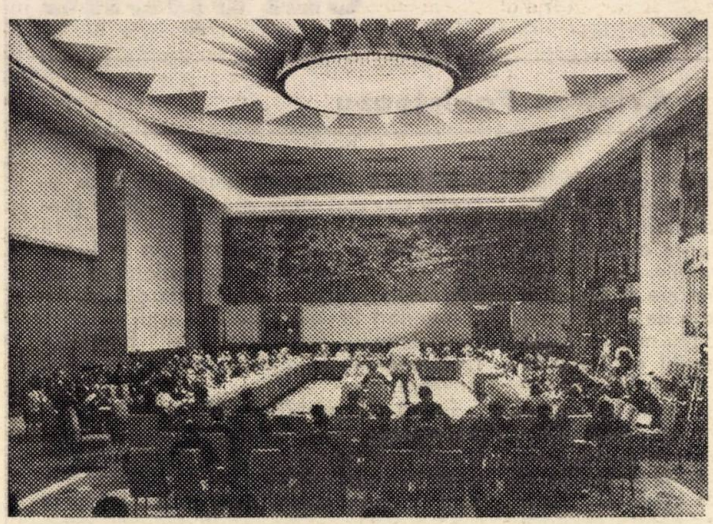

Belgrad. În sala întîlnirii consultative a țărilor neangajate

Belgrad

COMUNICAT FINAL

Lucrările întîlnirii consultative a reprezentanților speciali ai guvernelor țărilor nealiniate, care s-au încheiat la 12 iulie prin adoptarea în unanimitate a unui document final, au avut în centrul dezbaterilor examinarea a două probleme principale : rolul politicii de neangajare în lumea contemporană, în special în legătură cu problemele păcii, independenței și dezvoltării ; examinarea posibilităților de intensificare a consultărilor, colaborării și activităților comune ale țărilor neangajate în diferite domenii.

Întîlnirea de la Novi Beograd — subliniază comentatorii de presă — a reprezentat un prilej de reafirmare a principiilor politicii de neangajare conținute în declarațiile conferințelor anterioare de la Belgrad și Cairo, principii care continuă să-și mențină valabilitatea în condițiile lumii contemporane. Comunicatul final consideră că „actuala situație internațională cere intensificarea activității țărilor neangajate și a tuturor forțelor pregătite să ofere sprijin deplin principiilor independenței și suveranității în înlăturarea pericolelor sau a utilizării forței în rezolvarea conflictelor dintre statele independente, în restabilirea dreptului fiecărui popor de a hotărî independent și fără amestec dinafară asupra căilor și modalităților de dezvoltare proprie, lichidarea colonialismului și a diverselor forme de discriminare, accelerarea dezvoltării economice și egalitatea în drepturi în relațiile și colaborarea internațională". În acest context s-a subliniat necesitatea ca țările neangajate să-și consolideze și dezvolte relațiile reciproce și colaborarea.

Întîlnirea a reafirmat dreptul inalienabil al popoarelor care se mai află sub dominația colonială la independență și s-a pronunțat pentru luarea unor măsuri concrete care să asigure aplicarea Declarației O.N.U cu privire la independența acestor popoare. Exprimîndu-și sprijinul total pentru lupta eroică a poporului vietnamez, participanții și-au exprimat speranța că tratativele de la Paris se vor încheia — cît mai repede posibil — prin găsirea unei soluții care să permită poporului vietnamez să-și hotărască singur destinul.

Deși în cursul dezbaterilor s-au manifestat unele divergențe de păreri cu privire la necesitatea convocării celei de a treia conferințe la nivel înalt a țărilor neangajate, documentul final recunoaște utilitatea unei asemenea conferințe, în condițiile unor pregătiri corespunzătoare, și își exprimă dorința ca acele țări interesate care și-au proclamat atașamentul la politica de neangajare și în special care au obținut independența după conferința de la Cairo, precum și toate țările membre ale Organizației Unității Africane să fie de asemenea invitate la întîlnirea țărilor neangajate, a cărei dată va fi precizată ulterior.

Paris

ACTUALITATEA POLITICĂ

Scena politică franceză a fost marcată în săptămîna la care ne referim de două evenimente principale : conferința de presă a președintelui Pompidou, prima de la instalarea sa în funcția de șef al statului, și congresul noului partid socialist.

„Răspunsurile oratorului se apropiau foarte mult de cuvintele pronunțate recent în timpul campaniei electorale și nu au adus elemente substanțial noi". Comentatorii consideră în general îndreptățită această caracterizare făcută de editorialistul ziarului „Le Figaro" conferinței de presă a noului președinte. Potrivit declarațiilor șefului statului, viitoarea politică internă franceză pare să fie marcată de necesitatea „unor eforturi și sacrificii" pentru înfăptuirea „planului global de acțiune" pe care guvernul îl pregătește pentru perioada reluării activității parlamentare din toamna acestui an. În acest sens el a chemat toate formațiunile politice să colaboreze cu guvernul pentru realizarea sarcinilor acestuia. „Majorarea cheltuielilor publice preocupă în mod profund guvernul care este hotărît să le limiteze", iar „menținerea unui control asupra creditelor este esențială, dacă se dorește evitarea inflației", a declarat președintele Pompidou.

La capitolul politicii externe reține în principal atenția referirile la problemele Europei și ale lărgirii Pieței comune, precum și cele privind situația din Orientul Apropiat. Franța nu se opune în principiu aderării Marii Britanii, sau a oricărei alte țări, la C.E.E., a declarat președintele, dar „cei șase" vor trebui înainte de toate să se pună de acord asupra problemelor comunitare. „O soluționare a problemei germane, a spus președintele în continuare, nu va putea fi realizată decît prin destinderea relațiilor est-vest. Acesta este unul din motivele esențiale pentru care sîntem partizani ai acestei destinderi cu toate țările socialiste". Acordînd un spațiu mai larg situației din Orientul Apropiat, Pompidou a reafirmat hotărîrea Franței de a nu ridica embargoul livrărilor de arme pentru țările din această regiune, subliniind că modificările ce ar putea interveni vor depinde de evoluția situației militare și politice.

■

Delegații Partidului Socialist care asistaseră la 4 mai la Alfortville la prima sesiune a Congresului constitutiv al acestei formații — care avea să definească tactica electorală a socialiștilor — s-au reunit din nou timp de trei zile în suburbia pariziană Issy-les-Moulineux pentru a adopta statutul partidului, a defini orientarea politicii sale și a alege organele de conducere.

Rezoluția de politică generală adoptată la încheierea lucrărilor — sprijinită de o majoritate largă — respinge orice alianțe cu centriștii și subliniază că unitatea stîngii constituie axa normală a strategiei socialiștilor. În consecință, rezoluția cere ca partidul socialist să angajeze — fără condiții prealabile — o dezbatere publică permanentă cu Partidul

Prima conferință de presă a președintelui Pompidou. Ultimul din stînga : premierul Chaban-Delmas

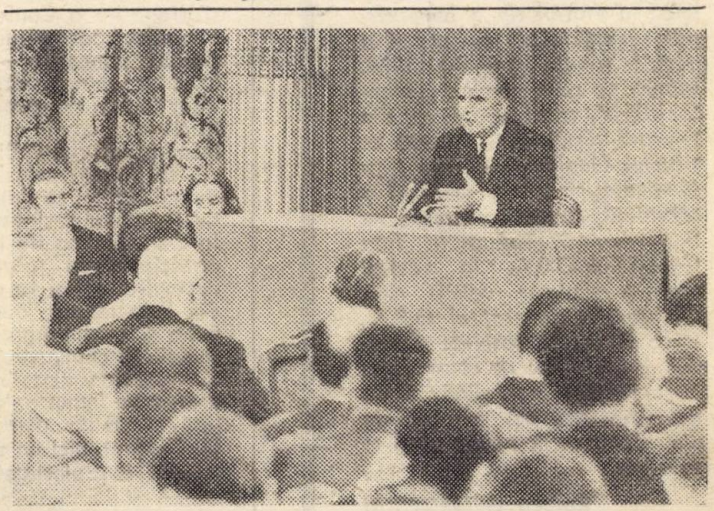

Comunist Francez. Această hotărîre, remarcă observatorii, evidențiază apariția unei alte orientări decît cea adoptată la congresul socialist de la Alfortville. După cum se știe, poziția adoptată de liderii socialiști în recentele alegeri prezidențiale, cînd au prezentat un candidat propriu respingînd propunerile în vederea unei candidaturi unice a stîngii, pe lîngă faptul că a dus la o ruptură între Mitterrand și S.F.I.O. a avut drept rezultat o distanțare netă în raporturile dintre acest din urmă partid și P.C. Francez.

Actuala reuniune de la Issy-les-Moulineux a stabilit convocarea pentru sfîrșitul acestui an a unui congres extraordinar care să definească un program al partidului adaptat la cerințele epocii actuale.

Tegucigalpa

AGRAVARE BRUSCĂ A CRIZEI

Criza — inițial sportivă — dintre Salvador și Honduras s-a transformat brusc în conflict armat. Agențiile de presă informează că la granița dintre cele două țări au avut loc puternice schimburi de focuri iar forțele aeriene din Salvador au bombardat mai multe orașe ale Hondurasului între care și capitala țării. Conflictul, izbucnit în urmă cu o lună și care a dus la ruperea relațiilor diplomatice dintre cele două țări, își are originea în fricțiunile provocate de prezența pe teritoriul Hondurasului a circa 300 000 de imigranți veniți din Salvador.

La Washington, Consiliul Organizației Statelor Americane a fost convocat de urgență, luni seara, în organism provizoriu de consultare în încercarea de a pune capăt crizei. Primul act al acestui organism a fost de a numi o comisie formată din reprezentanți a șapte state care se va deplasa la locul incidentelor în efortul de a pune capăt atentatelor armate și a găsi o soluție acestui conflict, soluție pe care comisia „bunelor oficii", constituită recent din miniștrii afacerilor externe ai statelor Guatemala, Costa Rica și Nicaragua nu au reușit să o găsească. Această comisie va fi direct responsabilă în fața Consiliului O.S.A. În același timp, o rezoluție votată cere secretarului general al O.S.A., Galo Plaza, să sesizeze Consiliul de Securitate de constituirea organismului consultativ și de orice hotărîre pe care acesta din urmă va fi nevoit să o ia în viitor.

Rodica GEORGESCU

În spiritul înțelegerii europene

Cristian Popișteanu

Dialogul european despre securitatea continentului a devenit în prezent o componentă a relațiilor internaționale. Nu mai este vorba doar despre enunțarea unor idei generoase și nobile. Se știe că mari desene ale unei Europe a păcii și armoniei au fost creionate de minți luminate secole de-a rîndul. Nu mai este vorba despre laborioase studii alcătuite în cabinetele cîtorva cercetători. Este de astă dată o veritabilă mișcare de translație, vizibilă pe ecran continental, de la dezideratul și necesitatea puternic resimțite de popoare de a se alcătui o ordine a securității europene spre căutarea, insistentă și realistă, a căilor pentru abordarea acestui mare capitol de importanță extremă pentru viața tuturor statelor mari și mici, din răsăritul și apusul pămîntului european.

Două documente diplomatice dintre cele mai recente pun în termeni concreți și la obiect problemele securității europene, referindu-se la convocarea unei conferințe consacrată acestor probleme.

Un memorandum al guvernului finlandez s-a ocupat pe larg de posibilitățile convocării, fără nici un fel de condiții prealabile, a unei asemenea Conferințe, pregătită cu minuțiozitate, cu participarea tuturor guvernelor interesate, care să aibă dreptul de a-și expune punctele de vedere și a-și formula propunerile în problemele europene. Răspunzînd acestui memorandum, guvernul Republicii Socialiste România, apreciind cu interes și salutînd preocupările Finlandei pentru consolidarea păcii în Europa, subliniază că, în prezent, în Europa există posibilități reale ca, prin eforturi comune, să se înainteze cu succes pe calea destinderii, spre crearea unui climat de bună vecinătate și cooperare, spre înfăptuirea securității pe continentul nostru.

Față de intenția ca guvernul finlandez să fie gazda proiectatei Conferințe europene, guvernul român nu are nici o obiecție dacă și ceilalți participanți sînt de acord.

Schimbul de documente diplomatice dintre Helsinki și București avînd drept obiect modalitățile practice de întrunire și pregătire a Conferinței europene se integrează tocmai acestui dialog de proporții continentale — și mai cu seamă de nivel guvernamental, parlamentar și al altor factori de răspundere —, care atestă climatul nou în care se pun astăzi problemele securității. Și dacă aceste probleme se discută astăzi în termeni atît de direcți, faptul se datorește evident inițiativei statelor socialiste, care au avansat la Consfătuirea de la București a țărilor participante la Tratatul de la Varsovia de acum trei ani și la cea de la Budapesta din luna martie, ideea Conferinței europene și unui program de ansamblu al securității continentului. Pentru prima oară în perioada postbelică, o propunere de asemenea importanță nu a fost respinsă sau evitată de către statele occidentale. De fapt, nici un stat nu s-a pronunțat împotriva proiectatei Conferințe și sînt numeroase guvernele europene care acordă cea mai mare atenție studierii pregătirii ei. Zi după zi, atenția acordată propunerilor din Declarația de la București și din Apelul de la Budapesta se manifestă în sugestii, luări de poziții, recomandări în capitale din estul și vestul continentului, memorandumul finlandez fiind o expresie a acestor stări de spirit pozitive.

Calea dezvoltării multilaterale a relațiilor de colaborare între state, indiferent de orînduirea lor socială, fiind calea esențială a înfăptuirii securității europene, este evidentă necesitatea cooperării și în pregătirea unei Conferințe dedicată acestui obiectiv.

Realizîndu-se prin relațiile interstatale bilaterale, prin legăturile și contactele dintre factorii lor de răspundere, studierea pregătirii unei Conferințe europene necesită examinarea cu deosebită atenție a tuturor sugestiilor cu privire la organizarea ei. Este esențial să se adopte o atitudine constructivă în această direcție, statele europene să vină unele în întîmpinarea altora, să manifeste o maximă receptivitate față de inițiativele, de punctele de vedere favorabile păcii și destinderii, indiferent din partea cui ar veni ele ; totodată, este necesar să fie inițiate noi acțiuni care să ralieze forțe tot mai ample la efortul pentru dezvoltarea multilaterală a cooperării între statele europene fără deosebire de orînduirea socială.

Fără a se nutri iluzii sau a se nesocoti dificultățile, impedimentele și obstacolele existente ca urmare a acelei situații care adusese relațiile intereuropene aproape de zero în anii războiului rece, fără a urmări ștergerea diferențierilor firești dintre pozițiile diferitelor state, dialogul european are o rezonanță și o implicație de certă valoare pozitivă pentru prezentul și viitorul continentului. Atunci cînd la sesiunea Sovietului Suprem al U.R.S.S. încheiată sîmbătă la Moscova, ministrul de externe sovietic Andrei Gromîko relevă preocuparea asiduă a guvernului său pentru întărirea securității europene sau cînd la Paris, în prima sa Conferință de presă, președintele Franței Pompidou accentuează ostilitatea politicii franceze față de blocurile militare, se marchează puncte noi, importante în favoarea destinderii și apropierii statelor cu regimuri politice, sociale, economice diferite. Sau, de asemenea, cînd la București două importante reuniuni de opinie publică, cum au fost masa rotundă a tineretului și colocviul european al A.D.I.R.I. — ținute săptămînile trecute — reliefează cu o prestigioasă participare de o largă diversitate de opinii, interesul și adeziunea la ideile securității europene, este limpede că în climatul european se inoculează tot mai rodnic germenii conlucrării și înțelegerii reciproce. Cu alte cuvinte, se simte tot mai mult că Europa redescoperă Europa. Ceea ce nu poate decît să fie de bun augur pentru securitatea Europei și pacea lumii.

Actualitatea Acordurilor de la Geneva

Ziua de 20 iulie marchează data încheierii, în urmă cu 15 ani, a Acordurilor de la Geneva cu privire la Indochina. Semnificația aniversării este încărcată de o însemnătate particulară în acest an ; ea nu ține, în primul rînd, de împlinirea unei cifre rotunde. La un deceniu și jumătate de la semnarea lor, Acordurile de la Geneva, prin spiritul care le animă, își păstrează deplina actualitate — în probleme principiale și practice — în actualul context vietnamez. Pentru că, în 1954, semnarea acestui document de o importanță deosebită — care a devenit moment de referință pentru istoria contemporană a Vietnamului — a însemnat încetarea războiului colonialist împotriva poporului vietnamez, a consacrat drepturile naționale fundamentale ale acestui popor — independența, suveranitatea, unitatea și integritatea teritorială a Vietnamului, a definit principiile menite să permită prevenirea unui nou război de agresiune împotriva poporului vietnamez, punîndu-se astfel în serviciul întronării unei păci trainice în Vietnam, în Indochina și în întregul sud-est asiatic.

Declarația de încheiere a Conferinței de la Geneva menționa, între altele, faptul că încetarea operațiunilor militare „va da Cambodgiei, Laosului și Vietnamului posibilitatea de a-și îndeplini și pe viitor rolul în comunitatea pașnică a națiunilor, în mod absolut independent și suveran".

Acordurile de la Geneva din 1954 privitoare la Vietnam, Laos și Cambodgia au reprezentat o victorie a luptei curajoase purtate vreme îndelungată de popoarele din Indochina împotriva dominației străine, pentru afirmarea independentă a propriei lor ființe naționale, semnificînd, în același timp, un succes al tuturor forțelor progresiste și iubitoare de pace din lume. Respectarea acordurilor ar fi permis acestor țări să-și consacre toate capacitățile, în condiții pașnice și sigure, ridicării nivelului lor de civilizație și progres, dezvoltării lor economice și sociale.

Dar în perioada care a urmat semnării acestui document, poporul vietnamez a fost deturnat în mod brutal de la eforturile sale pașnice, îndreptate spre realizarea aspirațiilor de dezvoltare, de progres social, de împlinire a năzuințelor sale de reunificare a patriei vietnameze. Consecutivele regimuri de marionete din Vietnamul de sud, cu sprijinul tot mai serios al Administrației americane, au violat și subminat sistematic aceste acorduri. Guvernele de la Saigon au sabotat organizarea alegerilor generale și, deci, reunificarea pașnică a Vietnamului, preconizată de acorduri. Apoi, deși articolele 7 și 12 din declarația finală a Conferinței de la Geneva din 1954 recunosc independența, suveranitatea, unitatea și integritatea teritorială a Vietnamului, iar articolele 16 și 18 interzic introducerea de trupe și personal militar străin în cele două zone ale Vietnamului, Statele Unite, începînd mai ales cu primii ani ai acestui deceniu, și-au sporit continuu prezența și angajarea militară în Vietnam, iar prin politica de escaladare a războiului purtat împotriva poporului vietnamez au aruncat în luptă mai mult de o jumătate de milion de soldați și o uriașă capacitate militară.

Recentul Memorandum al ministerului afacerilor externe al R.D. Vietnam, prilejuit de aniversarea încheierii acordurilor de la Geneva, subliniază că „în cursul ultimilor 15 ani, guvernul Republicii Democrate Vietnam și poporul vietnamez au fost întotdeauna credincioase principiilor fundamentale ale acordurilor de la Geneva și și-au îndeplinit cu rigurozitate obligațiile ce le reveneau în baza acestor acorduri". Ca exemple concrete în acest sens, trebuie citate propunerea în patru puncte, de rezolvare a problemei vietnameze, prezentată de guvernul R.D. Vietnam în urmă cu patru ani, ca și programul politic și soluția globală în zece puncte ale Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de sud, care sînt expresii ale respectării riguroase a principiilor înscrise în acordurile din 1954.

Astăzi, în condițiile în care poporul vietnamez se află angajat din plin în respingerea agresiunii, în crearea condițiilor care să-i permită să-și urmeze calea proprie a dezvoltării sale naționale, fără amestec dinafară, respectarea riguroasă a principiilor care se afirmă tot mai mult în viața internațională — subliniate în modul cel mai clar și în textul acordurilor de la Geneva — se impune ca o realitate imperioasă și de netăgăduit.

Eroica rezistență a poporului vietnamez în lupta pentru apărarea și eliberarea țării sale, succesele obținute de forțele patriotice din Vietnamul de sud care au aruncat în luptă marile lor capacități de vitejie, curaj, moral strălucit, au demonstrat că în zilele noastre un popor care-și apără cu tenacitate și dîrzenie pămîntul patriei, care se devotează salvgardării ființei sale naționale nu poate fi înghenuncheat și distrus. În Vietnam, ca pretutindeni în lume se învederează în modul cel mai convingător că soluționarea militară, încercarea de a impune prin mijloace violente rezolvarea conflictelor dintre state, este sortită eșecului ; calea reglementării politice, prin tratative care să pornească și să urmărească neabătut respectarea intereselor naționale fundamentale ale poporului vietnamez se dovedește singura alternativă rezonabilă.

Interesele majore ale păcii și securității, reclamă, ca unul din marile comandamente ale vieții internaționale, încetarea războiului purtat împotriva poporului vietnamez, crearea condițiilor pentru ca acesta să-și poată decide soarta singur, în deplină libertate, fără nici un amestec dinafară. De înfăptuirea acestui obiectiv major depind într-o mare măsură, ameliorarea atmosferei internaționale, normalizarea și dezvoltarea raporturilor interstatale, întărirea păcii și înflorirea cooperării între statele lumii.

În sprijinul cauzei juste a poporului vietnamez s-a ridicat, în acești ani, întreaga omenire progresistă, care urmărește cu vie emoție și simpatie succesele repurtate în lupta pentru independență și libertate a Vietnamului eroic.

Animat de profunde sentimente internaționaliste, poporul român acordă întregul sprijin în plan material, moral, politic și diplomatic luptei poporului vietnamez pentru triumful cauzei sale drepte.

Poporul român a salutat cu bucurie — și a apreciat ca un important succes politico-diplomatic al patrioților vietnamezi — constituirea Guvernului Revoluționar Provizoriu al Republicii Vietnamului de sud. Guvernul Republicii Socialiste România a recunoscut, printre primele, existența legitimă a acestui guvern și a stabilit relații diplomatice cu el, considerîndu-l exponentul adevărat al intereselor fundamentale ale populației sud-vietnameze.

În cuvîntarea rostită zilele trecute la Cluj, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, sublinia din nou „preocuparea țării noastre față de faptul că se continuă războiul dus de Statele Unite în Vietnam, preocuparea noastră pentru succesele tratativelor care au loc la Paris între Statele Unite și reprezentanții Vietnamului, dorința noastră ca aceste tratative să ducă la asigurarea dreptului poporului vietnamez mult încercat de a-și hotărî dezvoltarea sa fără nici un amestec dinafară, să asigure pacea în această parte a lumii. Ne exprimăm deplina solidaritate cu lupta poporului vietnamez, căruia îi vom acorda și în continuare întregul nostru sprijin, dorindu-i din toată inima succes deplin în lupta sa pentru independență, pentru a obține pacea și a-și putea consacra întreaga activitate construcției socialismului și făuririi propriei sale bunăstări".

Interesele Vietnamului eroic, ale păcii în regiunea de sud-est a Asiei, ca și interesele păcii și securității generale, impun respectarea drepturilor fundamentale ale popoarelor din această parte a globului, încetarea imixtiunii străine în afacerile lor interne — deziderate oglindite și în textele acordurilor cu privire la Indochina încheiate în urmă cu 15 ani la Geneva. Celebrarea adoptării acestui important document prilejuiește, încă o dată, reafirmarea stimei profunde și admirației deosebite față de lupta dîrză a poporului vietnamez, a solidarității internaționale față de aspirațiile fierbinți ale poporului vietnamez la libertate, independență, reunificarea patriei, a căror înfăptuire este menită să deschidă cale largă păcii și progresului social în Vietnam — act cu consecințe binefăcătoare asupra întregului climat internațional.

Corneliu VLAD

Prietenia și colaborarea multilaterală cu țările socialiste — temelia politicii externe a României

Conf. univ. dr. Dumitru I. Mazilu

Bilanțul marilor realizări cu care întregul nostru popor întîmpină Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român — eveniment cu ample rezonanțe în viața țării, amplificate de faptul că pregătirea și desfășurarea lucrărilor sale au loc în anul jubiliar al împlinirii unui sfert de veac de la eliberarea României de sub jugul fascist — pune puternic în lumină vasta activitate desfășurată de către partidul și statul nostru atît în domeniul operei de edificare a societății socialiste cît și pe planul relațiilor externe. Politica consecvent internaționalistă a partidului și guvernului român își găsește o expresie concretă în preocuparea neobosită pentru dezvoltarea prieteniei și colaborării frățești cu țările socialiste, pentru adîncirea și cimentarea solidarității dintre toate forțele antiimperialiste, în lupta pentru pacea și progresul omenirii. Situînd în centrul politicii sale externe prietenia și alianța cu țările socialiste, România dezvoltă în același timp relațiile cu toate popoarele lumii pe baza principiilor ce se afirmă tot mai puternic în viața internațională — respectarea independenței și suveranității naționale, neamestecul în treburile interne, egalitatea în drepturi, colaborarea pe baza avantajului reciproc.

Preocuparea pentru dezvoltarea legăturilor multilaterale cu toate țările socialiste formează obiectivul central, factorul fundamental al politicii externe a Partidului Comunist Român și guvernului țării noastre, reflectînd cu fidelitate năzuințele cele mai fierbinți ale întregului nostru popor, interesele vitale ale socialismului.

În realizarea acestei politici, partidul nostru a pornit și pornește de la concepția că între lupta pentru edificarea noii orînduiri în fiecare țară, pentru dezvoltarea ei economică și culturală, și lupta pentru interesele generale ale socialismului, pentru afirmarea și manifestarea solidarității internaționale, există o strînsă unitate dialectică. Preocupîndu-ne de asigurarea mersului înainte al societății noastre socialiste, acordăm în același timp o atenție deosebită dezvoltării relațiilor cu țările socialiste — cu țările socialiste vecine, cu cele membre ale C.A.E.R., cu toate celelalte state ale sistemului mondial socialist. „*Noi* — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea ținută recent la mitingul de la Satu Mare — *pornim de la faptul că construirea cu succes a socialismului în fiecare țară reprezintă o contribuție la întărirea și dezvoltarea sistemului mondial socialist și, în același timp, la asigurarea unității țărilor socialiste, reprezintă un sprijin pentru victoria socialismului în fiecare țară. De aceea, noi vom acționa și în viitor, cu neabătută consecvență, pentru a dezvolta, în toate domeniile, relații de colaborare și cooperare cu toate țările socialiste, văzînd în aceasta una din obligațiile noastre atît naționale cît și internaționale*". Prin întreaga lor politică internă și externă, partidul și statul nostru au militat și militează, într-un spirit de înaltă responsabilitate, pentru traducerea în viață a acestor deziderate majore.

Dezvoltarea prieteniei și colaborării multilaterale cu celelalte țări socialiste este o cerință obiectivă a epocii noastre. Formarea și consolidarea sistemului mondial socialist constituie rezultatul procesului legic al trecerii omenirii de la capitalism la socialism. Prin forțele sociale pe care se sprijină, prin țelurile sale, socialismul este orînduirea cea mai progresistă din istorie, singura în măsură să lichideze inegalitățile și contradicțiile sociale inerente orînduirii capitaliste, să mobilizeze și să valorifice întregul său potențial material și uman în interesul asigurării progresului și bunăstării oamenilor muncii — adevărații făuritori ai istoriei.

Sistemul mondial socialist este format din state libere, independente și suverane, legate prin comunitatea de orînduire social-economică și politică, prin identitatea țelurilor supreme, prin ideologia comună — marxism-leninismul. Forța sistemului socialist mondial — principalul reazem al mișcării revoluționare și progresiste contemporane — rezidă atît în potențialul său economic, politic și social-cultural, cît și în caracterul relațiilor care se stabilesc între țările socialiste, relații menite să demonstreze și în acest domeniu superioritatea noii orînduiri, să devină un exemplu convingător de raporturi între state pentru toate popoarele lumii.

Partidul și statul nostru consideră că întărirea colaborării internaționaliste dintre țările socialiste are o importanță deosebită pentru accelerarea construcției socialismului în fiecare țară în parte, pentru victoria cauzei socialismului și păcii în întreaga lume, pentru menținerea păcii. Se știe că în lume există încă forțe reacționare, agresive, care se opun progresului și pun în primejdie pacea. Atîta timp cît există imperialism există și pericolul izbucnirii unui război mondial, al atentatelor la adresa libertății și cuceririlor revoluționare ale popoarelor. Astăzi există, însă, suficiente forțe social-politice care, acționînd în mod unit, pot să zădărnicească planurile imperialiștilor, pot impune pacea și asigura omenirii condiții pentru înfăptuirea năzuințelor sale de progres economic și social. Numai strîns unit, sistemul socialist mondial poate exercita o influență crescîndă asupra dezvoltării omenirii, poate valorifica întregul său potențial, întreaga sa superioritate în lupta pentru pace și progres. Subliniind că în centrul activității internaționale a partidului și guvernului nostru se află prietenia cu țările sistemului mondial socialist, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea în cuvîntarea rostită la Conferința extraordinară a organizației județene de partid Cluj : „*Noi pornim de la faptul că aceste țări, care au scuturat jugul capitalismului și au pășit pe drumul socialismului, au un rol tot mai hotărîtor în desfășurarea vieții internaționale, că ele trebuie să acționeze tot mai unit pentru a-și putea aduce contribuția la cauza păcii și socialismului în lume*".

În anii edificării societății socialiste, ca urmare a politicii consecvent științifice a partidului și guvernului, România a statornicit și întreține, în prezent, relații bune, principiale, în continuă dezvoltare, cu toate statele socialiste. În realizarea acestei politici, țara noastră a pornit întotdeauna de la convingerea că ceea ce unește țările socialiste este incomparabil mai important decît deosebirile de păreri dintre ele, că există premisele obiective pentru dezvoltarea continuă a legăturilor de prietenie și colaborare frățească dintre țările socialiste. Acționînd în acest spirit, România a militat și militează pentru dezvoltarea sistematică a colaborării tovărășești dintre țările socialiste, în interesul fiecărei țări socialiste și al sistemului mondial socialist.

Partidul și guvernul țării noastre acordă o deosebită însemnătate întăririi continue a alianței și colaborării frățești cu popoarele Uniunii Sovietice, de care sîntem legați prin vechi tradiții de amiciție și bună vecinătate, prin raporturi de trainică solidaritate internaționalistă. De-a lungul anilor, s-au dezvoltat necontenit relațiile reciproce de colaborare prietenească în domeniile politic, economic, științifico-tehnic, s-au extins schimburile de experiență în diferite domenii ale construcției socialiste. Poporul român — care păstrează neștearsă amintirea sprijinului internaționalist primit din partea U.R.S.S. în lupta pentru eliberarea patriei de sub jugul fascist și care dă o înaltă apreciere contribuției hotărîtoare a Uniunii Sovietice la întărirea forțelor socialismului și păcii — și-a manifestat în repetate rînduri hotărîrea de a face totul pentru dezvoltarea prieteniei și colaborării dintre cele două țări și partide în lupta pentru făurirea orînduirii socialiste și comuniste, pentru triumful socialismului și păcii în lume.

Țara noastră dezvoltă, de asemenea, relațiile de prietenie și colaborare frățească cu celelalte state socialiste din Europa — Bulgaria, Iugoslavia, Ungaria, țări socialiste vecine, cu Cehoslovacia, Polonia și Albania, cu Republica Democrată Germană — pri-

„Partidul Comunist Român și guvernul Republicii Socialiste România vor acționa necontenit pentru extinderea și întărirea raporturilor politice, economice, tehnico-științifice și culturale cu toate țările socialiste vecine — Uniunea Sovietică, Bulgaria, Iugoslavia, Ungaria, cu celelalte țări socialiste europene — Albania, Cehoslovacia, Republica Democrată Germană, Polonia, cu țările socialiste de pe continentul asiatic — Republica Populară Chineză, Republica Populară Democrată Coreeană, Republica Populară Mongolă și Republica Democrată Vietnam, cu primul stat socialist de pe continentul american — Republica Cuba".

(Din Tezele Comitetului Central al Partidului Comunist Român pentru Congresul al X-lea al partidului)

mul stat socialist german al muncitorilor și țăranilor, țări față de care poporul nostru nutrește calde sentimente de prietenie. România este legată prin aceleași puternice legături internaționaliste, de prietenie și colaborare frățească, cu Republica Populară Chineză — marea țară socialistă din Asia, fiind animată de năzuința sinceră ca raporturile reciproce dintre cele două țări și partide, dintre cele două popoare, să devină tot mai trainice și mai puternice. O sinceră și trainică prietenie leagă, de asemenea, țara noastră de celelalte țări socialiste din Asia — Republica Democrată Vietnam, Republica Populară Democrată Coreeană, Republica Populară Mongolă, de prima țară socialistă din America Latină — Republica Cuba.

„*Republica Socialistă România* — se spune în Tezele Comitetului Central al Partidului Comunist Român pentru Congresul al X-lea al partidului — *va promova în continuare o politică externă în centrul căreia se situează în mod statornic prietenia frățească, alianța și colaborarea multilaterală cu toate țările socialiste*".

Pe baza hotărîrilor Congresului al IX-lea al P.C.R. s-a desfășurat o activitate susținută în direcția extinderii și întăririi raporturilor politice, economice, tehnico-științifice și culturale cu toate țările socialiste. Sînt de menționat în acest sens numeroasele contacte desfășurate în ultimii ani între conducătorii de partid și de stat ai țării noastre și cei ai țărilor socialiste, întîlnirile și schimburile reciproce de delegații care au prilejuit abordarea și discutarea în comun, într-un spirit deschis, de conlucrare și sinceritate tovărășească, a diferitelor probleme de interes comun, fie din sfera relațiilor bilaterale, fie din aceea a situației internaționale sau a situației din mișcarea comunistă și muncitorească. Utilitatea, caracterul fructuos al acestor discuții au fost confirmate de rezultatele dobîndite în contactele nemijlocite, în întîlnirile care au avut loc în ultimul timp între conducători de partid și de stat ai țării noastre și ai celorlalte țări socialiste.

Acest lucru a fost demonstrat, de pildă, cu prilejul Consfătuirii Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia, desfășurată în luna martie la Budapesta, în cadrul căreia s-a ajuns la concluzii și hotărîri comune importante atît în ce privește măsurile pentru dezvoltarea colaborării militare între țările membre ale acestui tratat, cît și în ce privește hotărîrea lor de a acționa pentru asigurarea păcii în Europa și în lumea întreagă. Apelul adresat tuturor statelor europene de către Consfătuire a fost apreciat în cercuri largi ale opiniei publice mondiale ca un document capabil să contribuie la stimularea tendințelor și curentelor care se pronunță pentru consolidarea păcii și asigurarea securității pe continentul european. Utilitatea contactelor directe a fost relevată, de asemenea, de cea de-a XXIII-a sesiune a Consiliului de Ajutor Economic Reciproc întrunită la Moscova în luna aprilie, care a adoptat o serie de hotărîri în vederea perfecționării conlucrării economice a țărilor socialiste membre ale C.A.E.R. Lucrările sesiunii — desfășurate într-un climat de încredere și stimă reciprocă — s-au concretizat în elaborarea unor soluții unanim acceptabile, în măsură a permite valorificarea crescîndă a posibilităților ample oferite de cadrul și statutul C.A.E.R. în avantajul fiecărei țări membre și al întregului sistem socialist.

Viața, experiența practică demonstrează, fără tăgadă, că schimbul direct și deschis de păreri — desfășurat în condițiile luării în considerare a punctelor de vedere ale interlocutorilor, ale grijii pentru asigurarea unei depline egalități, a respectului și încrederii reciproce între părți — contribuie la elucidarea problemelor în discuție, la găsirea acelor soluții care servesc, în același timp, intereselor fiecăruia și intereselor generale ale socialismului și păcii, contribuind la consolidarea bunelor raporturi între țări și partide.

Partidul Comunist Român pornește de la premisa că, cu cît fiecare țară socialistă este mai bogată și mai prosperă, are un nivel de dezvoltare economică și socială mai ridicat, cu atît mai mare este capacitatea materială și politică a sistemului mondial socialist, cu atît mai puternice sînt forțele socialismului și păcii în întreaga lume. Avîntul economiei fiecărei țări socialiste creează posibilități de extindere și intensificare a colaborării între statele socialiste, în interesul fiecărui popor și al întregului sistem mondial socialist. Așezînd industria și agricultura proprie pe baza celor mai moderne cuceriri ale științei și tehnicii, statele socialiste pot să-și acorde un sprijin reciproc tovărășesc mai eficient, contribuind, în același timp, la întărirea sistemului socialist mondial, la triumful socialismului și păcii în lume. Totodată, un factor important al progresului continuu al țărilor socialiste îl constituie dezvoltarea colaborării și cooperării lor multilaterale, întrajutorarea reciprocă în spiritul internaționalismului socialist.

Pornind de la strînsa unitate dintre factorii interni și cei externi ai edificării noii orînduiri, România acordă o atenție permanentă dezvoltării relațiilor de colaborare economică și tehnico-științifică cu țările membre ale C.A.E.R. — la activitatea căruia participă încă de la înființarea sa —, cu toate țările socialiste. Aceasta își găsește, de pildă, expresia, în faptul că schimburile comerciale cu celelalte state socialiste ocupă locul central în comerțul exterior al României. În anul 1967, în raport cu anul 1960, volumul schimburilor comerciale ale țării noastre cu aceste țări a fost de 1,6 ori mai mare ; pe primul loc în schimburile comerciale ale României cu țările socialiste se situează Uniunea Sovietică. S-au dezvoltat, de asemenea, an de an, schimburile comerciale cu celelalte țări socialiste din Europa, Asia și America.

România consideră că, în întărirea și lărgirea relațiilor economice dintre țările membre ale C.A.E.R., un rol important, alături de coordonarea planurilor economice ca formă principală de colaborare, au dezvoltarea pe baza principiilor unanim convenite a cooperării în producție și a specializării, extinderea legăturilor tehnice și științifice, corespunzător cerințelor imperioase ale revoluției tehnico-științifice contemporane. Relațiile de cooperare între țările membre ale C.A.E.R., între toate țările socialiste se pot realiza într-o complexitate de forme și acțiuni, multe dintre ele propuse deja de țara noastră, printre care citățm : acțiuni de cooperare pentru construirea unor obiective industriale ; cooperarea pentru livrarea în comun de echipament, instalații sau părți de instalații pe terțe piețe ; cooperarea în fabricarea unor mașini, utilaje și echipamente pentru satisfacerea necesităților celor două părți care cooperează ; fabricarea pentru parteneri străini a unor produse pe baza licenței și documentației lor ; acțiuni de cooperare pe tărîm comercial, științific, tehnic etc. România a prezentat, în acest sens, tuturor țărilor socialiste propunerile sale privind dezvoltarea cooperării în producție, tehnico-științifice, mai ales în ramurile construcției de mașini, energetică, minieră, bunuri de consum, agricultură ș.a. Sînt perfectate sau urmează a-și găsi concretizarea forme de cooperare cu diferite țări care au răspuns acestor propuneri.

Colaborarea și cooperarea între statele socialiste — avînd drept scop înlesnirea înfăptuirii cu succes a aceleiași opere de dezvoltare multilaterală a tuturor țărilor socialiste — îmbracă forme și metode de realizare care, în mod necesar, trebuie să țină seama de stadiul actual al dezvoltării sistemului socialist mondial, de respectarea valorilor fundamentale ale vieții naționale a fiecărui popor, de cerințele progresului tehnic-economic contemporan.

Partidul și statul nostru s-au pronunțat și se pronunță pentru perfecționarea și intensificarea colaborării dintre țările membre ale C.A.E.R. în spiritul principiilor relațiilor dintre țările socialiste, înscrise și în Statutul acestei organizații, acționează neobosit pentru ca, prin întreaga sa activitate, Consiliul de Ajutor Economic Reciproc să devină accesibil și atractiv și altor țări socialiste și chiar nesocialiste, să-și sporească tot mai mult aportul la întărirea influenței sistemului mondial socialist, la dezvoltarea colaborării economice și tehnico-științifice internaționale.

Ca membră a Organizației Tratatului de la Varșovia, România a făcut și face totul pentru a-și întări capacitatea sa de apărare, a forțelor sale armate, care stau de strajă securității patriei, dezvoltînd, totodată, colaborarea militară cu forțele armate ale celorlalte țări socialiste participante la Tratat, cu armatele tuturor țărilor socialiste. Țara noastră își îndeplinește întocmai obligațiile ce-i revin în cadrul Tratatului de la Varșovia. Acționînd în spi-

ritul unei înalte răspunderi față de poporul nostru, față de cauza socialismului, partidul și guvernul român își aduc contribuția activă la întărirea relațiilor prietenești, a colaborării de arme dintre forțele armate ale țărilor socialiste. În repetate rînduri, partidul și guvernul țării noastre au subliniat că, în cazul unei agresiuni imperialiste, România va fi gata ca împreună cu aliații săi, să acționeze cu toate forțele și să-și facă datoria.

Elementul esențial al asigurării unității și coeziunii țărilor socialiste, al adîncirii prieteniei și colaborării multilaterale dintre aceste țări îl constituie aplicarea cu strictețe, în relațiile dintre ele, a principiilor marxism-leninismului și internaționalismului socialist, respectarea suveranității și independenței, neamestecul în treburile interne, egalitatea în drepturi, avantajul reciproc și întrajutorarea tovărășească, principii care formează un tot unitar, inseparabil. *„Înfăptuirea acestor principii* — se precizează în Tezele C.C. al P.C.R. pentru Congresul al X-lea — *conferă forță și trăinicie relațiilor dintre țările sistemului mondial socialist, este menită să ofere un model convingător și viabil de realizare în practică a idealurilor de libertate și independență care au însufletit lupta popoarelor de-a lungul timpului, a dorinței lor de a trăi în pace, prietenie, în stimă și încredere reciprocă".*

Desigur, în relațiile dintre țările socialiste pot apare și apar deosebiri de păreri și divergențe. Așa cum se știe, de mai mulți ani, în cadrul sistemului socialist mondial se manifestă divergențe serioase, au apărut elemente de tensiune care afectează unitatea și relațiile dintre țările socialiste. Partidul și statul nostru consideră că aceste divergențe vor dispare și trebuie să dispară în mod inevitabil, în cursul procesului de perfecționare continuă a colaborării și relațiilor internaționaliste dintre popoarele țărilor socialiste. Aceasta impune, însă, stricta respectare a principiilor de bază ale relațiilor dintre aceste țări, singura temelie trainică a dezvoltării colaborării și solidarității internaționaliste a țărilor socialiste, a unității și coeziunii sistemului mondial socialist. *„Noi pornim de la faptul că* — sublinia în cuvîntarea rostită recent la Cluj tovarășul Nicolae Ceaușescu — *divergențele actuale dintre țările socialiste sînt vremelnice, că trebuie să acționăm cu hotărîre pentru atenuarea și lichidarea lor. În felul acesta, ne vom îndeplini o îndatorire națională și internațională".*

Partidul și guvernul țării noastre depun eforturi stăruitoare, în spirit constructiv, pentru lichidarea disensiunilor în relațiile dintre țările socialiste, își aduc contribuția activă la dezvoltarea bunelor raporturi între țările socialiste, între partidele comuniste și muncitorești, la găsirea căilor pentru refacerea unității și întărirea continuă a mișcării comuniste și muncitorești internaționale — cea mai influentă forță politică a contemporaneității.

Succesele dobîndite de țara noastră în toate domeniile de activitate, contribuția activă a partidului și guvernului la dezvoltarea prieteniei și colaborării frățești multilaterale cu toate țările socialiste constituie o vie expresie a politicii profund internaționaliste a Partidului Comunist Român, a Republicii Socialiste România.

Corespondență din Moscova de la Silviu Podină

Dezbateri de politică externă

Cea de a șasea sesiune a Sovietului Suprem al U.R.S.S., avînd drept principală problemă la ordinea de zi politica externă a Uniunii Sovietice, relațiile U.R.S.S. cu țările lumii, și-a încheiat lucrările. În cadrul sesiunii, deputații au dezbătut raportul prezentat de Andrei Gromîko, ministrul afacerilor externe al U.R.S.S., intitulat „Probleme ale situației internaționale și ale politicii externe a Uniunii Sovietice".

Relevînd principalele direcții și sarcini ale politicii externe a U.R.S.S. în etapa actuală, Andrei Gromîko a declarat că scopul acestei politici este acela de a asigura, împreună cu celelalte țări socialiste, condiții internaționale favorabile pentru construcția socialismului și comunismului, de a întări unitatea și coeziunea, prietenia dintre țările socialiste, de a sprijini mișcările de eliberare națională și colaborare multilaterală cu tinerele state în curs de dezvoltare. „Politica externă sovietică, a subliniat vorbitorul, apără cu consecvență principiul coexistenței pașnice între state indiferent de orînduirea lor socială".

Vorbind despre relațiile dintre țările socialiste, ministrul afacerilor externe al U.R.S.S. a subliniat că acestea reprezintă un nou tip de relații, ce decurg din natura orînduirii sociale a acestor țări. Solidaritatea lor internaționalistă, strînsa lor alianță constituie o uriașă forță în lupta pentru pace și socialism.

Raportorul s-a oprit asupra relațiilor economice în continuă dezvoltare ale țărilor membre ale C.A.E.R., subliniind importanța hotărîrilor luate de recenta sesiune a Consiliului de Ajutor Economic Reciproc pentru extinderea și adîncirea colaborării economice dintre țările membre.

Abordînd problemele securității internaționale, ale luptei pentru pace, ministrul de externe sovietic a condamnat politica agresivă a cercurilor imperialiste. El și-a exprimat speranța că propunerile de reglementare politică a conflictului din Vietnam, prezentate de R. D. Vietnam și de Frontul Național de Eliberare al Vietnamului de sud — iar în prezent de Guvernul Revoluționar Provizoriu al Republicii Vietnamului de sud — vor fi primite pozitiv de către S.U.A. Uniunea Sovietică, a spus A. Gromiko, sprijină și va sprijini poporul vietnamez în lupta sa dreaptă.

O parte importantă a raportului a fost consacrată problemelor europene. Scopurile principale ale politicii externe sovietice, a declarat Andrei Gromîko, sînt, în această parte a lumii, lupta pentru destindere, contracararea hotărîtă a politicii cercurilor agresive revanșiste, imperialiste, lupta pentru întărirea securității europene, pentru o colaborare pașnică reciproc avantajoasă a tuturor statelor europene. Frontierele stabilite după război, granițele de pe Oder-Neisse și dintre cele două state germane, a subliniat vorbitorul, sînt o importantă garanție a securității europene.

După ce s-a referit pe larg la pericolul pe care îl reprezintă forțele neonaziste și revanșiste din R.F.G., raportorul a menționat că R.F.G. „are nu mai puține posibilități decît alte țări pentru dezvoltarea unor relații normale cu Uniunea Sovietică". Guvernul sovietic este gata să continue schimbul de

Moscova. În timpul lucrărilor Sovietului Suprem

păreri cu R.F.G., privind renunțarea la folosirea forței, inclusiv încheierea unui acord corespunzător, și, de asemenea, în legătură cu alte probleme ale relațiilor sovieto—vest-germane.

Abordînd problema creării unui sistem de securitate colectivă în Europa, raportorul a declarat că Uniunea Sovietică este gata să examineze orice propuneri ale altor state îndreptate spre destindere în Europa, spre întărirea păcii europene. În acest context, el a amintit Declarația de la București a statelor membre ale Tratatului de la Varșovia, care conține un larg program de măsuri referitoare la asigurarea securității în Europa, precum și Apelul de la Budapesta cu privire la convocarea unei conferințe europene care să dezbată problemele securității, document care a găsit un larg ecou în țările continentului. A. Gromîko a apreciat pozitiv inițiativa guvernului finlandez în legătură cu pregătirea acestei conferințe.

În continuarea raportului său, Andrei Gromîko s-a ocupat de relațiile sovieto-chineze, expunînd poziția guvernului sovietic în legătură cu aceste relații. El s-a pronunțat pentru „restabilirea și dezvoltarea în viitor a prieteniei dintre U.R.S.S. și R. P. Chineză", pentru „rezolvarea divergențelor pe cale pașnică, pe calea tratativelor" și a arătat că „trebuie să se elimine incidentele, că în relațiile noastre limbajul vrajbei și al forței este un limbaj nepotrivit".

O altă problemă abordată în raport a fost aceea a încetării cursei înarmărilor și dezarmării. Printre aspectele ei de stringentă actualitate s-a menționat, în primul rînd, necesitatea unui acord între marile puteri în domeniul armelor strategice. Uniunea Sovietică, a spus A. Gromîko, este gata să înceapă un schimb de păreri cu S.U.A. în această chestiune.

Vorbind despre relațiile sovieto-americane, ministrul de externe al U.R.S.S. a declarat că guvernul sovietic se pronunță pentru dezvoltarea și transformarea lor în relații prietenești. În problemele sprijinirii păcii, a spus el, U.R.S.S. și S.U.A. găsesc un limbaj comun. Menționînd declarația președintelui Nixon că după perioada confruntărilor urmează era tratativelor, vorbitorul a arătat că Uniunea Sovietică este pentru tratative sovieto-americane atît în probleme ale relațiilor bilaterale cît și în problemele internaționale rămase pînă acum nerezolvate. El a propus un schimb de delegații competente ale Sovietului Suprem al U.R.S.S. și Congresului S.U.A. În U.R.S.S., a spus vorbitorul, nu au rămas neobservate nici declarațiile președintelui S.U.A. în favoarea unei întîlniri sovieto-americane la cel mai înalt nivel, bine pregătite.

În cadrul dezbaterilor pe marginea raportului prezentat de Andrei Gromîko, au luat cuvîntul mai mulți deputați ai Sovietului Suprem, care au subliniat importanța și actualitatea examinării de către sesiune a situației internaționale și a politicii externe a U.R.S.S.

Deputatul Nikolai Patolicev, ministrul comerțului exterior al U.R.S.S., a prezentat un larg tablou al relațiilor economice externe ale U.R.S.S. arătînd că Uniunea Sovietică a devenit una dintre cele mai mari țări comerciale din lume. „Comerțul nostru exterior, care se înfăptuiește pe baza monopolului de stat, a declarat Nikolai Patolicev, este nu numai o problemă comercială complexă, dar și o problemă de o mare însemnătate politică. Ea constituie o bază bună pentru întărirea relațiilor politice, economice, culturale cu popoarele din alte țări". Un loc central în relațiile economice ale U.R.S.S. cu străinătatea — a spus vorbitorul — îl ocupă țările socialiste. Lor le revin peste două treimi din comerțul exterior al U.R.S.S. La rîndul său, U.R.S.S. este principalul partener în comerțul exterior al majorității țărilor socialiste. Se dezvoltă cu deosebit succes relațiile comerciale cu statele membre ale C.A.E.R. „Uniunea Sovietică — a spus N. Patolicev — desfășoară o colaborare economică cu peste 70 de țări în curs de dezvoltare". Referindu-se la relațiile economice cu țările capitaliste dezvoltate, vorbitorul a arătat că, în ultimii ani, se dezvoltă cu succes relațiile comerciale și tehnico-științifice ale U.R.S.S. cu Finlanda, Franța, Anglia, Japonia, Italia, Austria și alte țări.

În cuvîntarea sa, deputatul A. I. Snecikus, prim-secretar al C.C. al P.C. din Lituania, referindu-se la problemele securității europene, a spus, printre altele, că în prezent problemele Europei „depind nu numai de uneltirile statelor imperialiste. Țările socialiste constituie o barieră în fața forțelor reacțiunii. Ele formează astăzi peste jumătate din populația Europei. La consfătuirea sa de la Budapesta a fost formulată propunerea privind crearea unui sistem de securitate europeană. Uniunea Sovietică și alte țări socialiste văd în aceasta baza pentru transformarea continentului european într-o regiune a păcii și coexistenței pașnice". „Posibilitățile pentru discutarea problemelor arzătoare ale securității europene, a spus în continuare vorbitorul, sînt deschise tuturor. Raportul actual de forțe pe continent și în afara acestuia favorizează nu pe aceia care ar dori să mențină încordarea, ci pe cei care doresc s-o înlăture".

Abordînd problema rolului cooperării științifice internaționale în asigurarea progresului omenirii, M. V. Keldîș, președintele Academiei de Științe a U.R.S.S., a spus în cuvîntul său: „Istoria a demonstrat că știința nu se poate dezvolta în nici o țară izolat de știința mondială. Mersul înainte al științei se realizează prin forțele și intelectul întregii lumi. O serie întreagă de probleme importante ale științei contemporane pot fi rezolvate numai prin eforturile comune ale oamenilor de știință din mai multe țări. O însemnătate tot mai mare capătă colaborarea științifică internațională, la care oamenii de știință sovietici participă în mod activ. Programele științifice internaționale ca, de pildă, cercetarea Antarcticii, Anul geofizic internațional, programul biologic internațional, cercetările în domeniul Cosmosului, în domeniul folosirii pașnice a energiei atomice, precum și conferințele și congresele științifice internaționale, contactele personale între oamenii de știință, contribuie nu numai la dezvoltarea științei și, prin aceasta, la progresul omenirii, ci, implicit, la statornicirea înțelegerii reciproce între oamenii de știință din diferite țări, la coeziunea forțelor progresiste."

După încheierea discuțiilor la raport, Sovietul Suprem al U.R.S.S. a aprobat politica externă și acțiunile practice ale guvernului sovietic în domeniul relațiilor internaționale.

În articolele și relatările consacrate lucrărilor sesiunii Sovietului Suprem, presa sovietică a subliniat semnificația dezbaterilor și hotărîrilor acestei sesiuni și a relevat faptul că rezultatele ei, după cum scria „Pravda", au fost întîmpinate cu mare satisfacție de către poporul sovietic.

Moscova, 15 iulie

reflector

GIBRALTAR: SPANIA „DESCHIDE BRAȚELE"

Disputa anglo-spaniolă în problema Gibraltarului este departe de a se fi încheiat. După cum se știe, în luna mai Spania a închis frontiera sa cu Stînca, fără a dori însă o rupere a relațiilor sau o izolare față de populația Gibraltarului. Ca urmare, s-a stabilit că locuitorii Gibraltarului care doresc să-și transfere domiciliul în Spania vor obține largi facilități, „oricare ar fi naționalitatea lor". Consiliul de miniștri spaniol a aprobat acest decret-lege, conform căruia persoanele locuind în Gibraltar sau născute pe Stîncă și care vor voi să-și stabilească domiciliul în Spania se vor bucura de diverse avantaje: ridicarea tuturor drepturilor de vamă asupra transferului efectelor personale, echivalarea de diplome, posibilitatea de a obține naționalitatea spaniolă „fără ca aceasta să fie însă o condiție". Ministrul informațiilor, Manuel Fraga Iribarne, a declarat ziariștilor că „Spania deschide brațele" locuitorilor Gibraltarului, adăugînd că Madridul rămîne dispus să înceapă convorbiri diplomatice cu Anglia, așa cum le-au preconizat Națiunile Unite.

BARAJUL DE LA ARABAT

Recent a început la Arabat (Maroc) construirea unui uriaș baraj care va reține un miliard și jumătate de metri cubi de apă și va fi cel mai important complex hidroenergetic al țării. Lucrările vor dura patru ani și jumătate și vor permite irigarea a 80 000 ha consacrate culturilor industriale, mai cu seamă trestiei de zahăr și bumbacului.

ITALIENI ÎN AFARA ITALIEI

În afara granițelor Italiei, trăiesc, după ultimele statistici, 4 763 000 de italieni, după cum urmează: 2 298 000 în America; 2 169 000 în Europa; 154 000 în Oceania; 127 000 în Africa; 15 000 în Asia. În ce privește repartiția europeană, pe primele locuri se află R.F.G., Franța, Belgia și Olanda.

CABLURI CRIOGENICE

Pentru transportul marilor cantități de energie între uzinele îndepărtate și orașe, firma americană „General Electric" propune cabluri subterane criogenice (răcite prin intermediul gazelor lichefiate pînă la temperaturi de mai multe sute de grade sub zero). Spre deosebite de cablurile cu ulei convențional, aceste cabluri pot transmite o cantitate considerabil mai mare de energie la un preț mult mai convenabil: un cablu criogenic conținut într-un tub de 45 cm diametru, ar putea transporta o cantitate de energie suficientă pentru a satisface o treime din nevoile totale ale New York-ului.

Bari. Muncitorii agricoli demonstrînd în sprijinul revendicărilor lor

CRIZA DE GUVERN DIN ITALIA

INTRE „ŢARA REALĂ" ŞI „ŢARA LEGALĂ"

Articol scris pentru „Lumea" de

Luca PAVOLINI

directorul revistei „Rinascita"

În ultimele săptămîni, scena politică italiană a înregistrat evenimente importante care au demonstrat că situaţia social-politică a ţării — analizată just în ianuarie, la al XII-lea Congres Naţional al P.C.I. — se află pe drumul unei rapide maturizări. Partidul Socialist Italian a suferit o nouă sciziune, de data aceasta datorită aripii social-democrate care a ieşit din partid pentru a constitui „Partidul Socialist Unitar". În consecinţă, guvernul de centru-stînga a demisionat şi, în momentul în care scriu acest articol, sînt în curs tratativele pentru formarea unui nou guvern. Situaţia prezintă elemente profund contradictorii ce trebuie evaluate cu atenţie ; din felul cum se vor desfăşura lucrurile în următoarele luni depinde, de fapt, în largă măsură, viitorul Italiei.

S-a vorbit de neînţelegerile dintre „curente" care au agitat Partidul Socialist Italian, de manevrele şi disputele personale care, fără îndoială, au avut greutatea lor, dar nu aici trebuie căutate cauzele reale ale acestui nou cutremur politic italian. Cauzele reale stau în impetuoasa mişcare a luptelor sociale care agită ţara şi care exprimă refuzul maselor de a accepta actuala orientare şi liniile economice şi politice ale guvernului. Ziarele au vorbit în repetate rînduri în cursul anilor 1968 şi 1969 de mişcările ce au avut loc în Italia: grevele muncitorilor din marile industrii moderne şi avansate din punct de vedere tehnologic (Fiat, Pirelli, Montedison, Marzotto, Rhodiatoce), grevele generale din diferite oraşe împotriva sărăciei şi şomajului (Roma, Torino, Genova, Palermo), mişcările ţăranilor şi ale populaţiei din sud cărora li s-a răspuns uneori cu plumbul poliţiştilor (Avola, Battipaglia), mişcarea contestatară a studenţilor, tinerilor şi oamenilor de cultură.

Pe plan politic, toate acestea s-au tradus într-o pondere crescîndă a stîngii în întregul său şi într-un avans constant, nu numai electoral, al partidului comunist. Activitatea şi concluziile Congresului de la Bologna ca şi poziţia P.C.I. la recenta conferinţă internaţională de la Moscova au avut un larg ecou şi s-au bucurat de un mare prestigiu în rîndul forţelor politice şi al opiniei publice italiene.

Fermitatea politicii unitare a comuniştilor a avut un efect pozitiv nu numai asupra opiniei publice, în general, dar şi în sectoare importante ale altor partide, printre care partidele coaliţiei de centru-stînga (democrat-creştin şi socialist). Aşadar, puternica mişcare a maselor italiene a spus „nu" încercărilor de „integrare" a lor în sistemul aşa-numit „neocapitalist" şi de izolare a comuniştilor. Or, tocmai acestea — „integrarea" în sistem şi izolarea comuniştilor — constituiau cele două obiective fundamentale ce se aflau la baza formulei de centru-stînga, a îndepărtării socialiştilor de alianţa cu comuniştii, a trecerii socialiştilor în aria guvernamentală.

Se ştie preţul pe care socialismul italian l-a plătit pentru fuziunea cu social-democraţii. În momentul formării guvernului de centru-stînga, întreaga aripă de stînga a ieşit, în semn de protest, din partid, formînd partidul socialist italian al unităţii proletare (P.S.I.U.P.), iar în momentul fuziunii cu social-democraţii alte grupuri de autentici socialişti, care nu acceptau o asemenea involuţie a partidului, l-au părăsit. Pe de altă parte, colaborării cu democraţia creştină în cadrul guvernului şi creării partidului unic socialist s-a încercat să ie se atribuie o valoare istorică. A fost o tentativă de a se da, pentru prima oară în Italia, o bază de masă politicii social-democrate, politică reformistă, „de ruptură" cu comuniştii. Pe plan internaţional, aceasta însemna, din partea partidului socialist, părăsirea neutralităţii şi a politicii de pace şi acceptarea subordonării faţă de N.A.T.O. şi de Statele Unite.

Dacă tentativa a fost istorică, şi falimentul ei este tot istoric. Masele au refuzat să fie „integrate", P.C.I. obţinînd la 19 mai 1968 un remarcat succes electoral (stînga în întregime — P.C.I., P.S.I.U.P., independenţii de stînga — a avut zece milioane de voturi), iar procesul de reunificare sindicală a făcut mari paşi înainte. Recentele mişcări au arătat că realitatea problemelor social-economice are mai multă greutate decît formulele imaginate de guvern şi amăgirile social-democrate.

O dată cu eşuarea obiectivelor de fond ale centrului-stînga, politica italiană a intrat într-o nouă fază. Unele sectoare cu o crescîndă importanţă şi greutate, atît în cadrul democraţiei creştine cît şi în P.S.I., au început să înţeleagă că, pe calea pe care au apucat-o, riscă să mărească prăpastia între „ţara reală" şi „ţara legală", între voinţa maselor şi formulările politice. S-a pus — nu numai de către comunişti şi aliaţii lor — problema unor profunde reforme sociale şi economice, precum şi necesitatea de a stabili raporturi noi cu partidul comunist. De aceasta au arătat că-şi dau seama atît curentele de stînga ale democraţiei creştine în frunte cu preşedintele primului guvern de centru-stînga, Aldo Moro, cît şi unele curente ale partidului socialist (cele conduse de De Martino, Mancini, Giolitti). Aceştia din urmă au preconizat necesitatea constituirii în sînul partidului socialist a unei „noi majorităţi" care să excludă aripa social-democrată şi să deplaseze orientarea generală a partidului asupra problemelor fundamentale cu care era confruntată ţara. Preocuparea partizanilor „noii majorităţi" era ca partidul socialist să nu piardă contactul cu masele, să nu se transforme definitiv într-un partid mic-burghez, să nu se reducă complet la un simplu sprijin guvernamental al grupurilor conducătoare din democraţia creştină şi al marelui patronat industrialo-financiar.

Frămîntările interne ale partidelor din coaliţie şi-au găsit expresia în evenimentele ultimei luni. La Congresul naţional din iunie al democraţiei creştine, aripa conservatoare condusă de Flaminio Piccoli, secretarul partidului, şi de preşedintele consiliului, Mariano Rumor, deşi majoritară, a trebuit să înfrunte o puternică opoziţie internă reprezentată de curentele de stînga şi de Aldo Moro care, obţinînd în Congres o treime din voturi, a cerut o politică socială mai dinamică şi un dialog cu comuniştii. Acest fapt a contribuit la precipitarea crizei în sînul P.S.I. La ultima şedinţă a Comitetului central socialist, încercarea extremă a lui Nenni de a împiedica formarea

unei noi majorități în partid a eșuat. Vechiul lider a fost pus în minoritate și s-a format o nouă grupare majoritară ; dar aripa social-democrată nu a vrut să accepte, în mod democratic, raportul de forțe intern, a rupt disciplina și unitatea partidului, a hotărît sciziunea. Conduși de Ferri, Tanassi și Preti, social-democrații au creat un nou partid, Partidul Socialist Unitar. Hotărîrii i s-au dat multe interpretări. Se consideră că o parte a patronatului italian a susținut sciziunea, arătîndu-se favorabil folosirii „manierei forte" față de mișcările sociale ; o altă parte însă, s-a arătat nehotărîtă, preferînd să evite întîlnirea directă și să adopte o linie de tratative și de concesii parțiale. În această proliferare de speculații (mai ales publicistice), un lucru este cert : prin sciziune, aripa cea mai conservatoare a grupării socialiste italiene a vrut să-și creeze o forță de rezervă, o forță „sigură" în eventualitatea creării unui guvern „dur" care să facă față mișcărilor maselor. În acest sens, sciziunea reintră în logica periculoasă și alarmantă a încercărilor autoritare tot mai prezente în viața politică italiană. E greu, pentru moment, să se dea o apreciere exactă rezultatelor practice ale sciziunii italiene. Sciziunea nu a avut loc pe linia de demarcație dintre vechiul partid socialist și vechiul partid social-democrat, așa cum erau ele în momentul fuziunii de acum trei ani. Există mulți foști social-democrați care au rămas în P.S.I., și unii foști socialiști care au trecut în noul partid social-democrat. Se poate, totuși, spune că la bază, sciziunea a avut efecte mult mai mici decît cele scontate de inițiatorii săi. Un fapt interesant e că aproape toți conducătorii sindicali (chiar cei de proveniență social-democrată) au rămas în P.S.I. — ceea ce ar putea contribui sensibil la accelerarea procesului de reunificare sindicală, problemă ce se discută de mult timp. Cît despre Pietro Nenni, el a hotărît să rămînă în „vechea casă", adică în P.S.I. dar, în același timp, el pare hotărît să părăsească politica activă.

P.S.I., eliberat de social-democrați, este acum în așteptarea probelor politice concrete. Va trebui să se vadă dacă noii săi conducători vor ști să se îndrepte cu coerență spre tradițiile unitare de stînga, neutraliste, pacifiste, ale socialismului italian. Nu trebuie să se uite că, astăzi, în P.S.I. capătă o tot mai mare greutate acea tendință de stînga care, condusă de Riccardo Lombardi și Fernando Santi, s-a opus totdeauna energic politicii de ruptură cu comuniștii, de subordonare față de democrația creștină și de aderiune la organizația pactului atlantic. În aceste condiții, se deschid perspective interesante pentru linia unitară susținută de P.C.I. : reconstituirea unei ample grupări de stînga, compactă și hotărîtă, care să frîneze și să absoarbă procesul de fracționare manifestat în cadrul stîngii italiene. Pentru atingerea acestui scop, este hotărîtoare mișcarea maselor, adică dezvoltarea de la bază a unei unități care se poate realiza numai în cadrul marilor lupte sociale. Un mare rol îl vor avea, fără îndoială, mișcările sociale ce vor fi organizate în toamnă, cînd 5 milioane de muncitori și tehnicieni din industrie (metalurgică, chimică și construcții) vor deschide discuțiile pentru reînnoirea și îmbunătățirea contractelor colective de muncă.

Pentru moment, sînt în curs consultările privind formarea noului guvern. Acum, cînd scriu acest articol, încă nu se cunosc concluziile tratativelor.

R.A.U.

ISTORIE ȘI CONTEMPORANEITATE

Petru Ignat

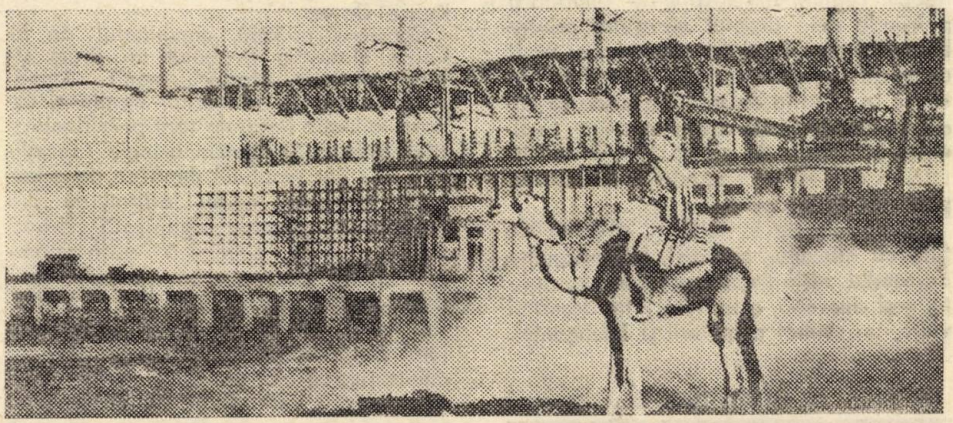

Hidrocentrala de la Assuan

Traversăm Mediterana. Albastrul mării, decantat de razele unui soare de mai, încîntă privirea. Creta, insula stîncoasă cu linii dure, precis desenate, rămîne mult în urma noastră. Se mai văd doar vasele de transport — par jucării, scoase din vitrina unui magazin și lăsate să plutească în voie pe oglinda unui lac miniatural. Undeva, la sud, linia uscatului apare schițată ușor, ca o beteală argintie, brîu alburiu ce-și schimbă treptat culoarea în gălbui. Atingem continentul negru la ceasul unui mirific apus, soarele topindu-se incendiar peste orașul deasupra căruia trecem. Ne aflăm la punctul de incidență cu Egiptul, survolînd localitatea cu rezonanță istorică — Rosetta *).

Avionul coboară. Ne apropiem de Cairo. Verdeața din deltă contrastează cu galbenul deșertului, prefigurînd limita dintre viață și înfricoșătoarea imensitate aridă a Saharei. Egiptul ni se conturează așa cum îl rețineam din descrierea livrescă : o pată de verdeață pierdută în oceanul de nisip, căci 96 la sută din această țară înseamnă nisip, o parte din deșertul african. Țara în care intrăm se află la cumpăna dintre istorie și legendă. O istorie milenară a îmblînzit nisipurile Saharei, dînd naștere unei civilizații aproape incredibile, durată cu milenii în urmă.

De la aeroportul modern unde am aterizat, ne îndreptăm spre Cairo. Străbatem în goană cartierul Heliopolis, alcătuit din vile elegante, cu o arhitectonică ce impresionează și emoționează în același timp, înconjurate de o vegetație luxuriantă, cu terase pentru flori, care amintesc de grădinile suspendate ale Semiramidei. Autostrada principală trece apoi de-a lungul Nilului peste care se întind filigranat cele șase poduri, care fac legătura între centrul orașului și insula Zamalek cu somptuoasele-i clădiri aristocratice, cu celelalte cartiere ale capitalei Egiptului. De la înălțimea teraselor hotelului Nil, privirea ne este irezistibil atrasă spre Ghizeh, spre lumea miraculoasă a piramidelor și a Sfinxului...

*) Denumirea franceză a fortului Rașid, așezat în Delta Nilului.

Mileniile

Un coleg egiptean îmi spunea că istoria domină Egiptul. Vestigiile unui trecut milenar, mîndru și fastuos, sînt întîlnite pretutindeni, căci țara „marelui Hapi" încorporează inestimabile comori, nedefinite încă la adevăratele lor dimensiuni de cercetarea arheologică. Istoria Egiptului, prezentă în statuile de marmură neagră reprezentînd pe preafrumoasa Nefertiti, în picturile murale care înpodobesc holurile marilor clădiri din Cairo, pînă și în ilustrate și brelocuri, apare la tot pasul alături de imaginile contemporane ale țării : Egiptul cotidian cu forfota amenințătoare a orașului, în care regulile de circulație sînt total ignorate, cu tradiționalul și pitorescul bazar, cu plantațiile de citrice și lanurile de grîu din Ah Tahrir, o adevărată sfidare adusă deșertului, cu industriile în continuă dezvoltare și modernizare de la Heluan, El Kubra, Kafr El Dawar.

În fața piramidelor, aproape de ele, îți reconfirmi aforismul potrivit căruia

„Universul se teme de timp, iar timpul de piramide". Construite în timpul celei de a patra și a șasea dinastii (2780—2420 înaintea erei noastre), piramidele din Ghizeh sînt de o impresionantă perfecțiune geometrică și arhitectonică. Cele mai moderne cercetări ce s-au făcut asupra lor, folosindu-se, între altele, razele X sau izotopi radioactivi, n-au putut smulge încă secretul celor trei coloși făuriți de constructorii acelor îndepărtate milenii. Marile blocuri de piatră din care s-au construit cele trei piramide ale lui Keops, Kefren și Mikerinos, tăiate din muntele Mocatam, învecinat orașului Cairo, sau cele de granit aduse de Nil tocmai de la Assuan, au fost șlefuite și suprapuse pînă la înălțimea de 146 m cu o tehnică desăvîrșită, încît între ele nu poate fi introdusă nici măcar o lamă. Labirintul coridoarelor care conduc la camera mortuară din piramida lui Keops sporește și mai mult misterul acestor coloși, ne introduce într-un univers enigmatic, într-o lume de legendă. Ne strecurăm cu greu, printr-un coridor îngust, spre încăperea unde a fost depus faraonul Keops. Lumina din încăperea mortuară pătrunde de-a dreptul miraculos printre blocurile de piatră, fără ca nimeni să fi descifrat secretul pătrunderii razelor de soare în această cameră. Se crede că vechii constructori au dat o anumită înclinație blocurilor de piatră, riguros calculată în așa fel încît razele de lumină să pătrundă în încăpere.

Piramidele de la Ghizeh, străjuite de tăcerea Sfinxului, par aici, la marginea deșertului, niște trepte spre cer, sau poate, mai degrabă, o barieră între deșert și viață, un simbol al puterii și inteligenței.

Aforisme și realități

În vechime se spunea că Nilul și Soarele au creat Egiptul, cea mai fertilă și cea mai frumoasă oază din lume, cea mai bogată țară din deșertul Saharei. Apele fluviului, și mai cu seamă sedimentele fabulos de fertile pe care le dăruie Egiptului în sezonul revărsărilor, au dat omului posibilitatea să învingă seceta perpetuă, să smulgă pămîntului roade. Herodot spunea că „Egiptul este un dar al Nilului". Într-adevăr, zeul gălbui cu ape miloase și molcome a dat și dă bogăție și viață. Nilul se încorporează în istoria Egiptului, se îngemănează pînă în cele mai mici amănunte cu istoria acestei țări.

De-a lungul mileniilor, Egiptul a rămas același, viața țării s-a concentrat de o parte și de alta a marelui fluviu pînă unde pot ajunge revărsările lui, pînă unde pot ajunge canalele ce brăzdează pămîntul. În rest, totul este deșert, iar ploaia este un eveniment ce intră în legendă.

Astăzi însă, aforismul lui Herodot s-a metamorfozat. Egiptul nu mai este doar o țară eminamente agrară, la dispoziția revărsărilor Nilului. Dezvoltarea industrială dă Egiptului o nouă configurație. Sîntem invitați să vizităm Heluanul, centru muncitoresc așezat la cîteva zeci de kilometri de Cairo. Pînă nu de mult, Heluanul era renumit mai mult ca stațiune balneară. În prezent, aici se află un puternic centru al industriei grele egiptene. Foștii felahi mînuiesc mașini moderne, se avîntă cu pasiune și dăruire în acțiunea de industrializare a țării, singura și determinanta condiție a progresului social, a transformărilor în slujba omului.

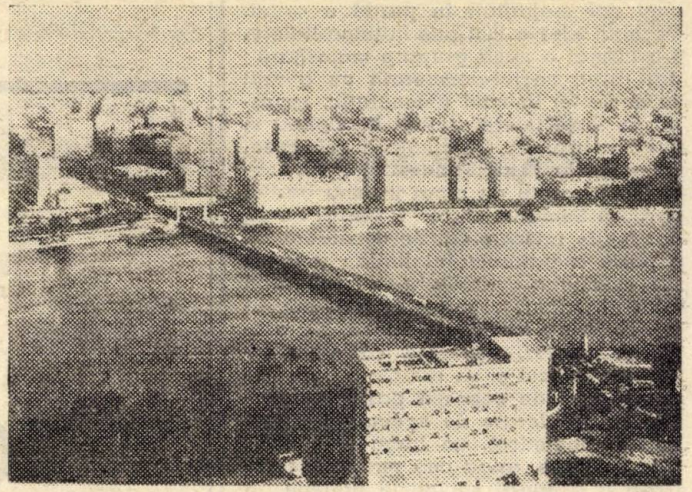

Cairo

Între călătoriile care îți sînt recomandate, se numără și vizitarea centrului textil de la Kafr el Dawar. Și nu se poate să străbați delta Nilului spre Alexandria fără să te abați din drum și prin Kafr el Dawar.

Construit în 1938, combinatul de la Kafr el Dawar a străbătut un drum sinuos, plin de eforturi, menit să sporească calitatea țesăturilor egiptene, cunoscute peste hotarele țării prin finețe și gust artistic. Străbatem uzinele specializate ale combinatului după ce, în prealabil, gazdele ne-au arătat, nu fără mîndrie, o expoziție organizată ad-hoc. Se remarcă în special o grijă deosebită pentru crearea unor condiții speciale care să faciliteze munca textiliștilor. Pe o suprafață de cîțiva kilometri în jurul combinatului au fost amenajate locuințe pentru muncitori, un complex cultural-sportiv, un spital. Cert, oamenii de la Kafr el Dawar sînt dăruiți muncii puse în slujba progresului într-un climat de liniște, de pace.

Spre Mediterana, Egiptul începe să se despartă de Nil și să se dăruiască mării. Ne apropiem de Alexandria, al doilea oraș, ca importanță, după Cairo, cu dorința de a păși pe faimoasa cornișă ce-l înconjoară ca un braț protector, interpus între el și mare. Colegii noștri se întrec în a ne arăta frumusețile orașului. Vor să ne convingă că Alexandria este mai delicat, mai gingaș decît Cairo. Părăsim cornișa pentru a vizita fostul palat al regelui Faruk, situat într-un splendid decor marin, și somptuosul cartier Momura, cartierul în care nici o vilă nu seamănă cu cealaltă, creație arhitectonică de rafinament și care întregește peisajul de neuitat al unui oraș construit parcă pentru a încînta privirea. Portul,faimosul port din Alexandria, unul din cele mai mari din lume, ne scapă privirilor din motive care ne fac să înțelegem și mai bine necesitatea unui climat de pace. Din farul de la Alexandria și biblioteca incendiată cu secole în urmă nu au rămas nici o urmă care să amintească de semnele unei civilizații ce depășește, chiar și astăzi, închipuirea noastră.

Omul învinge natura

Întorcîndu-ne spre Cairo trebuie să străbatem mai mult de 200 kilometri prin deșert. Soarele neîndurător ne dă dimensiunea reală a Saharei. Fenomenul „fata morgana" nu ne „ocolește" și sîntem tentați să ne apropiem, în goana mașinii, de ochiul de apă pe care-l „vedem" în fața noastră. Dar el se îndepărtează, se îndepărtează mereu dincolo de orizont. La 160 de kilometri de Cairo, șoseaua cotește brusc și iată-ne ajunși parcă într-altă lume, complet diferită. Vegetație bogată, lanuri de grîu, plantații de citrice, sate în mijlocul deșertului. Ne aflăm la Moudireh el Tahrir, o pată verde pe fondul cenușiu al imensului deșert din împrejurimi.

Regiunea Moudireh el Tahrir încorporează nu mai puțin de 158 000 de fedani (un fedan = 0,42 ha). În partea de nord a regiunii se află cultivați 45 000 de fedani, iar în cea de sud 113 000. Teritoriile de sud sînt împărțite în patru zone sau regiuni : Rouad, Al Fath, Tahadi și Pămînturile progresive. Fiecare zonă are un sistem specific de irigații și este cultivată numai cu acele plante sau cereale care s-au adaptat cel mai bine condițiilor pedo-climatice. Apa, atît de căutată în imensitatea deșertului, aici, în oceanul de nisip, este adusă de Nil prin canalul artificial Musarich sau este aspirată din pînza freatică ce se găsește sub deșert. Natura a trebuit să-și plece fruntea în nisip și să dea rod. Omul a ieșit învingător. Acțiunea de eliberare a pămîntului din ghearele deșertului a început în 1953. A fost într-adevăr, o treabă migăloasă. Pentru că pămîntul acesta uscat de razele soarelui, care l-au străpuns mii de ani, a trebuit să fie tratat și îngrijit cu atenția și minuțiozitatea unui transplant. Prima producție furajeră smulsă deșertului localnicii o denumesc Alfa-Alfa. Abia în cea de a doua etapă se cultivă cereale, în special grîu și citrice. În plin deșert, în jurul marei oaze create de om, satele formate din locuințe tip, din care, bineînțeles, nu lipsesc școala și moscheea, prefigurează capacitatea omului de a se adapta la condițiile cele mai vitrege, de a învinge asperitățile climei și a-și croi drum dincolo de barierele imprevizibile ale naturii. Uniți în cooperativele de producție pentru a putea suporta cheltuielile de instalare și mai ales de desfacere a produselor, țăranii din El Tahrir (circa 50 000) duc, în permanență, o luptă aprigă și îndelungată pentru a smulge deșertului pămîntul și a-l reda agriculturii.

El Tahrir... Rezonanța metalică, aspră a cuvîntului îți poartă gîndul spre voința fermă a acelor oameni din inima deșertului, spre hărnicia și inventivitatea lor, spre acei oameni care au creat într-o mare de nisip, o insulă verde, roditoare, eliberată din ghearele Saharei.

Corespondență din Atena de la Alexandru Cîmpeanu

Configurații politice și economice

Din informațiile difuzate de ministerul coordonării economice reiese că volumul investițiilor a sporit în prima jumătate a acestui an, în special în lucrări destinate lărgirii unor întreprinderi, amenajării de drumuri și turismului. Recent, au intrat în funcțiune o fabrică de ulei și una de material pentru telecomunicații. În mai multe regiuni și localități au fost întreprinse, de asemenea, diverse lucrări cu caracter local. Din cuvîntările primului ministru, ca și din declarații ale asociației industriașilor, se desprinde însă o anumită inerție a deținătorilor de capital față de angajarea lor în obiective ce ar avea o pondere importantă în economie și care ar necesita investirea unor sume mari. În mai puțin de o lună și jumătate, primul ministru Papadopoulos s-a întîlnit de două ori cu reprezentanții industriașilor pentru a-i determina să investească mai mult. Potrivit unor economiști, oameni de afaceri, sesizînd preocuparea regimului față de consolidarea pozițiilor sale prin rezultate mai expresive pe plan economic, au condiționat sporirea volumului de investiții de obținerea unor avantaje suplimentare celor ce ar rezulta din investițiile respective, și anume — reducerea generală a impozitelor asupra profiturilor lor. La ultima întîlnire cu reprezentanții industriașilor, premierul a promis — după cum au scris ziarele din Atena — satisfacerea cererilor acestora.

Un eveniment amplu comentat în ultima vreme de presa ateniană este deosebit de ilustrativ pentru situația prezentă și implicațiile ei politice. Într-un moment cînd deznodămîntul luptei de concurență dintre cei doi magnați greci, Aristoteles Onassis și Stavros Niarchos, pentru construirea unei noi rafinării se afla în cumpănă, milionarul Tom Pappas, proprietarul rafinăriei de petrol de la Salonic care nu lăsase pînă atunci să se presupună că l-ar preocupa acest obiectiv, se amestecă în afacere propunînd... renunțarea. „Pentru satisfacerea necesităților Greciei în produse petroliere — argumentează el — nu e nevoie de o altă rafinărie ; e suficient să sporesc capacitatea întreprinderii mele". Realizarea ambiției fiecăruia dintre cei doi concurenți de a-și crea o nouă sursă de vaste profituri și de a domina viața economică a Greciei părea a fi amenințată. Guvernul a lăsat să cadă mănușa ce i-o aruncase Pappas, propunînd celor interesați un nou concurs pentru dobîndirea dreptului de construire a noii rafinării. Guvernul a declarat că inițiativa îi aparține, iar dreptul de a construi rafinăria — afacere deosebit de rentabilă — fusese promis aceluia care, paralel, va investi și în alte obiective importante și mai dificile de care are nevoie economia națională. Onassis s-a oferit să investească 400 milioane de dolari, propunînd construirea unui combinat de aluminiu, șantiere navale și importante amenajări turistice. Pentru punerea la punct a detaliilor, el a avut numeroase contacte cu membri ai guvernului, poposind adesea, mai cu seamă, în cabinetul ministrului supleant al coordonării economice, Rodinos Orlandos. Nimic nu a tulburat afacerea pînă în momentul cînd rivalul din totdeauna al lui Onassis, Stavros Niarchos, s-a lansat în cursă cu o sută milioane dolari mai mult, propunînd construirea acelorași obiective și în condiții pe care le-a prezentat ca fiind mai avantajoase pentru stat. Acordul dintre Onassis și guvern era însă pe cale de a fi încheiat și magnatul grec, la o întîlnire cu ziariștii la hotelul „Grande Bretagne", s-a declarat „învingător". Ziarul „Hrima" a descris amănunțit chiar locul unde urma să se ridice noua rafinărie. Asupra întregii afaceri s-a lăsat apoi tăcerea. Cîteva săptămîni mai tîrziu, într-un comunicat guvernamental, se arăta că aranjamentele cu Onassis se anulează, iar problema trebuie luată de la început. Atunci, însă, nu se știa că afacerea își va lăsa amprenta asupra componenței guvernului. În orice caz, proiectul rafinăriei se află încă într-un stadiu destul de nebulos. Împreună cu obiectivele ce urmau a o însoți, rafinăria era însă considerată a fi de natură să dea conținut concret programului economic al guvernului.

O altă afacere larg comentată este aceea a unu' dintre cele mai ample proiecte din istoria Greciei, prevăzut în acordul de aproape 300 milioane de dolari încheiat între guvernul de la Atena și firma americană „Litton". Potrivit ziarului „Estia", încheind acordul respectiv cu guvernul grec, firma a promis că va aduce „secolul de aur" și că „va face de nerecunoscut Creta și Peloponezul de nord-vest". Examinînd recent stadiul înfăptuirii acordului, guvernul a ajuns însă la concluzia că „puține din promisiunile acestei firme străine au fost realizate", iar ziarul „Estia" scrie că, din prevederile respective, de fapt „nu s-a realizat nimic", abstracție făcînd cele două milioane de dolari pe care Grecia i-a plătit anual firmei, conform acordului, „pentru cercetări". În esență — scrie ziarul — „Litton" împiedică dezvoltarea țării. Acum, cînd se aștepta includerea în circuitul economiei naționale a unor importante obiective prevăzute în aranjamentul respectiv, guvernul a hotărît să examineze problema eventualei denunțări a acordului.

Există și alte numeroase proiecte. Aproape în fiecare număr al revistei „Economic News", editată la Atena, se fac cunoscute noi intenții. Una din acestea vizează elaborarea unui program de cinci ani pentru explorarea resurselor de minereuri, în scopul „creării unei industrii metalurgice viabile". Altele se referă la amenajarea unor întinse rețele de irigații în Peloponez, la valorificarea resurselor hidroenergetice ale țării. Relevîndu-se importanța economică a obiectivelor preconizate, se așteaptă depășirea stadiului de intenții și proiecte.

Preocupărilor pe plan economic li se circumscrie și recenta vizită a ministrului coordonării, Nicolas Macarezos, la Paris. Vizita a avut loc la puțin timp după ce, în urma înțelegerii dintre cele două guverne, întreprinderea publică pentru electricitate din Atena a încheiat un protocol cu societatea franceză „Alsthom", cu privire la construirea unei hidrocentrale cu o capacitate de 360 MW pe rîul Aliakmon și la furnizarea și instalarea unui grup termic de 300 MW, în localitatea Lavrion, nu departe de capitala Greciei. Potrivit declarațiilor lui Macarezos, în discuțiile sale cu reprezentanții cercurilor de afaceri de la Paris a fost abordată problema construirii de către Franța a unui aeroport la Atena, a participării capitalului francez la construcția de șosele și a altor obiective prevăzute în programul guvernului grec. Franța a acordat Greciei un împrumut de 55 de milioane de dolari. Un acord pentru crearea în anii viitori a unei centrale atomo-electrice a fost încheiat cu Anglia, iar U.R.S.S. construiește o termocentrală în apropierea Pireului. Tot Macarezos a declarat că în cursul vizitei sale la Paris, a fost examinată problema construirii unei uzine pentru asamblarea avioanelor „Mirage", pe care Grecia ar dori să le cumpere din Franța pentru a nu depinde exclusiv de ajutorul militar al N.A.T.O., considerat de guvernul de la Atena ca insuficient. Prin această prismă, vizita lui Macarezos la Paris a depășit cadrul preocupărilor economice și a dat o anumită expresie acelor ecouri care se pronunță pentru diversificarea relațiilor internaționale ale Greciei și dobîndirea unei anumite libertăți de acțiune.

În momentul cînd scriu aceste rînduri nu e cunoscută încă noua componență a Consiliului de Stat — forul judiciar suprem al țării — după demisia a circa jumătate din membrii săi. Refuzul acestora de a-și continua activitatea în cadrul Consiliului de Stat a agravat relațiile, și așa încordate, ce se mențin, în ultimele săptămîni, între guvern și justiție.

Amintim că la 24 iunie, Consiliul de Stat a anulat revocarea de către guvern a 21 de magistrați, printre care fostul prim ministru Mavromichalis. La baza anulării deciziei guvernamentale a stat constatarea Consiliului de Stat că, după cum se arăta în hotărîrea sa, „nu au fost respectate drepturile de apărare" ale celor revocați, care, conform legii, trebuiau, în prealabil, „ascultați". În Constituție se arată că „administrația este obligată să se conformeze deciziilor de anulare ale Consiliului de Stat". Cu toate acestea, la 26 iunie, primul ministru Papadopoulos a dat publicității o declarație în care a calificat hotărîrea Consiliului de Stat ca „provocatoare", acțiunea sa ca „o încercare de lovitură de stat" și a invitat pe președintele acestuia, Mihail Stassinopoulos, să-și dea demisia. Aflînd de cererea primului ministru, Stassinopoulos a declarat imediat că refuză să-și părăsească funcția ; dar încă în dimineața acelei zile, în buletinul oficial a apărut un decret în termenii căruia demisia lui Stassinopoulos „a fost acceptată". În funcția de președinte al Consiliului de Stat a fost numit unul din consilierii acestuia, Dimitsas. Stassinopoulos refuzînd să demisioneze, la Consiliul de Stat s-a creat o „dualitate" a unei puteri pe care n-o poate însă exercita decît noul președinte. Lui Stassinopoulos i-a fost scos din uz telefonul, iar locuința sa e supravegheată îndeaproape. În semn de solidaritate cu el, mai mulți membri ai Consiliului de Stat (potrivit unor surse

— 7, potrivit altora — 12) și-au dat demisia.

În răbufnirea divergențelor dintre guvern și Consiliul de Stat își găsesc expresie, pe de o parte, refuzul cercurilor politice înlăturate de pe scenă, la 21 aprilie 1967, și a forțelor ce le susțin de a accepta actele generate de politica actualului regim ; pe de altă parte, refuzul regimului de a ceda cît de puțin din drepturile ce consideră că-i aparțin. Într-o scrisoare adresată ziarului „Eleftheros Cosmos", prof. Perdikas, rectorul școlii superioare de științe politice „Pandios", susține că, prin refuzul de a se conforma hotărîrii Consiliului de Stat și demiterea președintelui acestuia, guvernul a procedat „la încălcarea Constituției".

În ultimele săptămîni au fost efectuate noi epurări în rîndul cadrelor armatei și au fost arestați alți ofițeri superiori regaliști, scoși în rezervă mai de mult și suspectați de a întreprinde acțiuni contra guvernului. Recenta remaniere guvernamentală a evidențiat anumite fricțiuni și în sînul forțelor care și-au dat concursul la reușita actului de la 21 aprilie și la menținerea regimului. Printre cei ce și-au prezentat demisia au fost Papaconstantinou, ministru al educației, unul din puținii civili care s-au raliat echipei militare. Se afirmă totodată că, un grup de ofițeri care au participat la actul de la 21 aprilie și-au retras sprijinul față de guvern, argumentînd acest act prin „lipsa de probitate" dovedită între timp de unii din membrii săi.

Nu de mult, printr-un decret-lege a fost înființată o nouă funcție de stat, aceea de „comisar administrativ", aflată sub îndrumarea și controlul direct al primului ministru. Atribuțiile „comisarului", post în care a fost numit generalul Spiridon Vellianitis, fost director al direcției generale a Siguranței, rezidă, conform definirii lor oficiale, în supravegherea oricărui organism de stat — atît prin prisma executării obligațiilor sale specifice cît și a „moralității actelor sale".

Întrucît, în noiembrie, se va împlini termenul de șase luni pe care primul ministru a declarat că l-a fixat pentru elaborarea noilor legi — inclusiv a aceleia cu privire la activitatea partidelor — multe întrebări se pun aici în legătură cu perspectivele vieții politice. Primul ministru a dat asigurări repetate că „paranteza" deschisă la 21 aprilie 1967 va fi închisă la „momentul oportun". Trebuie avut, însă, în vedere că ceea ce se numește aici „închiderea parantezei" nu înseamnă de loc retragerea regimului. În actualul stadiu al concepțiilor oficiale despre viitoarea viață politică, nu se are în vedere posibilitatea reapariției pe scena publică a vechilor partide. De altă parte, este cunoscut că, în pofida atacurilor — frecvente la adresa acestor partide, guvernul nu a înlăturat posibilitatea colaborării cu unii dintre cei ce aici sînt numiți oficial „ex-politicieni", dar a căutat antrenarea lor în viața publică exclusiv în scopuri proprii și în condiții pe care le-a fixat el însuși. Un anumit interes în acest sens a manifestat Evanghelos Averoff, fost ministru de externe în guvernele E.R.E. În concepția actualilor liderii de la Atena, partidele ce ar lua ființă vor avea ca misiune accelerarea înfăptuirii obiectivelor regimului.

În ansamblu, situația din Grecia este extrem de complexă ; se întretaie sau se ciocnesc tendințe al căror rezultat continuă, deocamdată, să fie greu de apreciat.

Atena, 15 iulie

REUNIUNEA DE LA VINA DEL MAR ȘI RAPORTURILE INTERAMERICANE (II)

PREGĂTIREA NOULUI DIALOG

Au fost multe accente grave în discursul rostit de Gabriel Valdes la Casa Albă, înainte de a-i preda președintelui Nixon memorandumul latino-american adoptat la Vina del Mar. Asistat de ambasadorii latino-americani acreditați la Washington, vorbind în numele lor, Gabriel Valdes a exprimat ideea că, în relațiile economice dintre S.U.A. și țările Americii Latine, avantajul este unilateral de partea nordului. Putem afirma, spunea Gabriel Valdes, că nu S.U.A. finanțează America Latină, cum se pretinde, ci invers. „Pentru America Latină, sublinia ministrul chilian, investițiile particulare străine au însemnat și înseamnă că din continentul nostru sînt scoase sume de bani mult superioare sumelor investite. Potențialul capitalurilor noastre este în descreștere, în timp ce beneficiile stoarse din aceste capitaluri cresc și se multiplică în permanență, dar în străinătate, nu în țările noastre".

În discursul purtătorului de cuvînt al reuniunii de la Vina del Mar au fost reliefate semnificația și conținutul hotărîrilor pe baza cărora concep țările latino-americane un nou curs al raporturilor cu S.U.A. Ideea principală a hotărîrilor : aceste relații trebuie să se dezvolte prin respectarea principiilor care să garanteze independența politică și economică a țărilor latino-americane, neamestecul în treburile lor interne. Propunerile concrete, în spiritul acestor principii, se referă, așa cum notam și în prima parte a articolului, la activitatea firmelor cu capital nord-american și la relațiile economice oficiale cu S.U.A.

Referitor la firmele străine, documentul CECLA prevede obligația acestora de a se supune deciziilor naționale și de a-și orienta investițiile în direcția priorităților stabilite de aceste decizii. Sînt propuse, de asemenea, o limită a scoaterii capitalurilor acumulate din beneficii și o contribuție sporită în domeniul cercetărilor tehnologice, subordonată planurilor naționale ale dezvoltării.

Jaloanele trasate pentru relațiile cu întreprinderile nord-americane nu sînt asociate direct propunerilor care privesc reevaluarea relațiilor economice și financiare pe linie de stat. Dat fiind, însă, că, în prezent, și investițiile particulare nord-americane sînt incluse în așa-numitul program de ajutor pentru America Latină (prin trecerea pîrghiilor „Alianței" în mîinile firmelor particulare), documentul CECLA propune ca aceste investiții să nu fie considerate ca ajutor și să nu mai figureze în capitolul din respectivul program cu privire la „cooperarea financiară în sprijinul țărilor în curs de dezvoltare".

În domeniul relațiilor directe dintre S.U.A. și țările latino-americane, pe primul plan apare necesitatea modificării condițiilor de acordare a creditelor nord-americane. Este știut că împrumuturile primite de țările latino-americane din partea S.U.A. nu pot fi folosite decît pentru achiziții pe piața nord-americană, ceea ce menține dependența de o piață „tradițională" cu prețuri de multe ori superioare celor de pe alte piețe. În același timp, creditele se acordă, în foarte multe cazuri, cu recomandarea sau chiar stabilirea folosirii lor în acele domenii ale activității economice pe care firmele nord-americane nu le consideră ca venind în contradicție cu interesele lor în America Latină. Condiționarea acordării împrumuturilor este apreciată de statele latino-americane și sub raport politic, ca fiind incompatibilă cu exercitarea deplină și nestingherită a suveranității lor naționale. În textul introductiv al propunerilor latino-americane se subliniază că „personalitatea proprie a Americii Latine necesită modificări importante în relațiile dintre aceste țări și restul lumii. Națiunile latino-americane propun ca în desfășurarea cooperării financiare să se țină cont de politica națională a acestor țări, de dreptul lor de a hotărî ele însele asupra priorităților în folosirea creditelor obținute".

În analizele CEPAL, care au preluat multe din aprecierile CECLA referitoare la schimburile economice, se exprimă îngrijorarea față de contractarea pieței nord-americane în fața importurilor din celelalte țări ale continentului. Și fiindcă, mult timp, principalele sortimente ale exporturilor latino-americane se profilaseră după cerințele pieței nord-americane, îngustarea ei — în urma unor măsuri protecționiste — afectează grav economiile multor țări de pe continent. Astfel se explică ponderea mare pe care o dobîndesc, în ansamblul propunerilor latino-americane, relațiile comerciale și condițiile de schimb.

Acestea sînt elementele de principiu și propunerile concrete ale statelor latino-americane în „noul dialog" cu S.U.A. Cum se prezintă însă interlocutorul american ?

NU E SUFICIENT SĂ CUNOȘTI LIMBA SPANIOLĂ

Primul gest cu care S.U.A. s-au angajat în procesul de reevaluare a relațiilor cu vecinii din sud a fost turneul lui Rockefeller în America Latină. S-a spus despre Rockefeller că este o personalitate indicată pentru efectuarea unei misiuni de explorare politică, fiind cunoscător al limbii spaniole și al realităților latino-americane. Dar, pentru dialogul cu America Latină — remarcau multe ziare de pe continent — important este nu dacă Rockefeller știe sau nu limba spaniolă, ci dacă misiunea lui exprimă sau

Vezi „Lumea" nr. 29

Gabriel Valdes, ministrul de externe chilian (al doilea din dreapta), prezidînd o reuniune a CECLA

nu o receptivitate reală la revendicarea unui spirit de justiție și echitate în raporturile economice și comerciale continentale.

Turneul lui Rockefeller a stîrnit iritare chiar și în unele cercuri oficiale latino-americane. În primul rînd, pentru modul în care a fost definit rolul acestui turneu — „misiune de explorare" — ca și cum S.U.A. nu ar cunoaște din atîtea reuniuni, chiar la nivel înalt, cererile latino-americane. Liniile directoare și ideile memorandumului CECLA au fost cunoscute încă din aprilie, iar latino-americanii așteptau un gest care, într-un fel sau altul, să vină în întîmpinarea punctului lor de vedere. Iar Rockefeller n-avea un asemenea mandat, misiunea lui fiind aceea de a cunoaște niște realități și poziții **arhicunoscute.** Unii comentatori presupun că rațiunea principală, nemărturisită, a vizitei lui Rockefeller este cîștigarea de timp, amînarea, sub pretextul turneului, a formulării poziției oficiale nord-americane. Dacă misiunea Rockefeller nu a putut să apară, totuși, ca un pas constructiv, aceasta s-a datorat, printre altele, violenței poziției oficiale a S.U.A. în conflictul dintre Peru și compania I.P.C. Preconizarea sancțiunilor economice împotriva Republicii Peru a fost considerată în țările Americii Latine ca o negare a uneia din ideile călăuzitoare ale poziției lor în ansamblul relațiilor continentale : dreptul suveran al fiecărei țări de a decide, fără amestec din afară, în problemele sale interne. Solidaritatea latino-americană cu Peru, manifestă și la eșaloane guvernamentale, reprezintă, înainte de toate, apărarea acestui principiu. Reuniunea ministerială CECLA a adoptat în unanimitate un proiect de rezoluție peruvian cu privire la dreptul fiecărei țări de a dispune liber de bogățiile sale naturale, iar sesiunea CEPAL și-a ales președintele în persoana ministrului de externe al Perului, Edgardo Mercado Jarrin. Demonstrația latino-americană a determinat refluxul proiectelor de sancțiune economică, dar răbufnirea vechii poziții de forță față de America Latină nu a putut fi stearsă cu buretele. Noul secretar de stat adjunct pentru problemele latino-americane, Charles A. Meyer, a ținut un discurs în care subliinia că „în nici un caz Statele Unite nu doresc să se vadă în situația ca participarea lor (la dezvoltarea economică latino-americană — n.n.) să nu fie dorită și în nici o țară nu vor să se afle implicate pînă într-atît încît prezența lor să devină supărătoare..." În legătură cu investițiile particulare nord-americane, se exprima, cel puțin formal, o atitudine de înțelegere a punctului de vedere latino-american : „Fiecare țară, spunea Meyer, trebuie să decidă ea însăși ce investiții dorește, unde și în ce condiții vrea ca ele să fie efectuate".

Tonul acestui discurs, rostit în plin final al sesiunii CECLA, a restabilit într-o anumită măsură climatul adecvat unui dialog normal.

COMPATIBILITATEA CU INTERESELE NAȚIONALE

În numeroase țări latino-americane se conturează o serie de măsuri de politică economică pentru apărarea resurselor naționale. Căile alese sînt variate. În Peru, naționalizarea companiei I.P.C. — care nu avusese concesiune legală — alternează cu stimularea acelor investiții ale capitalului străin care se încadrează în programele economice ale țării. În Ecuador s-a acționat recent pentru limitarea profiturilor și arbitrariului societăților petroliere străine. Potrivit unei clauze din contractul de concesiune (expirat în martie 1969), care limitează perimetrul ce poate fi exploatat de societățile străine, monopolul Texaco-Gulf a fost obligat să restituie statului ecuadorian terenuri petrolifere cu o suprafață de 931 450 de hectare. A fost mărit cuantumul redevențelor către statul ecuadorian. Noul contract cu „Gulf Oil" prevede și obligația companiei de a vinde Băncii Centrale din Quito valuta provenită din vînzarea petrolului brut. Și în Chile s-au precipitat opțiunile politice în favoarea întăririi controlului național asupra principalei bogății naturale a țării — cuprul. Se știe că, în 1965, a fost votată legea pentru „chilenizarea" cuprului, pe baza căreia statul se asociază, cu o cotă majoritară de acțiuni, la exploatarea și prelucrarea cuprului. Dar cea mai mare mină de cupru din țară și din lume, „Chuquicumata", a rămas pînă acum în stăpînirea exclusivă a monopolului american „Anaconda Cooper Mining". Presiunea politică internă împotriva acestei situații a luat proporții, fiind unul din motivele care au dus la ocolirea forțată de către Rockefeller a capitalei chiliene. „Nu cu ajutorul altora ne vom dezvolta, ci prin propriile noastre forțe" — declara președintele Eduardo Frei la deschiderea lucrărilor CECLA. „Apărarea resurselor naturale este un drept suprem al fiecărei țări", spunea tot Frei, într-un mesaj adresat congresului național. Nu de mult, guvernul a dispus inițierea negocierilor pentru chilenizarea minei „Anaconda", în timp ce un grup important de militanți ai partidului democrat-creștin, aflat la putere, se pronunță, ca și partidele de stînga, pentru naționalizarea acestei întreprinderi.

Am enumerat doar cîteva exemple care ilustrează lupta pentru redobîndirea suveranității naționale asupra bogățiilor naturale, conferind o greutate deosebită propunerilor din memorandumul de la Vina del Mar cu privire la investițiile străine.

În convorbirea cu diplomații latino-americani președintele Nixon a abordat unele aspecte ale relațiilor cu America Latină. Gabriel Valdes declara, după vizita la Casa Albă, că Nixon s-a arătat dispus să recunoască punctul de vedere potrivit căruia investițiile particulare n-ar trebui considerate drept ajutor.

Problemele comerțului cu America Latină, ca și condițiile împrumuturilor acordate de S.U.A., au rămas deocamdată în suspensie.

Perspectiva unor noi restricții — conturate de cele 356 proiecte de legi protecționiste depuse în Congresul S.U.A. — îngrijorează foarte mult guvernele latino-americane. Acesta este motivul principal al tensiunii actuale dintre Caracas și Washington. În acest context, președintele Rafael Caldera și-a reafirmat hotărîrea de a supune ansamblul problemei petroliere unei „consultări naționale". În cursul recentei sale vizite la Washington, președintele Columbiei, Lleras Restrepo, a înfățișat și el consecințele grave ale „capriciilor" pieței nord-americane pentru economia țării sale. Lleras Restrepo a desemnat 10 comitete speciale, fiecare condus de un ministru, care analizează dificultățile Columbiei în relațiile cu S.U.A.

Cu toate pregătirile prilejuite pentru reconsiderarea legăturilor cu America Latină, Washingtonul nu a schițat încă nici un gest din care să rezulte renunțarea la unele avantaje unilaterale. O va face după prezentarea raportului întocmit de Rockefeller ? Într-un editorial publicat după întîlnirea președintelui Nixon cu diplomații latino-americani, „International Herald Tribune" scria că „probabil Rockefeller va acorda sprijin cererilor latino-americane pentru eliminarea barierelor artificiale în calea importurilor din America Latină și a condițiilor oneroase atașate adesea împrumuturilor acordate latino-americanilor". Editorialul consideră că documentul CECLA oferă jaloanele unei politici viabile în emisfera americană: „Dacă Administrația Nixon dorește să aibă vreo influență pozitivă în America, ea trebuie să acorde acestui document atenția serioasă promisă de președinte. Apoi, va trebui să treacă la satisfacerea multora din cererile latino-americane, care sînt cu totul rezonabile, chiar dacă aceasta va costa bani și va implica lupte crîncene cu forțele protecționiste din Congres și din altă parte".

Celebrul romancier mexican Carlos Fuentes spunea că pe măsură ce drumurile celor două Americi se diferențiază, ele se pot întîlni. O Americă Latină ca rezervă de materii prime, atașată economiei nord-americane, era, în mod firesc, și o rezervă de ostilitate față de puterea care îi hărăzise acest rol. Iar o Americă Latină eliberată de povara acestui rol, putîndu-și manifesta capacitățile ei proprii în asimilarea civilizației moderne, poate însemna și pentru Statele Unite garanția unei reale bune vecinătăți, pe care relațiile de dependență sau bazate pe poziții de forță nu le-au putut asigura. Cred că aproximativ cu acest înțeles este formulată și aprecierea editorialului din „International Herald Tribune" cu privire la o politică viabilă a Statelor Unite pe continentul american.

Eugen POP

O piață din vechea Varșovie, reconstruită din temelii după război

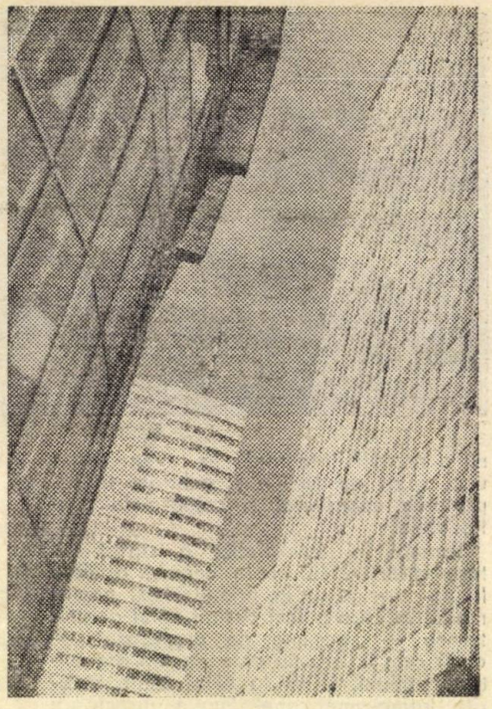

reportaj pe glob

VARȘOVIA

Petre Iosif

Silueta orașului părea un imens carton aplicat pe fundalul cenușiu al cerului. Degetul întins urmări linia sinuoasă, ca mișcările acului unui cardiograf. Începu din dreapta, dinspre partea veche a orașului. Mai întîi mîngîie concavitatea cupolelor, încercînd parcă să smulgă de după perdeaua de ploaie măruntă detaliile Renașterii și Barocului ; trecu apoi cu zvîcniri nervoase de-a lungul liniilor fracturate, săltînd în văzduh semețele suliți ale clădirilor moderne.

În urmă cu exact 25 de ani — murmură buna mea gazdă, în timp ce brațul său continua mișcarea descriptivă — de aici, de pe malul drept al Vistulei, cu greu număram casele rămase în picioare.

Trecurăm apa pe un pod modern, lung și larg. Ploaia încetă în timp ce pătrundeam în orașul vechi. O inexplicabilă, parcă regizată lumină portocalie se împrăștie din niște reflectoare nevăzute. Dacă n-ar fi fost furnicarul de automobile, aș fi avut impresia halucinantă că am intrat într-o imensă, ireală, galerie Canaletto. Ghicindu-mi parcă gîndurile sau dînd poate expresia alor sale, prietenul, cu același glas calm de om care retrăiește de cîte ori are prilejul primii ani ai ultimului sfert de veac, spuse :

— Scormonind în moloz, am refăcut totul.

De mare folos ne-au fost Canaletto, tablourile, albumele.

Imagini ce dispar repede în goana mașinii se perindă neîncetat. O clipă doar am întrezărit coloana din piața Castelului ; aproape ideatică perspectivă a coloanei Madonnei văzută de lîngă „La Barcaccia" lui Bernini din piața Spaniei. Apa, palatele princiare cu nume roman-

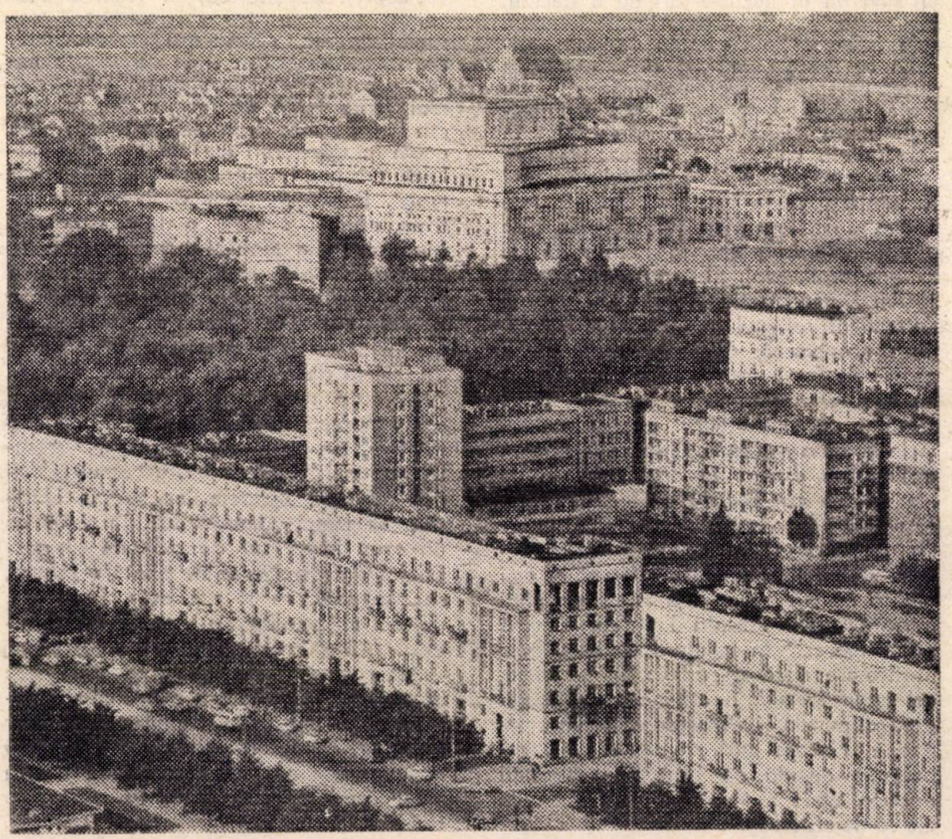

Noua Varșovie

tice, Radziwil, Poniatikowski... În continuare, un film fantastic, suită de secvențe florentine, bologneze. Schimbare uluitoare de decoruri, de la goticul întîrziat la stilul imperial al secolului XVIII. Biserici romanice cu solemne cupole panteonice, altele cu aspre și semețe turnuri ascuțite. Colonade și portice.

Și în această copioasă arhitectonică italiană, iată prezente elemente ale Renașterii germanice, fulgerătoare tresăriri hanseatice, viguroase detalii slave.

■

S-a întunecat timpuriu și s-au aprins lămpile de neon. Trezirea este puțin brutală dar poate necesară. Șoferul conduce mașina pe un drum întortocheat, la îndemnul inteligent al gazdei.

Trecem de-a lungul vechiului zid de apărare. Lîngă o Bastilie miniaturală, cu turnuri țuguiate, tineri pictori își strîng tablourile expuse ca în via Marguta sau în Montmartre.

O scară străveche din blocuri de piatră seculare îmbrățișează în spirală o colină. Între două ferestre ale unei case din strada Swietojanska, o femeie de marmură cu un copil de mînă, sprijinită pe capul unui satir, cată zîmbitoare la forfota înserării. În apropierea vechii piețe, un leu semeț, prins în basorelief pe colțul unei case, privește interesat un orologiu secular, în timp ce deasupra capului său, agățat de streașină, se zvîrcolește un straniu dragon.

Trecerea din orașul istoric în cel nou, deși netă, nu este bruscă. Dacă pînă aici am parcurs o aproape exclusivă galerie Canaletto, pictorul italian continuă să fie prezent printre clădiri moderne, printre palatele reconstruite ale secolului XIX și XX. Din fața Școlii de muzică, instalată în fosta cazarmă Czwartacy evocînd frămîntatul 1830, pornește obsesia Marei Poloneze care nu mă va părăsi în tot timpul itinerarului varșovian.

Mă voi urmări trecînd prin fața bisericilor Sfintei Fecioare și a Surorilor Sfîntului Sacrament, ca și la monumentul cizmarului colonel din detașamentele lui Kosciuszko, Jan Kilinski, în 1794, prin fața palatelor cu nume sonore, nobiliare, Palc, Primazowski, Krasinski, adăpostind astăzi institute de înaltă cultură, pînă la biserica Sfintei Cruci, în care este păstrată inima lui Chopin.

— Toate acestea — murmură prietenul — s-au ridicat din moloz, dintr-un platou de moloz întins cît o mare fără țărmuri.

Este greu de închipuit forfota sutelor de mii de oameni ai Varșoviei, scormonind mai întîi dezordonat în colinele de cioburi, apoi, încetul cu încetul, căutînd și așezînd sistematic, disciplinat, mînați de o voință și o conștiință colectivă, făcînd lumină în beznă, în haos. La început au săpat cărări, tuneluri, viaducte peste mormane de moloz, au instalat șine de tramvaie.

De cîte ori nu se va fi repetat mișcarea timidă a unui om simplu, ștergînd cu mîneca o piesă de ceramică, așezînd-o cu venerație pe o foaie de ziar. „Am construit cuptoare pentru pîine, am săpat fîntîni pentru apă".

■

Părăsind orașul vechi și pătrunzînd printre blocurile geometrice — și ele socotindu-și existența începînd cu primul an al acestui pătrar de veac — mă urmăresc cuvintele : din moloz.

Splendoarea reînviată a palatelor, condamnate la dispariție de neconceputa existență, în secolul al XX-lea, a celei mai monstruoase barbarii — nazismul, capătă o cutremurătoare semnificație. Devine un monument grandios, un amestec de patos și luciditate, de mîndrie națională și de responsabilitate față de istorie și civilizație.

Este suficient să reconstitui sumar istoria mai îndepărtată și recentă a Poloniei pentru a înțelege că reînălțarea capitalei, șterșă acum un sfert de veac de pe cîmpia Vistulei nu ține de magie.

Se va înțelege că mîndria națională, orgoliul varșovian sînt rezultatul unui îndelungat trecut istoric de înfruntări pentru existență, de lupte pentru libertate, independență și justiție socială. De la detașamentele lui Kosciuszko și conspiratorii în numele libertății, printre care se numără Fréderic Chopin, pînă la baricadele proletare ale răscoalelor din Ghetto și ale eroicilor partizani.

Iată de ce ideea de a construi o capitală nouă într-un loc nou a fost respinsă cu înverșunare.

Dar, pentru a înțelege deplin reconstruirea Varșoviei, apreciată la un moment dat de unii, puțini, ca „o risipă absurdă de bani și energii", este necesar să cuprinzi orașul tot, de la un capăt la celălalt.

Și atunci reclădirea vechilor contraforturi și a monumentelor cu migală de bijutier nu apare numai ca o împlinire a unei datorii revoluționare sacre față de trecutul istoric, de recuperare a unui patrimoniu național, ci ca edificarea unei trepte vital necesare scării care trebuie să urce spre viitor.

Părăsind orașul vechi nu treci nici o barieră reală sau imaginară ci, intrînd în contemporaneitatea blocurilor de beton și cristal, continui un drum, o narație.

Nici o stridență între grațioasa, medievala Ulica Piekowska si incandescenta în nocturnă Alee Jerozolimska sau diurna Marszalkowska. O firească armonie s-a stabilit — poate involuntar — între uluitoarea etalare de colonade a teatrului Wielki (cel mai mare teatru de operă și balet din Europa, spun cu mîndrie varșovienii) și Nike, monumentul modern al eroilor Varșoviei. Și aici contrastul între clasicismul imens și linia modernă, cu adevărat avîntată, a femeii de bronz, gata să sară de pe soclu, cu spada ținută de un brat puternic deasupra capului, cu rochia fluturînd în viteza mișcării, apare ca un simbol al contopirii între trecut și viitor.

De altfel, Varșovia este orașul monumentelor de luptă din toate epocile vieții sale. Și împotriva lor s-au înverșunat barbarii fasciști ; dar parcă mai bestial s-au năpustit asupra barzilor. Au fărîmat cu topoarele și dinamita chipurile în bronz ale cîntăreților Nocturnelor, Baladelor și Odelor. Dar varșovienii au scormonit în fundul mîlos al Vistulei, au adunat resturile și au reconstituit monumentele adoraților lor Chopin și Mickiewicz. Am înconjurat de multe ori statuia din parcul Lazienki. Ramurile copacului de bronz, adunate protector deasupra capului artistului, păreau că vibrează o dată cu tumultul cromaticelor și al canonadelor acorduritor Marei Poloneze.

Am înconjurat și zguduitorul monument al eroilor Ghettoului. În basoreliefuri se îngrămădesc candelabre rituale, figuri biblice, cu suluri sfinte în mîini și tineri înarmați, fete cu grenade, gata să le arunce în inamicul turbat de furie. De jur-împrejur, o vastă peluză între pașnice blocuri de locuințe. Nimic în afara monumentului nu amintește eroica tragedie petrecută la începutul anului 1943, cînd un pumn de oameni au înfruntat timp de patru săptămîni cea mai monstruoasă mașină de exterminat oameni din istorie.

Varșovia a renăscut mai puternică și mai frumoasă, cu multe peluze și spații luminoase. Vlăstare inocente se joacă aici ignore de tragedia pe care o acoperă iarba mătăsoasă.

Nu-mi pot bine explica de ce îmi stăruie în fața ochilor imagini din muzeul militar. Printre uriașele fotomontaje și vitrine pline de mărturii ale unui sublim eroism, camera „spaniolilor", decorațiile, armele, livretele militare, brevetele voluntarilor din Brigada Internațională Dombrowski.

Peste tot prezența lui Karol Swirczewski, neuitatul general Walter de la Madrid și Guadalajara, uniforma lui găurită de gloanțele fasciste, chipiul, bustul și, nu departe, capul gigant de bronz al lui Mickiewicz, pescuit undeva pe fundul Vistulei.

Da, capitala Poloniei socialiste nu poate fi înțeleasă decît în întregimea ei materială și în contextul istoriei ei trecute și recente. Astfel se va pricepe că, fără transformarea insalubrelor odinioară cartiere muncitorești Powisle și Wola în luminoase și moderne centre urbanistice, ea nu ar exista azi.

Monumentelor de marmură dintr-un capăt le răspund, ca un ecou al actualității, ca un apel patetic la opera creatoare a epocii noastre, sirenele uzinelor „Zeran" și ale oțelăriilor „Warszawa".

■

Am contemplat din nou, de pe malul drept al Vistulei, uimitoarea panoramă a unui oraș socotit pierdut în urmă cu un sfert de veac. Atunci, casele rămase în picioare, cu ferestrele oarbe, puteau fi numărate pe degete.

De data aceasta nu mai am în fața ochilor o siluetă opacă, decupată și aplicată pe un cer cenușiu. Sub razele unui întîrziat soare de iunie, cupolele și turnurile baroce își arată detaliile luminoase. În centru, printre blocurile moderne zvîcnește elegant Palatul Culturii, iar în extrema stîngă, păduri de coșuri de fabrici își trimit în înălțimi fumul, cînd argintiu, cînd negru, ca un anunț al geniului și obstinației creatoare a omului.

Varșovia ultimului sfert de veac nu este un miracol, nici magie, ci triumf al socialismului.

Corespondență din Bagdad de la Petru Tomulescu

Petrol și dezvoltare

Sosit pe aeroportul internațional din Bagdad, călătorul întîlnește, înainte de toate, ospitalitatea și prietenia călduroasă a irakienilor, locuitorii actuali ai vechiului ținut al Mesopotamiei, dintre Tigru și Eufrat. Privit din avion, imensul teritoriu al Irakului oglindește în configurația sa istoria zbuciumată a acestor ținuturi, începînd cu apariția și dezvoltarea orașelor Ur, Babilon și Ninive — citate printre primele orașe din lume — și terminînd cu edificiile create de civilizația modernă a căror frumusețe se îmbină în mod armonios cu monumentele tradiționale.

Capitala țării este traversată în plin centru de fluviul Tigru, care a jucat un rol de seamă în viața orașului, mai ales prin influența favorabilă asupra climei uscate și călduroase. Locuințele capitalei, amplasate adesea în grădini verzi atent îngrijite, poartă amprenta diferitelor vîrste ale orașului și a discrepanțelor existente încă între lumea avută și cea săracă, consecință a deceniilor îndelungate de dominație colonialistă. Spre lichidarea acestor consecințe, spre făurirea unei economii proprii, independente, își dirijează în prezent eforturile guvernul irakian, poporul acestei țări cu un trecut milenar.

Spre deosebire de alte țări arabe (Kuweit, Arabia Saudită), penetrația aspectelor civilizației moderne în Irak a cunoscut o dezvoltare mai rapidă, care se reflectă, între altele, și în faptul că circa 60 la sută din populație, în special tînăra generație, a adoptat „portul european".

Irakul este leagănul primei agriculturi înfloritoare, practicată organizat acum 8 000 de ani în cîmpia Mesopotamiei ; plugul și roata sînt invențiile mesopotamienilor, iar irigațiile, făcute după un sistem judicios întocmit, au fost un element de bază ale dezvoltării antice a acestei țări. Astăzi, principala bogăție naturală a Irakului este petrolul ; producția anului 1968 a fost de 74 milioane tone. Irakul încasează în fiecare zi circa un milion de dolari din exportul de petrol ; ar putea încasa două milioane dacă petrolul ar fi exploatat de către companii naționale. Veniturile dobîndite din exportul de petrol — circa 400 milioane dolari anual — constituie sursa principală de finanțare a programului actual de dezvoltare economică a țării.

În ciuda existenței a numeroase bogății ale solului și subsolului, a unei baze corespunzătoare de materii prime, industria prelucrătoare a fost menținută de monopolurile străine petrolifere într-o stare de subdezvoltare, fiind limitată doar la cîteva obiective din ramurile industriei ușoare și alimentare.

Doborîrea monarhiei și instaurarea republicii (14 iulie 1958) au deschis un drum nou țării spre dezvoltarea ei economică și culturală, spre progresul social. În această direcție au fost obținute o serie de importante realizări. Irakul a limitat sfera de acțiune a companiei cu capital străin I.P.C. (Irak Petroleum Co), obligînd-o să sporească anual producția de petrol de pe terenurile concesionate, iar în 1967 a înființat compania națională irakiană de petrol (I.N.O.C.) care urmează să exploateze terenurile neconcesionate Companiei I.P.C. În vederea folosirii, în Irak, a unei părți mai mari din petrolul brut, a fost construită rafinăria de petrol de la Al. Dorah (lîngă Bagdad) și au fost întocmite proiectele unei mari rafinării la Basrah, a unei uzine petrochimice pentru fabricarea sodei caustice și polietilenei, precum și a unei uzine de îngrășăminte chimice. Însemnate obiective industriale au fost construite în ultimii ani și în ramura industriei ușoare ca, de pildă, fabrica de țesături de la Kut, Hindia și complexul de confecții din Bagdad care în următorii 2—3 ani vor reuși să acopere peste 70 la sută din necesarul de consum intern.

Pentru agricultură, în anul financiar 1968/1969, alocațiile de circa 40 milioane de dinari au fost destinate extinderii rețelelor de irigații, construirii de diguri de-a lungul fluviilor pentru a proteja terenurile de inundații, protecției culturilor împotriva insectelor dăunătoare etc. Noul buget pe anul financiar 1969 publicat recent reprezintă o creștere cu 56 milioane dinari față de nivelul anului 1968 și este cel mai mare din istoria țării.

În cursul acestui an, guvernul irakian a elaborat un nou program cincinal de dezvoltare, care se află în faza de definitivare, fundamentat pe următoarele principii în ceea ce privește dezvoltarea social-economică : întărirea accentuată și organizarea sectorului public în industrie ; exploatarea directă a petrolului (terenurile neconcesionate) de către I.N.O.C. și dezvoltarea industriei prelucrătoare a petrolului cu scopul de a se crea o industrie națională petrolieră independentă ; dezvoltarea agriculturii, printr-o reîmpărțire a terenurilor în folosul țărănimii în care scop recent s-a și efectuat reforma agrară ; dezvoltarea finanțelor, comerțului interior și exterior, extinderea controlului statului în aceste sectoare.

Succesele obținute în dezvoltarea țării sînt o mărturie concludentă a hotărîrii poporului irakian de a persevera în continuare pe aceeași cale, de a păși înainte spre consolidarea independenței naționale, spre asigurarea progresului economic și social.

Bagdad, 10 iulie

reflector

CONDAMNARE... ÎN RATE

Un judecător din Florida (S.U.A.) a pronunțat recent o sentință unică în analele mondiale. Este vorba de condamnarea la 20 de ani închisoare a fermierului Wardell Willimas, vinovat de omucidere. Unicitatea sentinței constă în faptul că judecătorul a admis executarea ei în... rate de cîte două luni pe an. In motivare se menționează că la ferma lui Willimas lucrează 100 de muncitori și că detențiunea permanentă a patronului ar duce la desființarea fermei, fapt care ar provoca, după afirmația avocatului apărător, nenorociri mult mai mari decît uciderea regretabilă, dar nepremeditată — a unei femei. Datorită „bunăvoinței" judecătorului, ferma își va continua activitatea, iar criminalul își va executa „rata" de pedeapsă în timpul iernii, cînd muncitorii se află în concediu sezonier. Dacă nu vor interveni... incidente pe parcurs, Wardell Willimas își va termina pedeapsa peste 120 de ani.

„MONITOR V"

Dintre aparatele medicale create pentru a fi folosite la supravegherea permanentă a bolnavilor, „Monitor V" pare a fi cel mai reușit și mai complex. Cu ajutorul său, sînt determinate ritmul cardiac al bolnavului,

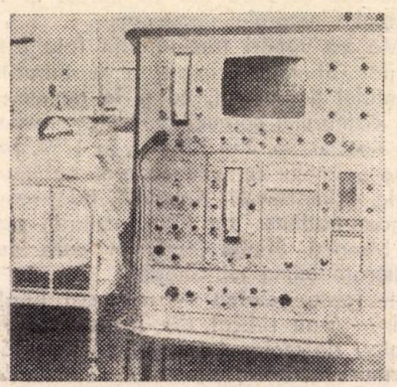

temperatura, ritmul respirator și presiunea arterială. Abaterea de la normal a oricăreia dintre aceste stări funcționale organice este semnalată de aparat printr-o sonerie specială, racordată în cabinetul medicului de gardă. Noul supraveghetor-robot e experimentat acum în cîteva spitale din Franța

PE CĂILE EXTRATERESTRE

Specialiștii care se ocupă cu statistica circulației extraterestre au însemnat, recent, în cataloagele lor apariția celui de al 3300-lea obiect lansat de om în Cosmos în cei zece ani care au trecut de la lansarea primului satelit artificial. Dintre acestea aproximativ 2000 au revenit între timp în atmosfera Pămîntului, arzînd, iar restul de 1 300 își continuă cursa fie în jurul Pămîntului, fie pe căi mai îndepărtate, spre Lună, Marte, Venus și Soare.

VATICAN ȘI NOUL „AGGIORNAMENTO"

Papa Paul al VI-lea

Papa Ioan al XXIII-lea

Roma. Piața San Pietro

Ne facem loc cu greu în aglomerația Romei. Fluviile de mașini cresc din toate părțile — este o oră de vîrf, momentul de îngemănare a zilei cu noaptea, cînd lumea fie se întoarce de la treburile obișnuite, fie se îndreaptă spre locurile de plimbare ale capitalei italiene. Trecem Tibrul și ne îndreptăm aproape la pas spre Cîtá del Vatican. Iată-ne în Piața San Pietro. Monumentala catedrală este luminată din toate părțile, dar nu ai timp să o privești, trebuind să-ți croiești cu multă prudență drum în caruselul automobilistic. Ocolim prin stînga scările neobișnuite — mai mult oblice — care te conduc spre catedrală și mașina se oprește în fața unei bariere. Pe fundalul nopții romane, halebardierii care-ți cer explicații par niște statui ireale decupate dintr-o epocă de mult apusă. Bariera se ridică și ne urmăm calea pe mici străduțe întortocheate. Ne aflăm în incinta reședinței papale și a secretariatului de stat.

Evoluția Vaticanului, raporturile sale cu evoluția internațională, deplasările pe care le-a cunoscut chiar în istoria sa recentă merită o prospecție atentă. De aceea, după o discuție cu purtătorul de cuvînt al Vaticanului — monsignorul Valec, urma o întîlnire cu una dintre personalitățile proeminente din Cîtá del Vatican — monsignorul Agostino Casaroli, secretarul Consiliului pentru afacerile publice (funcție echivalentă cu cea a unui ministru de externe), considerat drept unul dintre autorii diplomației Vaticanului.

Mișcarea catolică trăiește de la o vreme mari frămîntări, în sînul ei se confruntă tendințe și orientări diferite ; scopul acestor note este însă limitat, urmărind doar un singur obiectiv : să scruteze acel vizibil și intens efort de adaptare pe care-l face Vaticanul în ultimii ani — cu toată opoziția cercurilor clericale de dreapta — sub cei doi suverani pontifi, Ioan al XXIII-lea și Paul al VI-lea, în marele circuit al vieții internaționale.

NOUL CURS

„Noul curs" al Vaticanului este considerat mai ales în accepțiunea sa istorică, pentru a se insista asupra opoziției dintre noua și „vechea politică" a Sf. Scaun. Dintr-o asemenea comparație contrastul iese tot mai mult în evidență. De altfel, dacă pui oficialităților catolice întrebarea cum explică turnura de la politica ultrareacționară a lui Pius al XII-lea, politică care a culminat cu sprijinirea hitlerismului, la acțiunile lui Ioan al XXIII-lea și Paul al VI-lea, răspunsul este evaziv. Istoriografia Vaticanului nu dorește să scoată în relief discontinuitatea Sf. Scaun în diverse momente ale dezvoltării contemporane.

L-am întrebat pe purtătorul de cuvînt cum explică activitatea diplomatică a Vaticanului înregistrată sub ultimii doi suverani pontifi.

— Cred — a răspuns monsignorul Valec — că unul din motivele acestei activizări diplomatice de care vorbiți este riscul tot mai mare pe care-l comportă războiul în epoca noastră. Armele nucleare amenință progresul uman. De aici, profunda preocupare a Sf. Părinte pentru problemele umanității. Consiliul Ecumenic a examinat, după cum știți, această problemă și a ajuns, de pildă, la condamnarea armei atomice. Astăzi n-ar fi de crezut ca Papa să se dezintereseze de aceste probleme.

În catedrala Sf. Pietro, unde pătrunzi cu un profund sentiment de admirație pentru geniul marilor săi creatori, și în care literalmente ți se pare în fața vestitei Pietà sau sub cupola uriașă că simți prezența lui Michelangelo, în catedrala care te-ar îndemna să crezi că probabil generațiilor noastre nu li s-a trasmis peste veacuri tainele marilor arhitecți ai epocii renascentiste — se înalță spre dreapta statuia lui Pius al XII-lea. Te uimesc nu numai duritatea liniilor, dar mai cu seamă severitatea expresiei sale, privirea parcă îngrijorată.

În personalitatea lui Pius al XII-lea sîntem confruntați cu o figură controversată a istoriei. Adevărul este că prin activitatea sa Vaticanul a suferit o grea lovitură, un eșec care l-a costat scump. Am putea considera chiar că se face totul pentru ca această pagină — neagră — a istoriei să fie uitată și audiența Bisericii catolice restabilită în opinia publică.

Scaunul papal trebuie „să facă apel la toți fiii săi de a-și uni eforturile". Cuvintele erau rostite în 1962 de noul Papă Ioan al XXIII-lea, considerat de specialiști în problemele catolice drept întemeietorul „noului curs" al Vaticanului în relațiile internaționale. Procesul care a dus la aceasta a fost deosebit de complex. Pe de o parte, Ioan al XXIII-lea provenea din acea aripă moderată a clerului, aripă care nu a subscris la politica lui Pius al XII-lea. El era — potrivit contemporanilor săi — profund îngrijorat de soarta catolicismului, compromis de alianța cu Hitler.

Monsignor Casaroli, răspunzînd unei întrebări puse, declara autorului acestor rînduri :

— Ioan al XXIII-lea se deosebește de Pius al XII-lea. Ioan al XXIII-lea a avut încă din tinerețe ideea păcii. El a fost o mare personalitate. În plus. s-a adaptat condițiilor existente. A redus pe planul dialogului distanța dintre catolicism și comunism. A promovat o orientare de vaste relații diplomatice.

Din aceste cuvinte ale înaltului diplomat catolic străbate și **cel de-al doilea considerent** al acestei politici numit de obicei în cercurile de specialitate — „aggiornamento". Dicționarele indică sub acest termen noțiunea de înnoire, punere în ordine, perfecționare. Ești totuși puțin nedumerit. Adaptare ? În ce sens ? Se modifică oare dogmele catolice, raportul materie-conștiință așa cum este el proclamat de Biserică ? Nimic din toate acestea. Este vorba doar de o încercare de adaptare a Vaticanului la realitățile epocii noastre. Astfel „aggiornamento" se identifică cu tentativa de a nu rămîne definitiv în urmă, de a nu rupe total punțile cu masele de catolici. Cursul inaugurat de Ioan al XXIII-lea, printre altele, prin vestita sa enciclică „Pacem in terris" și promovat ulterior printr-o politică de diplomație activă de Paul al VI-lea

reprezintă în ultimă instanță, o tacită renunțare la momentele negre ale istoriei moderne a catolicismului, a atitudinii sale față de „realitățile pămîntești".

Semnul cel mai important al acestui aggiornamento a fost indiscutabil al II-lea (XXI-lea) Conciliu Ecumenic al Vaticanului care s-a desfășurat în intervalul 1962—1965. Ultimul conciliu a însemnat o tentativă de adaptare la marile realități — în primul rînd social-politice și ideologice — ale secolului nostru. Savantul francez Daniel Rops, membru al Academiei Franceze, scria că domnia lui Ioan al XXIII-lea a coincis cu perioada în care în lume se produc „schimbări de ordin revoluționar și se înfăptuiește o dublă revoluție — în domeniul ideilor și al vieții practice". Iar cunoscutul specialist italian în problemele catolice — C. Falconi, într-o lucrare consacrată aceluiași subiect : „I perche del concilio" („De ce-urile conciliului") îi cita atît pe Ioan al XXIII-lea cît și pe cardinalul Montini (actualmente Paul al VI-lea), despre criza bisericii, vorbea despre faptul că Vaticanul este în pericol de a se afla definitiv „de partea cealaltă a civilizației".

Generalizînd cauzele care au dus la convocarea Conciliului cît și conținutul lui, ne întîlnim direct cu fenomene de o importanță istorico-socială: succesele socialismului, creșterea autorității sale în lume, atracția imensă pe care o exercită ideile socialismului și comunismului, concretizată în marele progres realizat de statele socialiste ; procesul viguros al afirmării forțelor ce luptă împotriva politicii agresive a imperialismului și pentru transformări sociale, pentru libertate și independență națională ; ampla mișcare pentru destindere, pace și cooperare ; lupta de eliberare de sub jugul colonial și pentru afirmare a popoarelor din țările care s-au eliberat. Aceste fenomene sînt **dominante** în epoca noastră și neglijarea sau subaprecierea lor poate duce numai la izolare. Este ceea ce politica lui Ioan al XXIII-lea și Paul al VI-lea au căutat să evite.

GEOGRAFIE ȘI DIMENSIUNI

Orice ghid îți precizează : întreaga suprafață a cetății Vaticanului este egală cu aproximativ 40 km². Un spațiu insignifiant. Și, totuși, parcurgînd Vaticanul, senzația de supradimensionare, de vastitate nu te părăsește de loc. O ai în interiorul catedralei, în piața din fața ei, plimbîndu-te printre colonadele lui Bernini ce o străjuiesc. O ai urcînd spre sălile muzeului Vaticanului sau ale pinacotecii. În Capela Sixtină sau în fața uriașelor picturi cu atîta expresivitate datorate penelului lui Rafael. Pretutindeni — în coridoarele lungi, pline de exponate, în sălile în care poți vedea cele mai vechi tipărituri religioase.

Oare poate sugera aceasta locul pe care-l ocupă Vaticanul în panorama lumii contemporane ? Adevărul este că putem examina aceasta prin diverse prisme. Una ar fi contactele sale politice. Iată momente ale acestora (anii 1967—1968): 30—31 ianuarie 1967 : întrevederea cu N. V. Podgornîi, președintele Sovietului Suprem al U.R.S.S. ; 1 aprilie — cu H. Humphrey, fost vicepreședinte al S.U.A.; 7 aprilie — U Thant, secretar general al O.N.U. ; 26 iulie — vizita lui Paul al VI-lea în Turcia ; 23 decembrie 1967 — vizita fostului președinte Johnson la Vatican ; 25 ianuarie 1968 — întrevedere cu Ion Gheorghe Maurer, președintele Consiliului de Miniștri al României ; 4 februarie 1968 — cu cancelarul R. F. a Germaniei, K. G. Kiesinger ; august — vizita lui Paul al VI-lea la Bogota etc.

Aceleași sinteze cuprind mesaje în problema vietnameză, a situației din Orientul Mijlociu, în legătură cu războiul din Nigeria etc., schimburi de telegrame cu numeroși șefi de state.

Influența Vaticanului nu poate fi în nici un caz redată într-o ecuație a dimensiunilor teritoriale. Locul și ponderea sa — vizibilă sau invizibilă — impun luarea în considerare a altor elemente. În prezent catolicismul are pe plan mondial aproximativ 500 milioane de adepți. Biserica catolică reprezintă o mare instituție religioasă și ideologică, influențînd nu numai concepțiile milioanelor de catolici, ci și diverse teorii social-filozofice burgheze sau reformiste. În viața internațională, catolicismul este prezent printre altele prin existența unui mare număr de partide catolice în țări capitaliste, printre care unele partide de guvernămînt (de exemplu, democrația creștină în Italia și R.F.G. etc.). În fine, diferite organizații catolice internaționale — sindicale, de tineret, femei etc. — se află sub influența bisericii catolice.

Or, fiindcă Vaticanul dorește să încerce să-și mențină influența sa asupra acestor mase, să nu o piardă în fața fireștilor modificări istorice, el caută să se încadreze în ampla deschidere mondială spre pace și destindere. În acest cadru, aggiornamento" inaugurat de cel de-al II-lea Conciliu s-a transformat într-o constantă activitate diplomatică, personală a capilor bisericii catolice și în mod special a lui Paul al VI-lea. În această privință putem aminti de călătoriile sale diplomatice, de afirmarea cu acest prilej a unor poziții realiste față de evoluția internațională.

Nu este omis nici un prilej pentru a se sublinia aceste lucruri. Am în față „L'Osservatore Romano" din 12 ianuarie 1969, care publică discursul lui Paul al VI-lea în fața corpului diplomatic acreditat pe lîngă Vatican. În această alocuțiune, Papa a insistat asupra acelei „sarcini comune" care trebuie să unească eforturile tuturor forțelor, inclusiv ale politicii și Bisericii : „Problemele care sînt în cauză sînt prea grave pentru a nu determina acțiunea concertată a tuturor oamenilor inimoși de pe întregul pămînt. Este vorba în definitiv de destinul omenirii, de drepturile umane ce trebuie garantate tuturor, de ridicarea celor mai slabi, de realizarea dezarmării, de eliminarea rasismului, de a face ca justiția și libertatea să domnească pretutindeni și, în fine, de uriașa problemă care pare să se rezume la ea însăși și să le domine pe toate celelalte — problema păcii".

Două momente definesc în mod deosebit atitudinea lui Paul al VI-lea față de problemele care confruntă Vaticanul în relațiile sale cu contemporaneitatea. Este vorba de enciclicele sale — „Ecclesiam Suam" din 1964 și „Populorum Progressio" din 1967. Ele reprezintă într-un fel scheletul politicii Vaticanului sub noul Papă și pe baza lor s-a realizat și se realizează diversele înaintări sau dări înapoi.

„Ecclesiam Suam" își propunea următorul scop : „Căile prin care Biserica trebuie să-și îndeplinească astăzi misiunea". Firește, răspunsul ne interesează, mai ales dacă ne amintim de **momentul și scopul** enciclicei. Era în perioada în care Conciliul Ecumenic nu-și terminase lucrările, enciclica papală avînd scopul de a exercita o presiune asupra înalților prelați, definind cît se poate de categoric opțiunile sale.

Principala idee care străbate din „Ecclesiam Suam" și asupra căreia Paul al VI-lea avea ulterior să insiste în repetate rînduri nu numai în cea de-a doua enciclica — „Populorum Progressio" — ci chiar în diverse mesaje anterioare este cea a **dialogului** dintre Biserică și lumea înconjurătoare, inclusiv dintre Biserică și concepțiile total opuse ei — ideologia marxistă. Paul al VI-lea nu nega nici o formă a dialogului, dimpotrivă, pornind de la postulatul „relațiilor pe care Biserica trebuie să le stabilească actualmente cu lumea care o înconjoară și în care ea trăiește și muncește... membrii Bisericii suferă influența omenirii ; ei îi respiră cultura, îi acceptă legile și îi adoptă moravurile. Acest contact intim cu societatea creează pentru Biserică o situație totdeauna plină de probleme ; astăzi ele sînt cît se poate de acute..." și el preconiza : „Aci se prezintă ceea ce putem numi dialogul între Biserică și lumea modernă..."

Dar înainte de a-și expune în amănunt concepțiile sale despre dialogul preconizat, Paul al VI-lea îl subordona unui scop suprem (cum îl numea) — problema păcii („marea și universala chestiune a păcii în lume care va reține nu numai atenția noastră cordială și vigilentă, dar și interesul cel mai asiduu și mai eficace") : „Vom avea grijă să contribuim la dezvoltarea în lume a unor sentimente și procedee opuse oricărui conflict violent și omucidului, favorabile — dimpotrivă — reglementării pașnice, civice și raționale a raporturilor dintre națiuni ; vom fi atenți de asemenea în a susține coexistența armonioasă și colaborarea fructuoasă între popoare..."

Ajungem prin urmare la formulele dialogului. Cea mai interesantă schemă o oferă primul punct intitulat — dialog cu toți oamenii, presupunînd după cuvintele enciclicei „un imens cerc ale cărui laturi se confundă cu orizontul" și a cărui arie se confundă cu întreaga umanitate.

Dar în această umanitate — se află „mulți oameni, chiar prea mulți care nu profesează nici o religie și sub forme foarte diverse un mare număr se declară atei. Și mai știm încă : unii dintre ei fac o profesiune deschisă și sînt protagoniștii unui program de educație umană și de conduită politică în persuasiunea de a elibera omul de idei false și depășite referitoare la viață și omenire, pentru a le substitui, afirmă ei, o concepție științifică, conformă exigențelor progresului modern".

Și atunci, care este raportul cu această parte (majoritară, afirmăm) a cercului ? Este semnificativ, Vaticanul nu respinge dialogul, preferîndu-l unei ruperi a punților. Paul al VI-lea include în clasificarea sa în afară de „atei" și „dialogul ca atare cu comuniștii". Refuzînd ipostaza de a da „sentințe de judecători" față de sistemul și regiunile care personifică comunismul, Paul al VI-lea admite nu numai că „dialogul este totdeauna posibil", dar ceva mult mai important care ne explică fondul întregului raționament : „Dialogul trebuie să se substituie tăcerii". Motivul ? Tăcerea nu poate oferi decît alternativa înfrîngerii ideologice definitive. „Biserica tăcerii tace, nevorbind decît prin suferința ei" — declară Paul al VI-lea.

Paul al VI-lea reia tema dialogului și în enciclica „Populorum progressio". Dar, departe de a-l transforma într-o dezbatere pur teoretică, doctrinală, în jurul dialogului s-a dezvoltat în ultimii ani ceea ce putem numi drept „noul aggiornamento".

Este momentul în care înnoirea, adaptarea se transferă din domeniul doctrinei în cel al politicii.

Sergiu VERONA

EXCLUSIVITATE „LUMEA"

Prin telefon de la Cape Kennedy

APOLLO-11 SPRE LUNĂ

Ion Petru

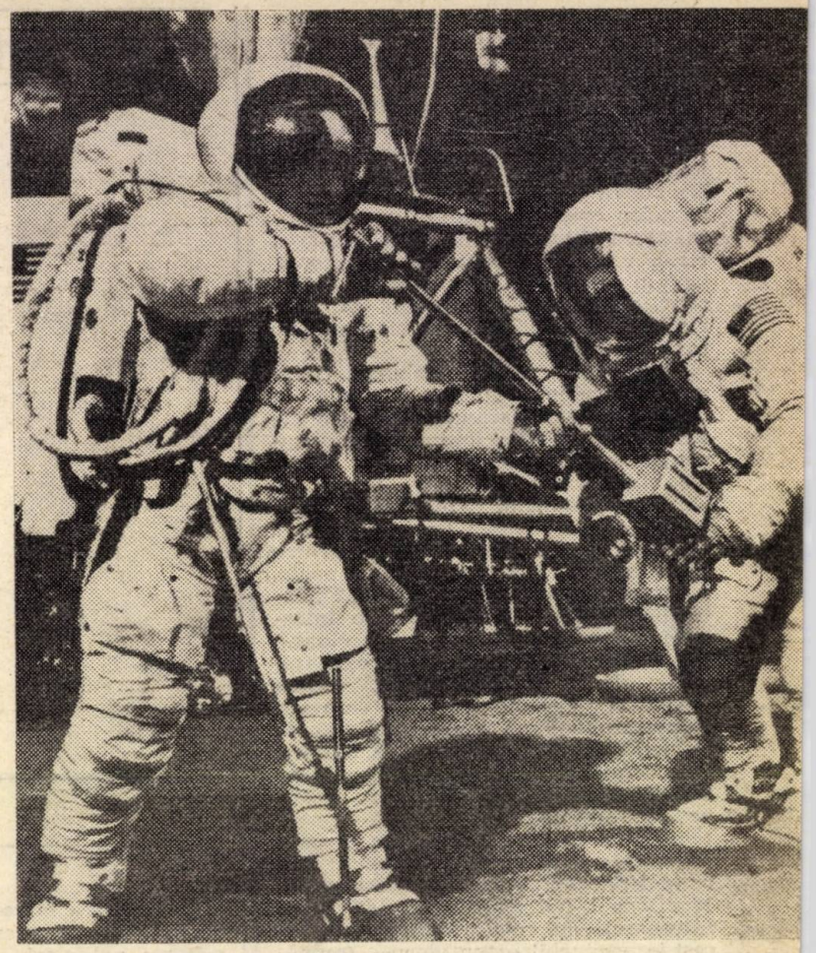

Armstrong și Aldrin la unul din numeroasele antrenamente de simulare a debarcării pe Lună

Acum cîteva minute, la ora 9,32 (ora americană), din mijlocul unei imense jerbe de flăcări trandafirii, „trenul spațial Saturn V — Apollo-11" a pornit în marea călătorie spre Lună, la capătul căreia primele ființe omenești vor coborî pe astrul vecin.

Startul, după cum s-a văzut aproape în toată lumea prin transmisiunea directă a celui mai vast releu TV realizat pînă azi, a decurs în condiții optime. La ora cînd transmitem acest reportaj, sistemul format din ultima treaptă a rachetei (în interiorul căruia se află modulul de aselenizare) și nava spațială Apollo-11 s-a înscris pe orbita circumterestră, de unde va porni în zborul direct pînă la Lună.

Dacă acolo, sus, toate lucrurile merg bine, conformîndu-se unui program riguros, aici, pe Pămînt, în peninsula îngustă pe care ne aflăm, de la Meritt Island pînă la Cape Kennedy și departe, pînă dincolo de „orașul astronauților", domnește o mare și însuflețită învălmășeală. Nici unul din cei peste un milion de oaspeți ai „lunodromului" și împrejurimilor lui nu se hotărăște să plece, să părăsească aceste locuri.

Sînt mai mult de 24 de ore, numărate, bineînțeles, invers, de cînd aici nu a mai dormit nimeni — cu excepția celor trei „oameni ai Lunii", despre care ni s-a comunicat că, izolați de orice altă făptură pămîntească, au dormit cel puțin șase ore, într-o completă decontractare.

300 000 de automobile, sute de avioane de turism, cîteva mii de yachturi și vaporașe, venite spre Meritt Island din toate zările, au blocat circulația, au obligat autoritățile să ia măsuri de ordine fără precedent, interzicînd accesul spre rampele de lansare de la o distanță de 20 kilometri pe șosele, 25 de kilometri în aer și 10 mile marine în largul Oceanului Atlantic. Tot ce a putut fi imaginat și improvizat ca parking, camping, motel și hotel a fost ocupat. Camera de Comerț a regiunii a mobilizat întreaga capacitate de producție a fabricilor de răcoritoare, pentru a pune la dispoziția oaspeților, gratuit, în scop de reclamă, o băutură reconfortantă, specifică acestui climat neîndurător, în care totul ajunge la paroxism : lumina, căldura, zgomotul și emoția.

În această aglomerație generală s-a bucurat de privilegii numai cohorta celor aproape 4 000 de ziariști, veniți din circa 60 de țări pentru a transmite reportaje în toate limbile, și cei 6—7 000 de invitați din tribună, guvernatori, oameni de știință, ambasadori, senatori și oameni de afaceri. În fiecare dimineață, de cînd am sosit aici, am străbătut sub protecția escortei de circulație, cei 100 de kilometri dintre motelurile de pe autostrada 520 rezervate presei și tribunele instalate în fața rampei de lansare, la limita zonei de siguranță. Prima noastră dorință a fost să ne apropiem de cei trei astronauți, pentru a-i vedea, pentru a le pune întrebările ce stau pe buzele tuturor. Eforturile au fost zadarnice. Izolați, în mod absolut, de teama celei mai mărunte posibilități de contaminare și îmbolnăvire, Neil Armstrong, Edwin Aldrin și Michael Collins s-au pus, cu vădită plăcere, la dispoziția gazetarilor, dar numai ... de la 4 kilometri distanță, prin intermediul unei rețele de televiziune în circuit închis. Din multele întrebări cu care au fost mitraliați și din răspunsurile scurte, date de ei, am reținut ultima replică a lui Neil Armstrong. Întrebat : „Vă este frică în momentul lansării ?", el a răspuns : „Frică ? E un sentiment care nu ne este cunoscut".

Nici operatorii de film și televiziune nu au fost mai favorizați decît reporterii. Pentru a înregistra și a transmite ultimele momente dinaintea pornirii, foto și cine-reporterii au fost supuși unor examene medicale care au durat 7—8 ore, au îmbrăcat costume izolatoare, li s-au pus pe față măști speciale și au filmat după un perete de sticlă, așezat la șase metri de cei trei cosmonauți. Pînă și trimișii speciali ai revistelor „Time" și „Life", care au încheiat cu NASA și cu zburătorii un contract în exclusivitate, specificînd că lor li se vor adresa ultimele cuvinte înaintea decolării și primele după amerizare, nu au fost scutiți de izolare și dezinfectare și nu au reușit să obțină mai mult decît un salut zîmbitor, de dincolo de panoul transparent.

În timp ce ultimele pregătiri de start se desfășurau cu febrilitate, am reușit să ajungem pînă la directorul Centrului spațial „John Kennedy", doctorul Kurt Debus. La rugămintea noastră de a ne spune, pentru cititorii din România, care sînt șansele de reușită a misiunii „Apollo-11", el ne-a răspuns :

„Programul acestui zbor a fost pregătit atît de minuțios, a utilizat atîtea ele-

HARTA FEȚEI VIZIBILE A LUNII, reprodusă pe coperta acestui număr al revistei, a fost întocmită după cele mai recente fotografii, realizate din apropiere, de cabinele și aparatele spațiale. Partea centrală, colorată, a fost fotografiată de pe modulul lunar lansat cu Apollo-10. Petele galbene și portocalii reprezintă „cîmpiile" și „podișurile". Petele albastre și verzi, marile adîncituri, iar petele cafenii, înălțimile din relieful Lunii.

mente experimentate anterior şi beneficiază de atîtea ameliorări tehnice, încît şansele lui de reuşită sînt, în clipa startului, de cel puţin 80 la sută. Să nu vă mire această cifră. Noi credem că momentul cel mai critic în desfăşurarea întregii operaţii este desprinderea lui Saturn V de pe rampa de lansare. La cîteva secunde după pornire, cota şanselor creşte vertiginos, o dată cu înălţarea sistemului în spaţiu. Din acea clipă, vom putea conta pe 90 la sută, iar din momentul celui de al doilea start, cel de pe Lună, primul din istoria astronauticii, cota şanselor nu ne mai interesează".

În tribuna presei şi dealungul colierului de cabine ce ne-au fost puse la dispoziţie pentru transmisiile directe, am putut schimba impresii cu numeroşi gazetari, trimişi ai tuturor marilor ziare scrise, vorbite şi televizate. Un reprezentant al Centrului de presă ne-a arătat scrisoarea unui băiat de 7 ani din Cardiff care solicită, pentru joaca lui, „o rachetă şi, dacă se poate, o rampă de lansare". „Cît costă ?", întreabă el. Iată, într-adevăr, o întrebare interesantă, pe care am preluat-o şi noi. Racheta Saturn V, cu cele trei trepte ale ei, modulul lunar, cabina Apollo-11 şi echipamentul cu care vor coborî oamenii pe Lună costă 355 de milioane de dolari. Rampa de lansare, considerată cel mai mare şi mai greu vehicul din lume, a costat şi ea cîteva zeci de milioane, dar ea intră în contabilitatea întregului program Apollo.

Înaintea lansării, corespondentul ziarului londonez „Times" la Washington, MacDonald, îmi spunea : „Nu ştiu dacă astronauţii au emoţii dar, pe noi, acest interminabil «count-down» (numărătoarea inversă) şi desfăşurarea implacabilă, secundă cu secundă, a unui atît de vast program, ne impresionează zguduitor. Poate că de aici, aflaţi în centrul imensului complex tehnic şi uman solicitat de această fantastică aventură, înţelegem mai bine cuvintele pe care ni le-a spus Wernher von Braun, că sîntem destul de maturi pentru a accepta şi un insucces".

În minutul următor, Apollo-11 pornea spre Lună.

Cape Kennedy, 16 iulie

BULETINUL DE IDENTITATE AL LUNII

Diametrul : **circa 3 500 km ;**

Densitatea : **3,33 în raport cu apa** 0,606 în raport cu Pămîntul ;

Suprafaţa : **379 100 000 kmp ;**

Relieful : vîrfuri între 2 000 şi 5 500 m ; **cratere pînă la 230 km diametru, adînci pînă la 7 250 m ;**

Forţa gravitaţională : **de şase ori** mai mică decît pe Pămînt ; 1 kg. terestru cîntăreşte la suprafaţa Lunii numai 166 grame ;

Ziua lunară : **durează cît 14 zile terestre ;**

Noaptea lunară : **durează cît 14 zile terestre ;**

Temperatura : **în timpul zilei lunare, regiunile expuse la soare + 100° Celsius ; regiunile aflate în umbră —50° C ; în timpul nopţii lunare — 175° C ;**

Luna lunară : **29 de zile, 12 ore,** 44'2"8/10 ;

Viteza Lunii pe orbită : **2,4 km/secundă (Luna se învîrteşte în jurul unei axe a cărei înclinare faţă de planul orbitei este de 83°30") ;**

Distanţa medie pînă la Pămînt : **384 400 km (maximă 421 690 km, minimă 363 680 km) ;**

Partea vizibilă de pe Pămînt : **59% din suprafaţa totală a Lunii.**

Ştiinţa politică şi securitatea europeană

Silviu Brucan

Participarea la recentul Colocviu european de la Bucureşti a unui mare număr de politologi, sociologi, jurişti, strategişti, directori de institute de studii internaţionale şi de cercetare a păcii a evidenţiat rolul crescînd al ştiinţei în domeniul relaţiilor internaţionale. Relevînd complexitatea problematicii europene şi necesitatea unei pregătiri minuţioase a soluţiilor menite să ducă la crearea unui sistem de securitate în Europa, tovarăşul Ion Gheorghe Maurer sublinia la deschiderea dezbaterilor : „Personalităţilor politice, oamenilor de ştiinţă şi cercetătorilor în domeniul relaţiilor internaţionale le revine un rol de seamă în promovarea acestui obiectiv".

Într-adevăr, ştiinţa a devenit în zilele noastre un auxiliar indispensabil al deciziilor politice. În cel mai complex domeniu al dezvoltării sociale contemporane — relaţiile internaţionale, în care politicul suferă prea adesea de subiectivism, de pasiuni, prejudecăţi şi arbitrar, ştiinţa este chemată să aducă o apreciere sobră şi obiectivă a evenimentelor, o analiză riguroasă a faptelor istorice, înţelegerea justă a cadrului social-istoric în care se desfăşoară acestea, evaluarea forţelor sociale care se află în joc şi să găsească terenul comun pe care se pot întîlni interese atît de diverse şi de contradictorii. Într-un continent eterogen ca Europa, cuprinzînd un număr atît de mare de state şi naţiuni, deosebite nu numai ca sistem social şi regim politic, dar avînd fiecare particularităţile sale de formaţie istorică şi variind în privinţa mărimii teritoriale, a potenţialului militar şi economic şi a dezvoltării forţelor de producţie, aportul ştiinţei este esenţial pentru elaborarea conceptelor fundamentale ale unui model de raporturi internaţionale aplicate condiţiilor europene, a principiilor relaţiilor între state, a sferei şi conţinutului cooperării între ele, a coordonatelor unui sistem de securitate şi a cadrului instituţional necesar, în ultimă instanţă a unui document juridic menit să garanteze solemn neutralizarea forţei şi asistenţa în caz de agresiune.

■

Abia în ultimii ani, în special după Declaraţia de la Bucureşti din 1966 a statelor participante la Tratatul de la Varşovia, literatura politică occidentală a îmbrăţişat tema cooperării şi securităţii europene. Pînă atunci, majoritatea studiilor şi cercetărilor reflectau spiritul „războiului rece" şi erau axate pe strategia atlantică anticomunistă, întruchipată în Pactul nord-atlantic ; Europa era, de fapt, redusă la aripa ei occidentală şi pusă sub egida americană. Criza strategiei occidentale de la sfîrşitul anilor '50 a mutat accentul pe doctrina militară şi lucrarea cea mai caracteristică în această privinţă a fost „Eşecul strategiei atomice", publicată în 1958 de colonelul francez F. O. Miksche. Demonstraţia lui că apariţia rachetelor intercontinentale a dus strategia atomică a S.U.A. la impas şi constatarea sa că „o putere care se bizuie prea unilateral pe arme atomice devine un foarte primejdios şi politiceşte un foarte nesigur aliat", anunţau conflictul de interese americano—vest-european, care avea să devină tema majoră a literaturii politice occidentale în acest deceniu.

Ilustrativă pentru noile curente de opinie din Europa occidentală este lucrarea „*Modèles de securité européenne*" publicată în 1967 de către Centrul de Studii de Politică Externă din Paris. Ea cuprinde trei modele reprezentînd trei studii ale unui plan de acţiune pentru rezolvarea problemelor europene şi asigurarea securităţii pe continent potrivit cunoscutei formule gaulliste : *destindere-acord-cooperare*. În primul stadiu, în condiţiile destinderii, alianţa atlantică dobîndeşte un nou rol — acela de a coordona eforturile membrilor ei în vederea unei relaxări cu ţările răsăritene, asigurîndu-se sufi-

cientă libertate de acțiune pentru contacte bilaterale cu acestea. În al doilea stadiu, presupunîndu-se o dezvoltare favorabilă a destinderii în Europa și în lume în general, se prevede o revizuire substanțială a Pactului nord-atlantic și stabilirea relațiilor cu Tratatul de la Varșovia sub forma unui acord. În subsidiar, sînt prevăzute măsuri de limitare a armamentului nuclear în Europa menite a împiedica degenerarea unui conflict militar minor într-un dezastru nuclear. În al treilea stadiu, stadiul cooperării, existența blocurilor militare devine inutilă prin stabilirea unui sistem de securitate europeană.

Modelele franceze în primele două stadii se axează aproape exclusiv pe Europa centrală, dezarmarea controlată a celor două state germane constituind în concepția autorilor principala cale de garantare a securității europene. Abia în al treilea stadiu sînt preconizate măsuri de dezarmare pentru celelalte state europene.

Această concepție a trezit numeroase obiecții în publicațiile europene și o ripostă energică la Bonn. În ce privește poziția statelor socialiste europene în problema germană, ea este binecunoscută și a fost reafirmată cu claritate în Apelul de la Budapesta.

Modelele franceze menționate reprezintă sub aspect metodologic noua orientare din sociologie și politologie bazată pe modelarea logico-matematică.[1]) Europa este privită ca un subsistem făcînd parte din sistemul internațional. Modelele construite de cercetătorii Centrului de Studii de Politică Externă din Paris ar trebui să cuprindă într-un singur tot, într-o ipoteză generală, ansamblul relațiilor intereuropene, interacțiunile reciproce și conexiunile dintre ele, deoarece numai asemenea modele prezintă o analogie cu sistemul internațional real, original, inclusiv subsistemul european. De fapt, însă, modelele franceze operează cu statele europene ca entități perfect unitare și sînt elaborate pe baza intereselor *național-strategice* ale statelor ca variabilă-cheie a sistemului european, cu subaprecierea naturii orînduirii sociale și a regimurilor politice din aceste state, inclusiv a antagonismelor pe plan politic, ideologic și psihologic din sînul statelor capitaliste care se reflectă în ultimă instanță și pe planul relațiilor internaționale. Aici se manifestă o caracteristică frecventă a școlilor politologice occidentale și anume tendința de a absolutiza forma, a o izola de aspectele calității, de conținutul fenomenului studiat.

Elaborarea unor modele de sisteme internaționale și proiectarea lor în viitor au devenit o modă în știința politică occidentală și au dat naștere unei noi ramuri denumită futurologia. Unele din modelele oferite ca prognoze de viitor au însă foarte puțin comun cu știința și constituie de fapt expresia dorințelor unor cercuri politice camuflate într-un limbaj științific modern.

Astfel, în R.F.G. a apărut în 1968 lucrarea intitulată *„Alternative pentru Europa. Modele ale unor dezvoltări posibile în anii '70"* (Europa-Archiv)[2]) elaborată sub auspiciile Societății Germane pentru Politică Externă. Departe de a se preocupa de securitatea europeană, autorii vest-germani operează cu modele de „grupuri regionale" și cu „nucleul european". Ei prezic pentru deceniul următor constituirea unor grupuri regionale — anglo-scandinav, vest-european, est-european și sud-european — între care se va dezvolta cooperarea. N.A.T.O. va rămîne în vigoare ca „un for de discuție și coordonare" în special în probleme de armament, trupele americane vor rămîne de asemenea, dar în număr mai redus, cele două state germane vor continua să existe, iar Bundeswehrul va rămîne subordonat Pactului nord-atlantic.

Celălalt model, „nucleul european", este ceva mai explicit în privința substratului prognozei vest-germane, „Nucleul european" nu va fi altceva decît Comunitatea Economică Europeană plus Anglia, transformată într-un fel de comunitate politică cu o politică externă și militară comună. Noua comunitate sau „nucleul european" va încheia acorduri cu țările din Răsărit, menținînd însă divizarea Europei. Și în această alternativă, deși se afirmă că blocurile militare își vor pierde însemnătatea, se prevede staționarea în continuare a trupelor pe teritorii străine.

Într-un cuvînt, nu este vorba de o predicție științifică, ci de cunoscuta dorință a unor cercuri vest-germane influente de a se crea în Europa occidentală o formulă supranațională, formulă în care puterea industrială și financiară îi va asigura Bonnului o poziție predominantă.

■

Un caracter similar, dar în versiune britanică, au *„Modelele de Europă occidentală în anii '70 — Opțiuni alternative"* (Models of Western Europe in the 1970 s — Alternative Choices — Futures, dec. 1968) elaborate de Institutul londonez de Studii Strategice. Spre deosebire de modelele franceze, cele britanice, ca și cele vest-germane, construiesc ipoteze de viitor care nu prevăd dezvoltări generale pan-europene, ci formule specific vest-europene în contextul general al sistemului atlantic, sub o mai mult sau mai puțin transparentă egidă americană.

Bineînțeles, modelele britanice demonstrează că Piața comună nu se poate descurca fără Anglia, dar în vreme ce în modelele vest-germane accentul cade pe formula supranațională a Europei occidentale, în modelele britanice toate variabilele duc la Washington. Chiar și perspectiva creării unei structuri federale vest-europene este privită sub unghiul transformării ei într-un partener al Statelor Unite, destul de independent pentru a nu funcționa ca un satelit, dar destul de loial pentru a nu înstrăina puternicul aliat de peste ocean.

Tradiționala preocupare britanică pentru politica echilibrului de forțe apare în aceste modele într-o formă penibilă, deoarece în mod evident Londra nu mai are capacitatea de a duce o asemenea politică de putere mondială și atunci cînd mai recurge totuși la ea, o face în rolul „intermediarului cinstit".

Modelele vest-germane și britanice, deși își propun să prezică viitorul, reprezintă de fapt înclinația spre statu quo. Fenomenul este destul de tipic ideologiei burgheze contemporane și futurologia răspunde în această privință comenzii sociale de a demonstra că stările de lucruri în viitor vor rămîne așa cum sînt în prezent și dacă este posibil chiar într-o formă mai convenabilă clasei conducătoare. Nu-i de mirare că în ultimii ani futurologia a devenit una din întreprinderile științifice cele mai intens finanțate din Occident.

În atenția oamenilor de știință și a cercetătorilor din domeniul relațiilor internaționale se impun însă tendințele noi de cooperare între state și națiuni propulsate de însăși condiția de existență a lumii contemporane — lume a interdependențelor, a mijloacelor de transport ultrarapide și a comunicațiilor instantanee la orice distanță, lume în care popoarele s-au transformat în vecini apropiați și în care progresul și prosperitatea fiecărei națiuni depind în mare măsură de rapiditatea cu care își însușește descoperirile științei mondiale și inovațiile tehnologice de pretutindeni. Coexistența pașnică între state cu sisteme sociale și filozofii politice diferite se impune ca normă fundamentală nu numai pentru că ea reprezintă unica alternativă a unui conflict termonuclear distrugător, ci și pentru că, în epoca noastră, închistarea în sisteme de state închise, izolarea față de circuitul viu mondial de informații și valori sînt potrivnice legităților societății contemporane. Iar în Europa, imperativele contemporane se resimt mai puternic decît pe orice alt continent. Acestea sînt variabilele pe care trebuie construite modelele internaționale ale viitorului și nu cele care reprezintă cramponarea de situații perimate, generatoare de imobilism în politică.

Interesantă în privința modalității de a se studia problematica europeană, de a se găsi soluții comune acceptabile în chestiunile litigioase sau controversate, este propunerea minuțios elaborată de profesorul Johan Galtung, directorul lui International Peace Research din Oslo. Autorul pleacă de la premisa că folosirea unei organizații regionale occidentale duce în mod automat la o formă de dominație occidentală și preconizează instituirea unei Comisii de Securitate pentru Europa (așa cum există o Comisie Economică pentru Europa) în cadrul O.N.U., cu participarea tuturor statelor europene, inclusiv cele două state germane.

Autorul vede secretariatul unei asemenea Comisii funcționînd ca un „institut de cercetare a păcii" sau a securității, care să reunească specialiști din toate țările europene, să elaboreze propuneri și soluții, perspective de viitor și în mod special să pregătească Conferința Europeană pentru Securitate propusă de țările socialiste.

Johan Galtung consideră că desființarea treptată a blocurilor militare este inevitabilă : istoria nu cunoaște alianțe militare eterne. El atribuie un rol esențial discutării și cercetării în comun de către specialiștii în științe politice și relații internaționale a problematicii europene într-un cadru adecvat și permanent. Pînă acum, oamenii de știință au fost folosiți pentru a cerceta problemele războiului ; este timpul ca ei să fie folosiți pentru a cerceta problemele păcii — aceasta este deviza autorului.

În această direcție, Colocviul european de la București a marcat un moment important care a adus o contribuție și pe această linie la lupta energică și neobosită desfășurată de România socialistă pentru promovarea cooperării și securității europene.

---

[1]) Vezi Lumea nr. 9/1969 : „Conflicte, negocieri internaționale și cibernetica"

[2]) Alternativen für Europa. Modelle möglicher Entwicklungen in den siebziger Jahren

NEGRII DIN AMERICA — IERI ŞI AZI

Edgar TOPPIN

De la „Mişcarea Niagara" la „Renaşterea din Harlem"

(7)

Înainte de ivirea zorilor, delegaţii Mişcării Niagara s-au adunat pe înălţimile situate mai sus de Harpers Ferry. Desculţi şi într-o tăcere religioasă, o sută de luptători devotaţi cauzei dreptăţii se îndreptau spre un cîmp deschis. Era 18 august 1906, ultima zi a întrunirii lor de patru zile de la Storer College, o şcoală din Harpers Ferry (Virginia de Vest).

În preambulul rezoluţiilor adoptate la Harpers Ferry, liderul manifestanţilor, William Edward Burghardt DuBois, deplîngea faptul că „activitatea celor care îi urăsc pe negri ia proporţii, în timp ce apărătorii drepturilor cetăţenilor americani s-au retras. Tendinţa de a-l lipsi pe negru de dreotul său la vot s-a accentuat, iar discriminarea în domeniul călătoriilor şi al serviciilor publice s-a extins". Şi preambulul continua : „Împotriva acestei situaţii protestează Mişcarea Niagara. Noi nu ne vom declara satisfăcuţi cu fărîmituri, cu mai puţin decît drepturile noastre omeneşti depline. Pretindem pentru noi toate drepturile care aparţin unui american născut liber, fie ele politice, civile sau sociale. Pînă ce nu vom obţine aceste drepturi, nu vom înceta să protestăm şi să ne facem auzite doleanţele".

Aşa vorbea un grup de americani negri în 1906.

DuBois s-a născut în 1868 la Great Barrington (Massachusetts), un oraş cu 5 000 de locuitori, între care numai 50 de negri. A fost cel mai bun elev al şcolii secundare din oraş. Şi-a obţinut licenţa de doctor în filozofie la Harvard în 1895.

După „dezordinile de la Boston", DuBois a devenit liderul activ al negrilor radicali.

DuBois formula trei revendicări : 1. dreptul la vot ; 2. activitate civică şi 3. instruirea tineretului în conformitate cu aptitudinile sale. Aceste revendicări fundamentale au constituit nucleul declaraţiei de principii adoptată de 30 de negri care s-au întîlnit la prima Conferinţă Niagara în iulie 1905. DuBois şi Trotter au convocat întrunirea şi au întocmit declaraţia, dar s-au certat şi s-au despărţit în 1907. Mişcarea Niagara a reprezentat prima organizaţie naţională a negrilor militanţi, dar numărul membrilor a rămas restrîns iar situaţia ei financiară era precară.

Dezordinile rasiale care au avut loc la Springfield în 1908 au reprezentat un şoc pentru americanii liberali. În articolul lui William E. Walling despre cceste tulburări se punea întrebarea : „Ce grup puternic şi larg de cetăţeni este dispus să vină în ajutorul negrilor ?" Un mic grup de albi, din care făceau parte ziaristul Walling, militanta socială Mary White Ovington şi directorul revistei „New York Saturday Evening Post", Oswald Garrison Villard (nepotul abolţionistului), au întocmit un apel semnat de albi şi negri proeminenţi, între care şi DuBois, pentru ţinerea unei întruniri în scopul de a se crea o organizaţie care să-i ajute pe negri să-şi dobîndească drepturile. Publicat la 12 februarie 1909, la centenarul naşterii lui Lincoln, acest apel declara că, dacă Lincoln ar reveni pe pămînt, „el ar fi dezamăgit şi descurajat văzînd că negrii erau lipsiţi de dreptul la vot şi aflînd de segregaţiile şi de acţiunile împotriva lor".

La întrunirea ţinută la New York, la sfîrşitul lunii mai 1909, ca răspuns la acest apel, a fost înfiinţat un Comitet naţional al negrilor. La cea de-a doua conferinţă anuală (mai 1910), organizaţia şi-a schimbat numele în Asociaţia naţională pentru promovarea populaţiei de Culoare (National Association for the Advancement of Colored People — N.A.A.C.P.). Cu excepţia lui DuBois, care şi-a părăsit postul la Universitatea Atlanta pentru a deveni director de publicitate şi cercetări al N.A.A.C.P., toţi ceilalţi lideri erau albi.

DuBois în 1907, la un miting al „Mişcării Niagara"

N.A.A.C.P. protesta împotriva linşajelor şi a altor nedreptăţi şi iniţia procese pentru obţinerea de drepturi civile.

400 000 de negri au servit în armata de uscat şi în marina militară în primul război mondial. Jumătate milion de negri au emigrat spre nord, spre slujbele mai bine plătite din fabricile de război. Dar democraţia i-a ocolit. Dezordinile rasiale din timpul războiului (East St. Louis, 1917) şi de după război (Chicago 1919) i-au dezamăgit pe negri. Născut, crescut şi căsătorit în sud, Wilson s-a lăsat antrenat de democraţii sudişti din administraţia sa şi a introdus segregaţia în domeniul serviciilor publice federale din Washington, care fuseseră mult timp integrate.

ANII NEW DEAL-ULUI

Liderii negri au început să cîntărească dilema de a fi negru în America. În 1897, DuBois scria : „Care este dilema: Sînt american sau sînt negru ? Pot fi şi una şi alta ?". Şase ani mai tîrziu, el scria în volumul „Suflete ale oamenilor negri" : „Simţim această dualitate — american şi negru — două ideaIuri într-un trup negru".

DuBois a convocat un congres pan-african. Prima întrunire mondială de acest fel a avut loc la Paris în februarie 1919 cu participarea a 57 delegaţi din Africa, Indiile Occidentale şi Statele Unite. Cu mult mai avansat decît vremea sa, DuBois i-a inspirat pe liderii africani, fiind considerat în general de către conducătorii noilor naţiuni negre ca un precursor spiritual al independenţei africane.

În 1919 au fost linşaţi 70 de negri, printre care zece soldaţi în uniformă ; 11 dintre victime au fost arse de vii. Din iunie pînă în decembrie 1919 s-au produs 20 de tulburări rasiale în cadrul cărora, numai la Chicago, au fost ucise 26 de persoane.

Numărul membrilor Ku Klux Klanului a crescut pe plan naţional şi a ajuns chiar dominant în statul Indiana. Pe măsură ce veteranii albi se întorceau din Europa, negrii erau concediaţi din fabrici.

Înflorirea spiritului creator al intelectualilor negri, stimulată de sprijinul financiar al ghetourilor din nord, este cunoscută sub numele de „Renaşterea din Harlem". Apăruse o nouă hotărîre de a rezista opresiunii. Opera „Umbrelele Harlemului" (1922) a lui Claude McKay este considerată ca marcînd începuturile acestei renaşteri. Alţi scriitori importanţi ai acestei „renaşteri" sînt poeţii Countee Cullen şi Langston Hughes şi romancierul Richard Wright. Au apărut şi artişti de frunte, ca Hale Woodruff şi Richmond Barthe, şi compozitori ca William Dawson şi William Grand Still. Dar renaşterea din Harlem a dat măsura valorii sale pe scenă. Compozitori şi scriitori negri au creat reviste muzicale şi au scos în evidenţă actori negri. Ajunge să citäm, de pildă, spectacole celebre ca : „Porgy and Bess" şi „Green Pastures".

Era epoca jazz-ului, în care s-au remarcat Bessie Smith, Louis Armstrong, Duke Ellington. Putini americani erau atît de bine cunoscuţi ca doi sportivi negri : alergătorul Jesse Owens şi boxerul Joe Louis.

În perioada depresiunii, chiar şi slujbele cele mai

Vezi „Lumea" nr. 24, 25, 26, 27, 28 şi 29.

1962. Rasiștii se opun înscrierii lui James Meredith (primul din dreapta) la Universitatea din Mississippi

prost plătite, lăsate în trecut negrilor, au fost date albilor În 1934 erau șomeri 17 la sută dintre albi, dar 38 la sută dintre negri.

New Deal-ul lui Franklin Roosevelt i-a ajutat pe negri. Necesitățile lor au fost comunicate Administrației prin Elleanor Roosevelt și printr-o serie de consilieri negri din ministerele și agențiile federale, ca Mary McLeod Bethune, Robert C. Weaver, William Hastie și Ralph Bunche.

Stimulate de John L. Lewis, sindicatele industriale C.I.O. i-au organizat și i-au ajutat pe negri într-o mai mare măsură decît o făcuseră sindicatele A.F.L. În 1928, Oscar DePriest a devenit primul negru din nord membru al Congresului. Republican — ca și cei 22 de negri care reprezentaseră statele sudiste în Congres între 1869 și 1901 — DePriest a reprezentat partea de sud a Chicago-ului, fiind reales de trei ori. În 1934, el a fost înfrînt de Arthur Mitchell, primul negru ales în Congres din partea democraților. Mitchell a fost, timp de patru legislaturi, congresist al New Deal-ului, după care, în 1943, i-a urmat William Dawson. În 1936, după realegere, Roosevelt a fost primul candidat democrat care a întrunit majoritatea voturilor negrilor. Temîndu-se, totuși să nu-și înstrăineze pe puternicii democrați din sud, Roosevelt nu a promovat un program de drepturi civile.

CAD „BARIERE DE CULOARE"

La 18 aprilie 1946, cînd Jersey City Giants deschideau sezonul jocurilor de baseball, jucînd la ei acasă împotriva lui Montreal Royals, tribunele erau pline pînă la refuz. Nu era un meci oarecare. Principalul baseballist al echipei Royals, Jackie Robinson, își amintea că „toți cei prezenți simțeau încordarea tot mai puternică, așa cum o simțeam și eu. Era vorba de ceva mai mult decît de emoția deschiderii sezonului sportiv. Cu toții aveam sentimentul că trăiam un moment de răscruce și cred că fiecare om de pe stadionul Roosevelt își dădea seama în acea zi că era martorul prăbușirii vechiului zid al prejudecăților".

Timp de șase decenii, baseball-ul organizat fusese rezervat exclusiv albilor. Dar, la 23 octombrie 1945, Branch Rickey, președintele lui „Brooklyn Dodgers", a anunțat că l-a angajat pe Robinson să joace pentru echipa sa divizionară la Montreal.

Din nefericire pentru inițiativa lui Rickey de a integra acest sport național, președintele ligilor de baseball l-a calificat drept unul dintre „aventuriștii rasei albe care folosesc negri în scopurile lor egoiste".

Dar Jackie a jucat extraordinar, făcînd ca echipa sa să învingă cu 14 : 1. Jackie își amintește că „mulțimea l-a luat pur și simplu cu asalt. Copiii mă urmăreau pentru a obține un autograf și oameni în toată firea mă băteau pe spate. Eram convins că entuziaștii sportului din America aveau sentimente cu adevărat democratice, că mă vor accepta, că nu le pasă de ce culoare este un jucător".

Și la operă a fost înlăturată bariera de culoare. Un pas în această direcție a fost făcut la 15 mai 1946, cînd Camilla Williams a apărut în rolul principal al Operei „Madame Butterfly" prezentată de compania New York City Center Opera.

La Metropolitan Opera Company, bariera de culoare nu a fost înlăturată pînă la 7 ianuarie 1955, cînd Marian Anderson a apărut în rolul Ulrica din opera „Bal Mascat" de Verdi.

Jackie Robinson și Marian Anderson simbolizează noul statut al americanilor negri în lumea de după război. Pătrunzînd în sport și pe scena teatrului de operă, au făcut primii pași în era de progres care a început în cursul celui de al doilea război mondial.

În 1939, în momentul izbucnirii războiului, existau milioane de șomeri. Pe măsură ce contractele pentru furnituri militare creau noi slujbe, patroni și lideri sindicali plini de prejudecăți aveau o atitudine discriminatorie față de negri. Înalții funcționari federali protestau timid împotriva practicilor preferențiale, dar negrii au cerut acțiuni mai ferme. Principalul lider sindical negru, A. Phillip Randolph, președintele Asociației conductorilor din vagoanele de dormit, a cerut ca, la 1 iulie 1941, 100 000 de negri să se îndrepte spre capitala țării pentru a protesta împotriva excluderii negrilor din industriile de apărare.

Un marș împotriva discriminării rasiale în America ar fi fost de natură să slăbească poziția acestei țări în lupta împotriva dezgustătoarei ideologii rasiste a lui Adolf Hitler. Președintele Roosevelt l-a convins pe Randolph să anuleze acest marș, publicînd, la 25 iunie 1941, Ordinul executiv 8802, care prevedea că „nu trebuie să existe nici un fel de discriminare în folosirea muncitorilor în industriile de apărare sau guvernamentale, pe criterii de rasă, credință, culoare sau origine națională".

Pentru punerea în aplicare a ordinului lui Roosevelt, în toate contractele militare a fost inserată o clauză antidiscriminatorie și a luat ființă Comitetul pentru o politică de angajări corecte (F.E.P.C.).

În cel de-al doilea război mondial, 900 000 de negri au făcut parte din forțele armate americane. Germania a capitulat la 8 mai, iar Japonia — la 15 august 1945. După ce au înfrînt dictaturile fasciste bazate pe supremația rasială, americanii se arătau a fi mai puțin toleranți față de bigotismul de acasă. În plus, prejudecățile din Statele Unite se dovedeau a fi un handicap atunci cînd această țară a căutat să-și atragă prieteni din rîndurile africanilor și asiaticilor.

Acțiunea de pionierat a lui Jackie Robinson a deschis o epocă de aur pentru sportivii negri. În 1945, ei nu erau primiți în fotbalul și basketballul profesionist, după cum nu erau primiți nici în baseball. Pe măsură ce barierele au fost înlăturate, au ajuns să domine aceste sporturi. Și Marian Anderson a reușit să înfrîngă discriminarea și a netezit calea pentru alții. Dar, deși ajunsese una dintre cele mai mari artiste concertiste ale lumii, „Fiicele Revoluției Americane" au refuzat s-o lase să cînte în sala lor din Washington, în 1939. În schimb, pe baza unei invitații federale, a dat un concert la monumentul lui Lincoln, în fața a 75 000 de entuziaști.

Alți negri au urmat-o la Metropolitan : George Shirley și Grace Bumbry, dar în special soprana Leontine Price, neegalată primadonă. Dintre numeroșii artiști negri importanți îi mai citățm pe cîntăreții Lena Horn, Sammy Davis, Harry Belafonte, Mahalia Jackson și Ray Charles ; actorii Sidney Poitier și Bill Bosby și scriitorii Ralph Ellison, James Baldwin și Lorraine Hansberry.

Sub conducerea lui Walter White ca secretar executiv (1931—1955) și Thurgood Marshall ca principal consilier juridic (1938—1961), N.A.A.C.P. a susținut bătălii pe plan legal în favoarea dreptului de vot, a aplicării corecte a legilor și a altor drepturi civile. Cea mai puternică luptă s-a desfășurat în legătură cu regulamentul Plessy, din 1896, care instituise calitatea de „separat, dar egal". Pe baza acestui regulament statele sudiste cheltuiseră în 1930, 44,31 dolari pentru fiecare alb dar numai 12.57 dolari pentru fiecare negru. Printr-o hotărîre unanimă în procesul Brown împotriva Consiliului Învățămîntului din Topeka, enunțată de președintele Curții Supreme, Earl Warren, la 17 mai 1954, Curtea Supremă a hotărît că „În domeniul educației publice, doctrina «separat dar egal» nu-și are locul. Posibilitățile de învățămînt separate sînt inerent inegale". La 31 mai 1955, tribunalul a hotărît că desegregarea în școli trebuie aplicată „cu toată urgența necesară".

Hotărîrile adoptate de Tribunal au declanșat o revoluție a drepturilor civile, care avea să înceapă cu un boicot al autobuzelor, la sfîrșitul anului 1955.

ALABAMA 1955

„Să nu rătăcim în valea disperării, spunea pastorul Martin Luther King. Vă spun, astăzi, prieteni, că, în ciuda greutăților și a frustrărilor momentului, am un vis. Visez că într-o zi această națiune se va ridica și va trăi în conformitate cu adevăratul înțeles al crezului său. Credem că aceste adevăruri se impun de la sine și anume că toți oamenii sînt creați egali . . ."

Imensa mulțime adunată în jurul monumentului lui Lincoln la 28 august 1963, la un secol după emancipare, sublinia cu ropote de aplauze frazele doctorului King. Două sute de mii de oameni veniseră în acea zi în marș spre Washington, realizînd ceea ce corespondentul E. W. Kenworthy descrie în „New York Times" ca „cea mai mare adunare revendicativă pe care această capitală o văzuse vreodată". Întrunirea marca punctul culminant al mișcării drepturilor civile care începuse cu boicotul împotriva autobuzelor din Montgomery (Alabama) în 1955. Nu numai cei prezenți la monumentul lui Lincoln ci și milioane de americani aflați în propriile lor locuințe, în fața aparatelor de televiziune, l-au auzit pe dr. King lansînd apelul la conștiința națiunii care începea cu cuvintele : „Visez că într-o zi . . ."

Într-un fel sau altul, negrii pledaseră timp de două secole, cerînd să li se aplice un tratament echitabil. Niciodată însă cauza justiției rasiale nu fusese pledată în mod mai convingător decît a făcut-o Martin Luther King. Dar, deși națiunea asculta și lua notă, ea nu-și asimila în suficientă măsură cuvintele lui. Era necesar un angajament național de a se înlătura orice vestigiu al rasismului, de a se înlătura îndelungata opresiune, de a se compensa dezavantajele cărora le-au dat naștere secolele de spoliere și de a trans-

forma visul său de frăție în realitate.

Intr-o petiție adresată în 1774 Parlamentului din Massachusetts, un grup de sclavi din această colonie afirmă : „avem în comun cu toți ceilalți oameni dreptul natural de a fi liberi . . ."

Un om de știință negru, Benjamin Benneker, îi scrie în 1791 lui Thomas Jefferson : „Părintele nostru al tuturor... ne-a înzestrat și pe noi cu aceleași facultăți" și de acea este necesar ca „dumneata și toți ceilalți să vă eliberați de prejudecățile strîmte pe care le aveți" față de negri.

In 1829, David Walker amenință : „Trebuie să fim și vom fi liberi și vai și amar de voi dacă ne vom obține libertatea prin luptă".

Frederick Douglass proclama în 1857 : „Puterea nu acordă nimic fără să i se ceară... Pentru a ne elibera de opresiunile și nedreptățile adunate pe umerii noștri, va trebui să plătim . . . cu suferințe, cu sacrificii și, de va fi nevoie, cu viețile noastre și cu viețile altora".

Booker T. Washington ajungea în 1895 la concluzia optimistă că „nici o rasă care are de dat ceva progresului omenirii nu poate fi ostracizată multă vreme".

In 1905, W.E.B. DuBois afirma că „singura cale spre libertate este agitația persistentă și neabătută". ...În 1920, Marcus Garvey avertiza „Negrii sînt hotărîți să nu mai sufere".

Walter White, de la Asociația Națională pentru propășirea populației de culoare (N.A.A.C.P.), declara, în 1934 că negrii „trebuie să continue, fără să se supună, lupta lor aspră pentru integrare și împotriva segregației . . ."

În perspectiva a două secole de apeluri zadarnice de a obține dreptate, devine mai lesne de înțeles tendința negrilor de a coborî în stradă în 1955.

Totul a început cu arestarea la 1 decembrie 1955, a unei femei negre, care se săturase de tracasări. Rosa Parks, o croitoreasă dintr-un magazin universal din Montgomery (Alabama), fusese arestată în timp ce călătorea cu autobuzul spre casă, după o zi grea de muncă. „Crima ei" : refuzase să se ridice în picioare, astfel încît un bărbat alb să-i poată lua locul. Se așezase în primul rînd de locuri după sectorul din față rezervat albilor, dar conducătorul i-a cerut să se ridice pentru că în sectorul destinat albilor, toate locurile fuseseră ocupate. Spiritul cavaleresc al orașului Montgomery nu permitea unei femei negre să șadă pe scaun în timp ce un bărbat alb stătea în picioare. Acest lucru a declanșat un boicot aplicat de negrii, exasperați de toate umilințele acumulate.

KING ȘI LUPTA PENTRU DREPTURI CIVILE

Liderul lor era Martin Luther King jr., un pastor baptist în vîrstă de 26 de ani. El venise la Montgomery în 1954. Sub îndrumarea sa, negrii au boicotat autobuzele, evitînd eforturile albilor de a-i hărțui. King a devenit un lider la fel de respectat ca și Frederick Douglass, inspirînd milioane de negri să urmeze filozofia sa nonviolentă, după modelul lui Gandhi.

Segregației i s-a pus capăt în 1957, printr-o hotărîre a Curții Supreme a Statelor Unite, într-un proces intentat de N.A.A.C.P. Hotărîrea a fost aplicată la Montgomery la 20 decembrie 1956, în același timp însă, în școli, desegregarea întîmpina opoziție. Consimțămîntul inițial al Sudului, datorat faptului că fusese luat prin surprindere, s-a transformat în sfidare. In martie 1956, congresmenii sudiști au dat publicității „Manifestul sudist", prin care se opuneau deciziei Curții Supreme și-și luau angajamentul de a „folosi toate mijloacele legale" pentru a o anula. Congresul statului Virginia a adoptat „rezistența masivă", susținută de defunctul senator Harry F. Byrd. S-au format consilii ale cetățenilor albi pentru a lupta împotriva desegregației.

Deși, în numeroase locuri, desegregația s-a aplicat în mod pașnic, au fost izbucniri de violență, în special la Clinton (Tennessee) în 1956. În 1957, cînd guvernatorul Orval Faubus a folosit membrii gărzii naționale pentru a împiedica desegregația la Little Rock (Arkansas), președintele Eisenhower a trimis gărzile federale și desegregația și-a urmat cursul În 1959, oficialitățile din districtul Prince Edward (Virginia) au închis școlile și nu le-au redeschis decît în 1964, atunci cînd Curtea Supremă le-a ordonat s-o facă.

Dr. Martin Luther King a format în 1957 Southern Christian Leadership Conference (S.C.L.C.) — Conferința conducerii creștine din sud. Congresul pentru egalitatea socială (C.O.R.E.), întemeiat inițial în 1942 și avînd în fruntea sa pe James Farmer, a organizat în 1957 și în 1961 „călătorii ale libertății". Atacurile brutale împotriva participanților la aceste demonstrații au șocat America și au dus la o hotărîre, obținută de Administrația Kennedy, prin care Comisia comerțului interstatal interzicea segregația în domeniul călătoriilor.

La 1 februarie 1960, patru studenți negri de la Universitatea de stat din Carolina de nord au început un „sit-in" la barul unui restaurant Woolworth. Această mișcare s-a răspîndit în rîndurile studenților negri, care au recurs la metoda „sit-in", suportînd cu curaj bătăile și arestările fără a riposta. Ei au format în 1960, Comitetul studentesc neviolent de coordonare (S.N.C.C.).

Marile demonstrații de stradă împotriva segregației conduse de Martin Luther King la Birmingham, în aprilie și mai 1965, au determinat un curent de simpatie în întreaga țară, indignată de folosirea tulumbelor de incendiu și a cîinilor polițiști împotriva demonstranților. Președintele Kennedy a acționat. El folosise forțele federale pentru ca James Meredith să se poată înscrie la Universitatea din Mississippi în 1962 și din nou atunci cînd guvernatorul George C. Wallace încercase să blocheze ușa Universității din Alabama, în sesiunea de vară din 1963, pentru a împiedica integrarea. Într-o emisiune televizată din iunie 1963, președintele Kennedy a subliniat că negrii „nu sînt încă eliberați de lanțurile injustiției, nu sînt încă eliberați de opresiunea socială și economică". El a cerut votarea unei legi privind folosirea localurilor și serviciilor cu caracter public. Congresul a tărăgănat lucrurile și, ca urmare, 200 000 de demonstranți negri și albi au venit la Washington, la 28 august 1963. Dar, cînd a fost asasinat președintele Kennedy, la 22 noiembrie, această lege continua să fie în suspensie. Succesorul său, Lyndon B. Johnson, care determinase adoptarea de către Congres a două legi mai puțin drastice în domeniul drepturilor civile (primele după 1875), a cerut Congresului să acționeze. Pentru prima oară a fost invocat dreptul de limitare a discursurilor în Congres împotriva unui filibuster sudist și astfel a fost votată, în iulie 1964, legea drepturilor civile care prevedea acces egal la toate serviciile și localurile cu caracter public.

Atenția s-a îndreptat spre dreptul la vot. În vara anului 1964, grupuri de militanți pentru drepturi civile, conduși de S.N.C.C., i-au ajutat pe negri să se înscrie pe listele de alegători din Mississippi. Dar violența a lovit din nou Medgar Evers, liderul N.A.A.C.P din Mississippi, fusese asasinat în 1963 iar patru fetițe negre care învățau la școala duminicală fuseseră ucise de explozia unei bombe într-o biserică la Birmingham (Alabama), în septembrie 1963. Trei tineri militanți pentru drepturi civile, unul negru și doi albi, au fost arestați, asasinați și îngropați în secret de către poliție și oameni ai Ku Klux Klan-ului în regiunea rurală a Mississippi, în 1964.

La 7 martie 1965, adepții lui Martin Luther King au organizat un marș pornind din Selma (Alabama) pînă la Montgomery, pentru a protesta pe lîngă guvernatorul Wallace împotriva tacticilor de hărțuire adoptate de șeriful local cu prilejul înscrierii în listele de vot la Selma. Ei au fost însă atacați cu brutalitate de către bande înarmate ale șerifului. Mai tîrziu, în cursul aceleiași luni, în Alabama au fost trimise forțe federale pentru a apăra marșul efectuat de mii de albi și negri din întreaga țară. Dar violențele au continuat ; în împrejurări diferite, un negru sudist și trei albi din nord (un pastor, o gospodină și un seminarist) au fost uciși.

Adresîndu-se la 15 martie 1965 unei sesiuni comune a Congresului, președintele Johnson a cerut adoptarea unei legi cu privire la dreptul de vot, declarînd că lupta pentru drepturile civile „trebuie să fie și cauza noastră", deoarece „noi toți trebuie să înlăturăm moștenirea paralizantă a fanatismului și nedreptății. Și o vom înlătura". Folosindu-se din nou limitarea timpului de vorbire, a fost adoptată, în august 1965, legea dreptului de vot. Între timp, dr. Martin Luther King a obținut premiul Nobel pentru pace pe 1964.

Nonviolența și-a pierdut parțial atracția atunci cînd Martin Luther King a fost asasinat în aprilie 1968, în timp ce-i ajuta pe muncitorii aflați în grevă la Memphis. Era în vîrstă de numai 39 de ani.

În 1969, americanii albi au început să fie îngrijorați de perspectiva unui război civil rasial. Dar mulți dintre ei sînt prea satisfăcuți de avantajul economic și social de a fi albi pentru a se angaja într-un efort menit să pună capăt rasismului și exploatării și să înlăture efectele dăunătoare ale secolelor de spoliere a negrilor. Numai timpul ne va spune dacă această apatie va lua sfîrșit la timp pentru ca discordiile să cedeze locul egalității în drepturi.

(Sfîrșit)

În numărul viitor

CE S-A ÎNTÎMPLAT ÎN BUNKERUL LUI HITLER

Documente și mărturii inedite în relatarea lui L. BEZÎMENSKI